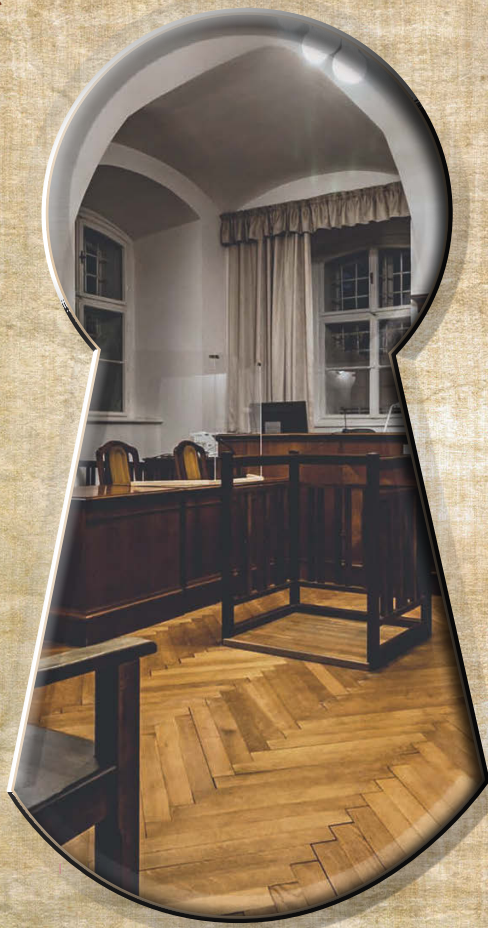

Az igazság szolgálatában

Bíróági életutak I.

Zalaegerszeg
2023

Az igazság szolgálatában

Bíróági életutak I.

„Azt soha nem lehet elfelejteni, hogy minden ügy mögött emberek vannak és azoknak az embereknek az az egy ügy a legfontosabb.”
(Némethné dr. Sebestyén Atala)

• • •

„Nagyon szomorú lettem, hogy ilyen csúnya felszólítások vannak, meg fenyegetések szankciókkal, de hát jó, akkor legyen.”
(Dr. Kurta János)

• • •

„Az mondjuk egy igen jó gép volt, az írógépek között az volt a »Mercedes«!”
(Ferincz Judit)

• • •

„Sokszor megfordult a fejemben, hogy magnóra kéne venni a történeteiket, netán bírói hitvallásukat is.”
(Dr. Pólya Károly)

• • •

„A nappalinkban lévő szekrényben van az »irattáram«.”
(Dr. Sólyom Péter)

• • •

„Ilyenek voltunk, tudtuk magunktól is a kötelességeinket, nem kellett minket erre emlékeztetni.”
(Kovács Erzsébet)

• • •

„Elkezdődött a tárgyalás, rám nézett és azt mondta:
»Na zengje kedvesem!«”
(Dr. Vértényiné dr. Futó Gabriella)

• • •

„Késő éjszakáig dolgozott, és nem vette észre, hogy közben az épületet bezárták. Csak az ablakon kimászva tudott kijutni a bíróságról.”
(Dr. Szabó Gyula)

Az igazság szolgálatában

Bíróági életutak I.

Zalaegerszeg
2023

A kiadvány az Országos Bírószági Hivatal által meghirdetett
Ráth György Bírószági Történelem és Hagyományápolás pályázat keretében készült.

Kiadja:

Zalaegerszegi Törvényszék

Felelős kiadó:

dr. Sorok Norbert, a Zalaegerszegi Törvényszék elnöke

Közreműködött:

Zalaegerszegi Törvényszék, Bírószágtörténeti Koordinációs Testület

Az interjúkat készítették:

dr. Adorján Csaba

dr. Horváth Helga

dr. Horváth Zsolt

dr. Kurta János

Némethné dr. Sebestyén Atala

dr. Sorok Norbert

Tipográfia: *Valczer János*

Borítófotó: *Salamon Zsolt*

Az illusztrációként felhasznált fényképek az Országos Bírószági Hivatal
Fókuszban a bíróság fotópályázatára készültek.

Készítette: Valczer Z+J Kft. • Felelős vezető: *Valczer Zita*

Kiadás éve: 2023

ISBN 978-615-01-8943-7

Előszó

„Minden egyes pillanat az élet mozaikköve - világos és sötét, színes vagy kopott, arany vagy ébenfekete. És ahogy a mozaikot is csak egész képként a távolról szemléljük, és csak ritkán vesszük szemügyre egyenként a művészien egymás mellé rakott kövecskéket, ugyanúgy nem látjuk a pillanatot sem, melynek mindent köszönhetünk.

Amit életnek nevezünk, az végül is nem más, mint számtalan pillanat gyűjteménye.“

Stefan Klein német fizikus

Kedves Olvasó!

Minden embernek van egy kép a fejében az igazságszolgáltatásról, a bíróságokról, a bíróságon dolgozó bírákról és igazságügyi alkalmazottakról, amelynek megformálásában szerepe volt annak, hogy mit olvasott, hallott másoktól vagy élt át személyesen.

A bíróságokról alkotott kép mozaikkövekből épül fel, ahol minden mozaikdarab egy ott dolgozó, hivatását művelő ember munkássága. A nagy egész tehát sok apró kis részből áll össze és minden rész mögött ott van egy emberi élet, egy történet.

Ezen gondolatok mentén fogott neki a Zalaegerszegi Törvényszéken a bíróságtörténettel foglalkozó pár lelkes kolléga, hogy a mozaikdarabkák összegyűjtésével, egy-egy zalai bírói vagy igazságügyi alkalmazotti életpálya bemutatásával segítsen tiszta képet festeni az olvasónak a magyarországi bírósági szervezet működéséről.

A következő oldalakon sokunk által nagyra becsült kollégák mesélnek interjú beszélgetések keretében életükről, pályájukról és osztják meg a hivatásukról vallott gondolataikat velünk. A kötetben két olyan interjú is helyet kapott, amelynek elbeszélője sajnos már nincs közöttünk, visszaemlékezésük így még becsesebb az utókor számára

Néhai dr. Pólya Károly bíró kollégám szavait idézve:

„Minden ember egy külön világ, minden emberi sors érdekes, megismerésre méltó.”

Biztos vagyok benne, hogy a kötet olvasgatásával nemcsak a jogtörténeti ismereteinket gyarapítjuk, hanem az tanulságul is szolgál a bíró társadalomban betöltött szerepének meghatározásában az őket követő nemzedékek számára.

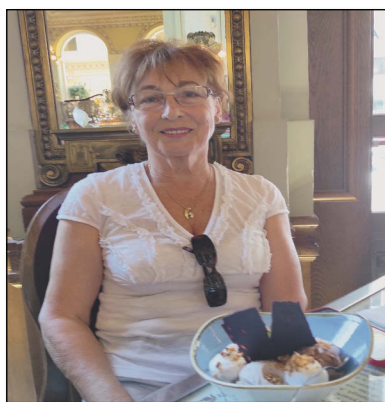
Érdekes és egyben hasznos időtöltést kívánok!

Dr. Sorok Norbert
a Zalaegerszegi Törvényszék elnöke

„A tiszteletet ... mindig megadták, de én is nekik”

Dr. Vértényiné dr. Futó Gabriella

1971-ben szerezte meg jogi diplomáját a Pécsi Állam- és Jogtudományi Egyetem Jogi Karán. 1970. szeptember 1-től 1973. július 31-ig a Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Tanácsánál dolgozott. 1973. augusztus 1-től VB Igazgatási Osztályán gyámügyi főelőadó, 1978. január 1-től igazgatási osztályvezető-helyettes, 1989. június 1-től osztályvezető, míg 1991. március 1-től a Zala Megyei Önkormányzat Jogi Iroda vezetője. 1993. szeptember 1-től a Zala Megyei Bíróság polgári ügyszakos megyei bírója.

**Dr. Vértényiné
dr. Futó Gabriella**

A törvényszéki bírói szolgálati jogviszony nyugdíjaztatás miatti megszüntetése 2012. június 30. napja, azonban a Szekszárdi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletével a szolgálati jogviszonya visszaállítása és újbóli kinevezése visszamenőleges hatállyal 2013. február 25. napja. Nyugállományba helyezési kérelem alapján a bírói tisztsége 2013. május 30. napjával megszűnt.

2013. szeptember 1-től 2014. szeptember 15-ig a Zalaegerszegi Törvényszék bírósági közvetítője. Két alkalommal megválasztották a bírói fegyelmi tanács tagjává, 1989-től több civil szervezet alapító tagja, továbbá a Közigazgatási Bírák Országos Egyesületének „örökös tagja” cím birtokosa.

Az interjút DR. ADORJÁN CSABA, a Zalaegerszegi Törvényszék elnökhelyettese készítette 2022 decemberében.

(A nappaliban ülünk egy kávé mellett. A konyhában dr. Vértényi Jenő ügyvéd úr a vargányás krumplilevest kevergeti.)

– **Mindenekelőtt boldog születésnapot szeretnék kívánni, mert már csak pár nap van a születésnapodig!**

– Köszönöm! Nem halottak napján születtem, hanem mindenszentekkor. Ez a szerencsém. Készítettem a diplomaszerezés 50. évfordulójára egy szakmai önéletrajzot. Ebben kronologikus sorrendben benne van minden, hogy mikor, mit, hol dolgoztam, tehát ez egy szakmai előéletet ismertető összefoglaló. Át is adom neked.

– **Tudod, mi lenne az első kérdésem?**

– Még nem tudom.

– **Balatonszentgyörgyön születted...**

– Igen, a bába segített a világra. Ott is volt az első munkahelyem még általános iskolás koromban, a téglagyárban.

– **Nekem van egy kicsit idealisztikus képem a balatoni lányokról (dr. Vértényi Jenő helyeseli a háttérben). A Balaton-környéki lányok, mivel nyaranta sokkal több inger éri őket, sokkal több emberrel találkoznak, talpraesettebbek, a gyerekkoruk boldogabban telik. Télen korcsolyáznak, nyáron... nem mondom, hogy szőrfőznek, mert akkor az még nem volt, de ... ez nálad is így volt?**

– Lényegében így. Abban van igazság, hogy egy kicsit nyitottabbak, mert több a kommunikációs lehetőség. Persze ezt faluja válogatja, a falusi közösség is meghatározza. Balatonszentgyörgyön mi mindig egy kicsit mások voltunk. Azt is értem ezalatt, hogy anyám Erdélyből jött, egész más mentalitású volt, mint a helyiek. Kalapot hordott, magassarkú cipőben járt (dr. Vértényi Jenő a háttérből: „kisasszony volt”). Elegáns volt, másként öltözködött, máshogy főzött, mint a helybeliek. Ennek ellenére nagyon befogadott minket a falu, sok baráti család volt. Szüleim Vörs községből költöztek át. Apám vörsi, a Kis-Balaton mellől származik, anyut pedig előtte Erdélyből hozta, egy Marosvásárhely melletti kis faluból. Aztán átköltöztek Balatonszentgyörgyre és én már ott születtem.

– **Mindez nagyon romantikus történetnek tűnik.**

– Igen, tudod nemcsak a könyveknek habent sua fata libelli (*megvan a maguk sorsa, története – szerk.*), hanem az embereknek is megvan a maguk sorsa, története. Érdekes a család történeteit/történetét megőrizni, illetve utólag papírra vetni. Igazán érdekes, de közben kiderülnek a családi titkok is. Ugyanis, ha eközben elkezdesz gondolkodni, sok mindenre rájössz utólag, aminek annak idején nem tulajdonítottál jelentőséget vagy fordítva. Utólag a tükör is változik és másként látod a dolgokat. Így jöttem rá, hogy kérdezni kell. Én sem kérdeztem, a gyerekeim sem kérdeznek, és végül nem lesz kitől. Balatonszentgyörgy egyébként nagyon szorgos, élhető, nyitott falu volt akkor is, hiszen vasúti csomópont volt, működött posta. Volt egy elég ismert téglagyára, ami most is üzemel, ahol én is dolgoztam. Gyermekkoromban az volt a szokás, a gyakorlat, hogy minden nyáron a gyerekek már 10-12 éves korban mentek dolgozni. Nálunk a téglagyáron kívül más lehetőség nem volt. Ez kemény fizikai munkát jelentett. Az égetni való téglákat raktuk föl a csillére, és a csillét töltük be a bangéta sorokba, ahol a téglák száradtak. Amikor megszáradt a téglá onnan kiszedtük, raktuk megint föl a csillére és töltük az égető kemencéhez.

– **Gondolom ezért a kemény fizikai munkáért nem fizettek komoly zsebpénznek megfelelő összeget.**

– Valószínűleg nem, de mégis mi kerestük. Így megtanultuk mi az a munka és megismertük a pénz értékét is. Egész más világ volt, más volt a gondolkodás. Természetes volt, hogy minden általános iskolás gyerek megy valahova dolgozni. Amikor megalakult a TSZ 1958-59-ben, akkor ott is lehetett dolgozni.

– **Mennyire volt gyakori, hogy általános iskola után a szülők gimnáziumba tudták járatni a gyerekeiket?**

– Nem volt jellemző, de aki jó tanuló volt, tovább tudott tanulni. A gyerekek inkább szakiskolába mentek. Én is vegyésznek készültem. Bizony, nagyon szerettem volna vegyész lenni. Nagyon szerettem a kémiát, érdekelt a fizika. A Veszprémi Vegyipari Technikumban szerettem volna továbbtanulni, de az akkor nem ment olyan egyszerűen.

Legalábbis a mi családnknak. A tanfelügyelőség engem egyedül le-
vizsgáztatott és úgy döntött, hogy ott nem tanulhatok, viszont gim-
náziumban igen. Ennek nem tanulmányi oka volt, mert kitűnő tanuló
voltam, hanem az, hogy „reakciós szülő gyereke ne menjen stratégiai
ágazatba”. Így a keszthelyi Vajda János Gimnáziumba jártam.

Úgy tudom kvótarendszer volt. Az első csoportba a munkás szár-
mazásúak, a másodikba az ún. haladó értelmiségiek tartoztak, míg a
harmadik volt az „egyéb”. Én „egyéb” kategóriás voltam. Ezt a tényt az
iskolai naplóban egy piros X-szel jelölték a nevem alatt. Akkor határoz-
tam el, hogy „rendben van, ez rohadt igazságtalan, én jogász leszek”, és
én majd igazságot teszek.

**– Ez azt jelenti, hogy neked többet is kellett teljesíteni, mint a
többieknek?**

– Persze. Ez belém nevelődött: csendben dolgozz, tanulj! Ez a dol-
god, semmibe ne szólj bele, de figyelj, csak az igaznak és helyesnek
tartott véleményedet mondd meg.

– A gimnázium után egyből elkezdted az egyetemet?

– Nem, akkor még volt ún. előfelvételi rendszer. Ez azt jelenti, hogy
felvételiztél, és ha az eredményes volt felvettek, de az egyetemet egy
év múlva kezdhettek csak el. Eközben kilenc hónap munkaviszonyt
kellett igazolni, mindegy, hogy hol, s következő év szeptemberében
pedig megkezdhettek a tanulmányaidat. A balatonszentgyörgyi desz-
katelepen dolgoztam, amely fűrésztelep volt tulajdonképpen. Raktuk
az anyagot, mértük a mennyiséget, köbölöztük a deszkákat, lemértük,
hogy melyik rakatban mennyi van, milyen minőségű, milyen hosszú-
ságú, vastagságú.

**– Gondolom fel sem merült benned, hogy derogáló lenne egy
értelmiségi pályára készülő ifjú hölgynek ez a munka.**

– Örültem, hogy el tudtam helyezkedni. Tudtam igazolni a kilenc
hónapot, kaptam érte pénzt is, ami lehetővé tette, hogy beiratkozhas-
sak egy gyors- és gépíró tanfolyamra Keszthelyen. Úgy gondolkodtam,
legalább ezt is megtanulom. Beiratkoztam, elkezdtem az iskolát, de

időnként előfordult, hogy a munkahelyről emiatt egy órával előbb el kellett mennem. A művezető elengedett, de az igazgató megtudta és abban a pillanatban eltiltott. Azt mondta: „ez egy munkahely, őt nem érdekli, hogy én csak kilenc hónapig dolgozom itt.” Így nem is tudtam befejezni, de azért megtanultam gépelni, aminek a munkahelyeimen is hasznát vettem, mert időnként nekem kellett a döntéseimet, a jegyzőkönyveket leírni, mert nem mindig volt gépíró vagy leíró.

– **Magyar és történelem volt a felvételi tárgy akkor is?**

– Igen, Adyból felvételiztem. Erre az egyre emlékszem. Magyar, történelem írásbeli volt és a felvételiztető professzor beszélgetett velünk. Ez alkalmassági beszélgetés volt, hiszen a jogász olyan szakma, ahol kommunikálni kell, ahol ki kell fejezni magad, meg kell értetni magad, és meg kell érteni, hogy mit szeretne a fél vagy a felek mondani.

– **Arról volt valamilyen elképzelésed, hogy a jogi pálya melyik szegmensét szeretnéd majd művelni?**

– Igen. Amikor kiderült, hogy nem lehetek vegyész, eldöntöttem, hogy bíró leszek és én majd igazságot fogok szolgáltatni. Tudod, az öntudatos megbántott kamasz, aki elképzei... de azért végül is sikerült.

– **Hány fős volt akkor az évfolyam?**

– Százhuszonvalamennyi. Sokan voltunk a korábbi évfolyamokhoz képest, de Benedek professzor úr tett arról, hogy 20-30 kipottyant mindjárt az első év után. Végül kb. 60-70-en végeztünk.

– **Mik voltak a kedvenc tárgyaidd az egyetemen?**

– A történelmet mindig is szerettem. A jogtörténet érdekelt, a római jog egy kicsit „seggelős” volt nekem. Utólag már tudom, hogy ez a legfontosabb tárgy az egyetemen, amit nemcsak tudni, hanem érteni is kell, ha jogász akarsz lenni. Meg is buktam, pedig tudtam. A prof. kérdésére a válasz az volt, hogy pater familias. Tudtam a választ, mégis azt feleltem, hogy filius familias. Nem tudom, miért. Csak később esett le – tudod ez az a bizonyos lépcsőházi gondolat –, hogy hiszen hülyeséget mondtam. És ennyi elég is volt, de aztán megtanultam.

– **Az egyetemen inkább polgáris vagy inkább büntető érdeklődésű voltál?**

– Büntető. Szerettem Földvári professzor úr óráit, hozzá jártam speciálkollégiumra. A büntetőjogot szerettem és fk. bírónak készültem. *(Fiatalkorúak bírójá – szerk.)*

– **Pedagógusi hajlam is volt benned?**

– Igen, igen. Ez már középiskolás koromban is kiderült. Aztán perbeszédversenyre jártunk, Szegedre többször is. A pécsi egyetem ezeken a versenyeken egész jól szokott szerepelni. Azt nem mondom, hogy hangadó tagja voltam az évfolyamnak, de az ilyen versenyekre rendszeresen eljártam. Az egyetemen egyébként az államigazgatás volt nekem a mumus...

– **Pedig aztán később évtizedekig az államigazgatásban dolgoztál...**

– Ehhez képest egyik vizsga előtt megtapostam az államigazgatási tankönyvemet. Szamel professzor úrnál államvizsgáztam, emlékszem jéghideg zöld szeme volt. Az egyetemen úgy véltem, hogy az államigazgatási tankönyv különös része egy rosszul megírt tankönyv és később, amikor már a gyakorlatban alkalmaztam, igazolva is láttam azt a tettemet, hogy a tankönyvet a falhoz vágtam és megtapostam. És mégis, mit hoz az élet? Az első munkahelyem a Zalaegerszegi Városi Tanács Igazgatási Osztálya volt.

– **Az egyetemi évekről szeretném még megkérdezni, hogy 1971 elején kaptad meg a diplomát, de már 1969-ben ti összeházasodtatok. Ez azért nem lehetett gyakori abban az időben sem.**

– Az évfolyamon erre nem volt példa, eggyel felettünk viszont igen *(dr. Vértényi Jenő: elfelejtette megemlíteni ez az áldott lélek, hogy én egy évfolyammal felette jártam és akkor ismerkedtünk meg, amikor az első zárthelyit írta római jogból. Én akkor demonstrátor voltam a tanszéken).* Jenő az előző évfolyamon végzett. Én balatonszentgyörgyi voltam, ő zalaegerszegi és felmerült a kérdés, hogyan alakuljon a jövőnk. Jenő kapott ajánlatot Pécsre, Bihari Ottó tanszékére, aztán amikor össze-

házasodtunk, a nászutunkon („ami nászút volt féláron”, egy hirdetés alapján fizettük elő, Salgótarjánba), találkoztunk a Zalaegerszegi Városi Tanács akkori elnökhelyettesével, aki a ZTE focicsapatával volt ott és Jenőt ismerte. Ahogyan beszélgettünk, szóba került az állás kérdése. Mondtuk, hogy még nincs. Az volt az ajánlata, ha mind a ketten Zalaegerszegre jövünk, kapunk lakást. Nagyon kevés jogász volt akkor a tanácson, talán csak ketten. Így csöppentem bele az államigazgatásba. Tudod, a lakás akkor milyen csáberő volt. Így jöttünk Zalaegerszegre, ahol 1970-ben kezdtem dolgozni. Először fél évet gyakornokként, miközben írtam az egyetemi diplomamunkámat a társasházakról.

– **Az igazgatási osztályra kerültél gyámügyi főelőadónak.**

– Igen, mert a gyámügyi főelőadó nyugdíjba vonult (*dr. Vértényi Jenő közbevetése: Rózsi nagysádnak hívták és nagy tiszteletnek örvendett*). Nagyon szerettem ott dolgozni. 50 kiló voltam vasággal együtt és rövid hajam volt. Elhatároztam, hogy megnövészttem a hajam és komoly formát szedek fel. Egyszer bejött egy, abban az időben közismert ügyfél, (mellettem ült a leíró), és megkérdezte, hol a Rózsi nagysád? A leíró azt válaszolta, hogy elment nyugdíjba, de itt az új kolléganő, tessék vele beszélni. Mire a válasz: „Hogy? Azzal az egyszálbélűvel nem állok szóba”. Ez megmaradt bennem. Na mondom, akkor valamin változtatni kell.

– **Aztán jöttek a gyerekek ugye, '72 és '74.**

– Igen. Közben 1973-ban a Zala Megyei Tanács Igazgatási Osztályára helyeztek át, szintén gyámügyi munkakörbe.

– **Az már másodfokú ügyintézés volt.**

– Igen, ellenőrzési jogkör gyakorlása a megye városaiban a járási hivataloknál és a községekben. Sokrétű munka volt, bár a megyei tanácsnál minden szakterületnek meg volt a maga felelőse: volt anyakönyvi, lakásügyi, szabálysértési, gyámügyi ügyintéző, de egymás szakterületét is ismerni kellett. Úgy gondoltam illik is ismerni, hiszen valamikor ekkor tettem le az összevont ügyvédi-jogtanácsosi jogi szakvizsgát. Dr. Tóth János volt az osztályvezető, nagyon sokat köszönhetek neki.

Rendkívül udvarias úriember volt és nagy tudású. A másik ilyen szakember volt dr. Pais József. Ő volt az egyedüli (természetesen Jenő mellett), akinek jogi humora volt. Nagyon jó volt vele beszélgetni, szakmai kérdésekről vitatkozni. A jogi humor ugyanis sajátos, különleges dolog. Úgy tudott beszélni kívülállóknak a száraz, lélektelen joganyagról, hogy élvezet volt vele beszélgetni. Nem az ügyfeleken humorizált, hanem magán a jogon. Szóval én az igazgatási osztályon nagyon jól éreztem magam, nagyon jó közösség volt.

– **Bizonyára a helyettesítések miatt is rá kellett látni egymás szakterületeire.**

– Igen, bizony sose felejttem el, részt vettem egy birtokháborítási ügy elintézésében, épp nem dolgozott a szakterületi ügyintéző. Az ügyfélnek az volt a problémája (már volt némi gond a gondolkodásával), hogy őt a szomszédja sugarazza. Azt kérte, hogy a szomszédot tiltsuk el ettől. Naponta jött és beadványokat írt, ragaszkodott ahhoz, hogy neki határozat kell, azt neki el kell olvasnia, a szomszédnak oda kell adnia. Megkérdeztem, hogy azzal elégedett lesz? Azt válaszolta, igen. Megírtam a határozatot rendesen, hogy xy-t eltiltom, hogy ne sugarazza őt a falon keresztül. Dátum, aláírás, pecsét, minden volt rajta, csak nem lehetett elolvasni. Formális határozatot kapott. Ő pedig csak azt a részt olvasta el, ami ki volt vastagítva, a többi nem. Azt ugyanis kivastagítottam, hogy „eltiltom”, a többi pedig lényegében olvashatatlan volt. Többet az ügyfél nem jelentkezett. Később kérdeztem a kollégát, mi újság az ügyféllel, mire azt válaszolta, hogy „teljes nyugalom van”.

– **Milyenek voltak ebben az időben a technikai feltételek? Mindenkinek volt saját titkárnöje?**

– Nem. Mindenkinek volt saját írógépe, az a bizonyos „oldaldobós Lujza” és mindenki saját maga gépelt, a hosszabb határozatokat pedig az igazgatási osztály két titkárnöje írta le. Melléjük álltunk és diktáltunk. Indigós, stenciles rendszer volt. Mi alkalmaztuk először az ún. perem-lyukkártyás számítógépet. Az már a nyolcvanas években volt.

– Azt mire használtatok?

– Különösebben semmire, de megtanultuk, hogyan kell kezelni. A ZALASZÁM-mal nagyon jó kapcsolatunk volt. Ez a terület engem nagyon érdekelt, ezért a számítástechnikai intézettel kötöttünk egy szerződést és kidolgoztam a komplex családvédelem információs rendszerigazgatási, ügyviteli koncepcióját. Ez azt jelenti, hogy a programozás szöveges részét készítettem el, vagyis azt, hogy a gyámügyi ügyvitelben mi az, ami számítógépre vihető. Hogy úgy mondjam, a szöveget „lebutítottam” számítógépre, de úgy, hogy minden benne legyen, azt az informatikusok át tudják fordítani egy program nyelvére. Nagyon érdekes volt ez az időszak. A rendszerváltáskori választásokat és a népszavazásokat együtt vezényeltük le a ZALASZÁM-mal. Az igazgatási osztályról én voltam a felelőse, akkor már 1979-től osztályvezető-helyettesként.

– Volt kapcsolatotok a bírósági szervezettel?

– Igen, volt. Magának az államigazgatásnak, és nekem is, mint gyámügyi ügyintézőnek a gondnokság alá helyezések és az ifjúságvédelem kapcsán. Cserjési Jenőné, Médit is ekkor ismertem meg. Ugyanis, mint gyámügyi ügyintézőt rendszeresen meghívtak – ez nagyon jó gyakorlat volt – az olyan témájú kollégiumi ülésekre, ahol fiatalokrókról szóló, gondnoksággal kapcsolatos téma volt.

– Ez azt jelenti, hogy mindkét kollégium ülésére meghívtak?

– Igen. Így kezdtem kapcsolódni a bírósághoz már a városi tanácsnál töltött időszakban, aztán később a megyén ugyanígy, mert akkor még folytatódott ez a gyakorlat.

– Abban az időben volt valamilyen bírósági út az államigazgatási határozatokkal szemben?

– Igen, képvisleti tevékenységet is el kellett látnom, a szakvizsga letétele után pedig jogtanácsosként is dolgoztam.

– Furcsa is volt számomra, hogy az államigazgatás ezt megengedte, hiszen ebben az időszakban 1980-tól TSZ mellett, illetve a

Gáz- és Olajszállító Vállalat (GOV) részére is végeztél jogtanácsosi munkát.

– Igen, mellékállásban erre volt mód. A Zalabéri TSZ-be jártam ki és a GOV-hoz. Nyilván már vagyoni jogi ügyekkel és szerződésekkel, valamint munkajoggal foglalkoztam.

– Mindez nagyon széles jogterületet ölel fel: államigazgatás, családjog, birtokháborítás, büntetőjogi rálátás a fiatalkorúak vonatkozásában, a jogtanácsosi tevékenység miatt gazdasági jogi kitekintés, szerződéseket is készítettél, azaz komplett jogászi munkát végeztél.

– Igazából a legszélesebb jogi munkám a rendszerváltás utáni időszakban volt. Létrejött a köztársasági megbízotti rendszer. Előtte én már igazgatási osztályvezető voltam. A pozícióra már pályázni kellett. Ketten pályáztunk és a tanácsülés az én pályázatomat fogadta el. Ez az átmeneti időszak „megérne egy külön misét”, de ezt most tegyük félre. A megyei önkormányzathoz kerültem, mint jogi irodavezető. A jogi iroda több mint 200 helyi önkormányzat jogi ügyeit vitte. A működéséhez az önkormányzatok adták össze a pénzt. Jogi irodavezetőként az önkormányzatok összes jogi problémájával foglalkoztam.

– Hány főből állt a jogi iroda?

– Egy. Én voltam a jogi iroda és egyetlen leíróm volt, Katika. Olyan munka volt, hogy esténként kijártam a közgyűlésre, reggel a jegyzők (mint egy falusi bíróságon) ott ültek sorban az irodám előtt, várták, hogy sorra kerüljenek. Állandóan csörgött a telefon. Tudvalévő, hogy új volt a közalkalmazotti törvény, a köztisztviselői törvény, a Gt., az Ötv. Aztán a volt tanácsok és társközségeik gazdasági vagyoni vitáit, vagyoni megosztását kellett megoldani. Isteni volt, de nagyon megterhelő, mert mindenben prompt és jó, pontos véleményt kellett mondani.

– Ez nem egy napi nyolcórás munka.

– Nem, és nem úgy volt, mint manapság, hogy az önkormányzat szakmai véleményt kér és a válaszban az szerepel, hogy ez csak egy vélemény, erre nem lehet hivatkozni. Na, ilyen nem volt. A szakmai

véleményt pontosan meg kellett adni és nem lehetett azt mondani, hogy „egyébként meg azt csinálsz, amit akarsz”. Elvárták, hogy pontos, precíz, szakmailag helyes választ kapjanak, hogy azzal dolgozni tudjanak. Új volt minden jogszabály mindenkinek, a jegyzőknek, a polgármestereknek. Amikor megalakultak az önkormányzatok Balatonlellén mi tartottunk nekik továbbképzést. Azt hiszem, ez egyhetes volt.

– **Ha valamilyen jogértelmezési kérdés merült fel benned kívül tudtad megbeszélni?**

– Leginkább a házi jogással (mosolyogva rámutat dr. Vértényi Jenőre). Akkor egyébként senkivel, de korábban, amikor még gyámügyes voltam kapcsolatba kerültem a Veszprémi Államigazgatási Főiskola jogelődjével és az Államigazgatási Szervezési Intézettel (ÁSZI). Rajtuk keresztül ismertük egymást mi megyei gyámügyesek. Ha olyan szakmai problémánk volt, amit egyedül nem tudtunk megoldani, megbeszéltük egymással. Ezen idő alatt írtam egy Gyámhatósági Eljárási Ügymenetek Modell Kézikönyve című országos kiadványt. Ha jól emlékszem, a bírósági könyvtárban is megvolt.

– **Ez egy ügyviteli-eljárási kódex?**

– Pontosán *(dr. Vértényi Jenő észrevétele: ez egy iratmintatár volt, határozatmintákat tartalmazott)*. Arról szólt, ha beérkezik egy kérelem vagy bármilyen egyéb beadvány, akkor neked mi a feladatod. Mi az első? Mit csinálsz, milyen formában, milyen döntési lehetőségeid vannak. A gyámügyi eljárás és a hagyatéki eljárás tárgyában, tehát ezen a két területen dolgoztam ki mindezt. 1979-ben adták ki Budapesten *(dr. Vértényi Jenő elénk tárja a 15 füzetből álló kézikönyvet, s ez csak a gyámügyi eljárás köteteit tartalmazza)*.

– **Ezt a kézikönyvet az egész országban használták?**

– Igen, az egész országban, s a kézikönyv szerzői jogi védelem alá is került. Emellett gyakorlat volt, hogy a megyei ügyintézőket jogszabály-előkészítésre is felkérték. Ebben én is részt vettem, az egyik gyámügyi eljárási jogszabályt készítettem elő. Ez azt jelenti, hogy odaültem az írógép elé, magam elé raktam a régi jogszabályt, aztán átgondoltam

mit kellene az új jogszabályban szabályozni, illetve mit kihagyni. Ez a tervezet felkerült az Igazságügyi Minisztérium törvényelőkészítő osztályára és onnét ment tovább a maga útján. Nyilván mindenki, aki erre hivatott volt, átnézte, átdolgozta, de innét indult. Ezzel azt akarom mondani, hogy a jogszabály-előkészítésbe a vidéki szakembereket is bevonták, felkérték, hogy úgy mondjam, a szakmát jobban tisztelték. Visszatérve a történetemre, 1993-ig voltam a megyei önkormányzatnál a jogi iroda vezetője. Amint már mondtam nagyon élveztem, de nagyon fárasztó volt, viszont az volt az igazi hozadéka, hogy széles jogterületet ismertem meg, amit kénytelen voltam meg is tanulni.

– Felmerül a kérdés, hogy ennyi éves államigazgatási gyakorlat, egy felfelé ívelő, gyümölcsöző államigazgatási karrier után honnan volt benned ambíció, késztetés arra, hogy otthagyd az államigazgatást és a bírósági szervezetet válaszd?

– Nem volt kellemes élmény, hogy nem maradhattam az államigazgatási szakmában, hanem átkerültem a megyei önkormányzathoz. Bár igazából jót tettek velem. Megismertem az önkormányzatokat, az összes polgármestert. Ez az időszak viszont 1993-ra úgy éreztem lefutott, és amikor hallottam, hogy megyei bírói állásra pályázatot írtak ki, azt mondtam magamban, végre sikerülhet az, amit én legelőször elgondoltam, elhatároztam, vagyis bíró lehetek.

– A bírói tanács 1993. június 11. napján megtartott üléséről kivonat készült, a kinevezésedre tett elnöki javaslattal a bírói tanács egyetértett. A bírói tanács elnöke ekkor dr. Kurta János, tagjai pedig dr. Kámán Éva, dr. Miklós Mária, dr. Licskay József, dr. Zóka Ferenc és dr. Darák Péter voltak. A bírói tanács ülését Nagykanizsán tartotta.

– A bírói kinevezéssel úgy éreztem szakmailag révbe értem, elértem, amit igazán szerettem volna, de már nem büntető ügyekben. Gyámügyesként megismertem a büntetőeljárást és úgy véltem, mégsem az való nekem. Először dr. Horváth Katalin tanácsában dolgoztam és főleg családjogi ügyekben jártunk el másodfokú bírósággént. A tanács harmadik tagja emlékezetem szerint dr. Mautner Edit volt, aki akkor még bíróként

dolgozott. Ebben az időben három másodfokú tanács működött civilisztikai ügyszakban. Ezt követően dr. Szombath Tibor tanácsába kerültem dr. Sólyom Péterrel, majd, amikor megalakult a közigazgatási bíróság, ebben az ügyszakban dolgoztam tovább. Ekkor mondtam azt, hogy „most minden rendben van”. Jó volt a polgári ügyszak is, dr. Sólyom Péterrel különösen kiválóan megértettük egymást. Jó humorú, közvetlen ember volt, és szakmailag is valahogy „egy húron pendültünk”.

– Ez a bizonyos közigazgatási ügyekben eljáró tanács mikor állt fel?

– Valamikor 1994 és 1995 között, de ezt Lajos (dr. Csanádi Lajos tanácselnök úr) jobban tudja, neki jobb a memóriája, mint az enyém. Munkaügyet is tárgyaltunk másodfokon tanácsban, de a közigazgatási ügyeket is tanácsban tárgyaltuk. A közigazgatási ügyek később egyesbírói hatáskörbe kerültek, a közigazgatási hatósági eljárás egyfokú lett, a bíróság egyesbíróként döntött a határozatok jogszerűségéről és a Legfelsőbb Bírósághoz lehetett fordulni jogorvoslatért, munkaügyben pedig továbbra is másodfokú bíróságként tanácsban jártunk el.

– Olvastam, hogy később kirendeléssel dolgoztál a munkaügyi bíróságon is.

– Valóban, kirendeléssel elsőfokú ügyeket is tárgyaltam egy ideig a munkaügyi bíróságon.

– Nem volt furcsa, hogy ezeket a határozataidat azok bírálták el másodfokon, akikkel egyébként egy tanácsban dolgoztál?

– De. Azért volt ez nehéz, mert ismertem őket, tudtam, hogy ki fogja tárgyalni a fellebbezést. Rendkívüli módon vigyáztam, ennek ellenére mégis előfordult, hogy belefutottam egy-egy ellentétes döntésükbe. Akkor nagyon szégyelltem magam. „Úristen, ezt hogy nézhettem el!” Előfordul ez mindenkivel, de ebben az a „jó”, hogy van egy második lépcső vagy esetenként egy harmadik is, aki észreveszi a szakmai hibát és tud korrigálni. Úgy érzem, nyugodtan mondhatom, hogy olyan tanács, mint amilyen a mi másodfokú tanácsunk volt „nem volt, nem van, és nem lesz”. Több mint 18 évig voltunk hárman egy tanácsban...

– ...és mindig rendkívül jól együtt tudatok működni.

– Igen.

– Ez azért volt, mert emberileg is hasonló ars poeticát képviseltek és szakmailag is?

– Igen, valószínűleg így van. Soha nem veszekedtünk. Nálunk nem volt hangos szó, holott nagyon kemény vitáink voltak. Volt úgy, hogy azért kellett halasztani, mert egyszerűen nem tudtunk dűlőre jutni. Mindenki tartotta magát ahhoz, amit kialakított, indokolva. Ekkor mondta Lajos vagy az Árpi (*dr. Beznicza Árpád nyugalmazott kollégiumvezető úr*), aki éppen a tanács elnöke volt, hogy „jó, akkor most aludjunk rá egyet”. Aztán összeültünk az irodában és ott győzködtük egymást.

– Különvélemény előfordult?

– Előfordult, de nagyon jó volt együtt tárgyalni. Én úgy éreztem és érzem ma is, hogy mindhárman élveztük egymás társaságát emberileg és szakmailag is, mert mindig érvek voltak. Általában Árpi volt az, aki mindig tudott egy további nézőpontot előhozni, oly módon, hogy „jó, de ha úgy gondolkodunk...” Akkor tudtuk, hogy végünk van, mert egy újabb aspektust, egy újabb elemet hozott az ügybe. „Ha ezt úgy modellezzük, hogy...” Lajossal ilyenkor összenéztünk és már tudtuk, hogy ebből halasztás lesz. Aztán általában sikerült egymást meggyőzve közös álláspontra jutni.

– Milyen volt a kapcsolatok az elsőfokú bírakkal? Inkább távolságtartó, kevesebbet kommunikáló, vagy inkább támogattátok azt, hogy legyen párbeszéd, ha nem is nyilván az ügyre lebontva, hanem általános jelleggel.

– Inkább az utóbbi. Én úgy emlékszem, úgy érzem, mindhármunknak nagyon jó szakmai és emberi kapcsolata volt az elsőfokú bírakkal. Most a munkaügyi bírásról beszélek, de a többiekéről is, akikkel nem volt konkrét referáda szerinti kapcsolatunk. Úgy éreztük, hogy bármit kérdezhetnek tőlünk. Erre volt is példa, hiszen társadalombiztosítási ügyeket is tárgyaltunk, amit elsőfokon többen tárgyaltak. Mindent

meg lehetett beszélni, nem volt sértődés, nem volt megbántottság, a hangulat pedig nagyon kollegiális volt. Megkérdeztük egymás véleményét, megbeszéltük a szakmai problémákat. Ugyanilyen kapcsolatunk volt a fogalmazókkal is. Bármikor jöhettek. Az is volt a feladatunk nyilván, hogy felkészítsük őket. A javítás sem úgy zajlott, hogy „ezt miért nem nézted meg?“, „ezt el kell olvasni!“, hanem úgy, hogy „nézd, ezt én így gondolom, gondold át még egyszer”.

– **Kellett abban az időben tanácselnöki feljegyzést készíteni?**

– Akkor fordult csak elő, ha valami tényleg súlyos hiba történt. Azt hiszem, hogy nem is nagyon írtunk tanácselnöki feljegyzést. Észrevételeinket lehetőség szerint közvetlenül adtuk az elsőfokú bíró tudtára, vagy az adott kérdés bekerült a kollégiumi ülések témái közé.

– **Azok az ügyek, amelyek a mai napig megmaradtak benned, azért maradtak meg, mert inkább az emberi oldaluk volt érdekes vagy a szakmai oldaluk, vagy esetleg mindkettő?**

– Ilyen is, olyan is van. Mindenesetre sok ügyet már nagyon nehéz felidézni. Tudod, már 8 év eltelt.

– **Vezetői ambícióid voltak akár szakmai, akár igazgatási?**

– Szakmai talán lett volna, de valahogy mindig úgy éreztem, nem tudok annyit, hogy szakmai vezetői állást megpályázzak. Ugyanakkor már középiskolás koromban is úgy gondoltam, hogy amit tudok, azt át kell adni. Amikor lehetőség volt rá, a számviteli főiskolán és a Csány László Szakközépiskolában is oktattam jogi alapismereteket.

– **Amikor 1993-ban bíró lettél, utána kezdődött a megyei bíróság épületének felújítása.**

– Igen, akkor kaptuk azt a „gyönyörű” mályvaszínű színezést, amit végül is megszoktunk. Tulajdonképpen nem is olyan rossz. Még a radiátorok is mályva színűek voltak.

– **Lehetett dolgozni a felújítás alatt?**

– Igen, lehetett. Mindent meg lehet oldani.

– A bírói karriered elejétől a végéig ugyanabban az irodában dolgoztál?

– Úgy emlékszem, igen. Ezalatt a csaknem 20 év alatt három igazságsügyi alkalmazott dolgozott a tanácsunk mellett, Tóth Jánosné Rita, Péteri Anikó és Breglovics Jánosné Magdi.

– A kilencvenes évek második felében nagyon komoly közösségi élet is volt a bíróságon. Komoly farsangi fellépések is voltak.

– Bizony, színdarabokat írtak a kollégák és azokat adtuk elő. Valahol nekem még meg is van a szövegekönyve. Az egyiket Beznicza Árpí írta, a másikat Frei Tamás modorában adta elő Csanádi Lajos. Korabeli hirdetések, reklámok szövegei is benne voltak. Az ún.: Mónika Lewinsky botrány apropóján készült darabról videófelvétel is van. Az előadásokban a fiatalok is részt vettek, de a takarítók, a karbantartók, a gépkocsivezetők, illetve az ügyészség és az ügyvédi kar is képviselte magát. Ez mind a kollégák elfogadó, befogadó képességének köszönhető, illetve nem utolsó sorban az elnököknek, Karcsinak. Dr. Magyar Károly képes volt arra, hogy azokat is meggyőzze, akik így húzták ki magukat: „nem, hát Elnök Úr, mi nem...”. Senki sem kényszerből ment oda. Erről jut eszembe: az is egy jó gyakorlat volt, hogy a kollégiumi ülésekre – téma szerint – meghívást kaptak az ügyvédek vagy az ügyvédi kar vezetője, az ügyészek és a közigazgatás témafelelőse is. Előre megküldtük az anyagot és fel lehetett készülni, lehetett kérdéseket feltenni. Természetesen szakmaiakat. Mindez nem jelentette azt, hogy ezzel valaki visszaélt volna, nem is lehetett. Az ügyvéd ugyanakkor elmondhatta bizonyos kérdésekben a szakmai álláspontját (az egy más dolog, hogy az hogyan érvényesült, de elmondhatta). Megalakult a Közigazgatási Bírák Országos Egyesülete is, amelyben az összes közigazgatási bíró részt vett. Nagyon-nagyon jó szakmai közösség volt, ismertük egymás megyei gyakorlatát. Nekünk különösen a veszprémi és a Vas megyei bírákkal volt szoros kapcsolatunk, no és a Somogy megyeiekkel, továbbá a távoli Szabolcs megyeiekkel is. A Közigazgatási Bírák Egyesülete minden évben más megyében tartotta a szakmai konferenciáját. Zalaegerszegen kétszer volt, ahol Árpí volt a főszervező. Meghatároztuk a fő gerincet, a szakmai témát és a konferenciát akoré

építettük fel. Hívtunk külsős előadókat, ide értve ügyészt, közjegyzőt, illetve a Legfelsőbb Bíróság bíráit és a helyi bírák is az adott témában tartottak előadásokat. Az előadások alapján véleményt lehetett kialakítani és e véleménybe be lehetett vinni az ügyvédek, jogtanácsosok nézeteit is.

A társhivatásokkal tehát közelebbi volt a szakmai kapcsolat, jobban tudtak egymásra hatni. Nem tudom, hogy működik-e még a Magyar Közigazgatási Bírák Egyesülete. Amikor nyugdíjba vonultam, megkaptam az egyesület örökös tagja megtisztelő címet.

– Azért is érdekes a karriered, mert először tárgyalnál tanácsban és utána tárgyalnál egyesbíróként, illetve először voltál bíró és utána bírósági titkár.

– Amikor megszűnt a bírói státuszom, nyugdíjba „kellett menni”. A pereskedés egy évét arra használtuk fel dr. Horváth Katalinnal együtt, hogy tanuljunk még valamit, ezért elvégeztük a bírósági mediátor képzést. A 2012. év rendkívül megalázó időszak volt, hogy pereskedni kellett kollégák előtt, amiről tudtuk, hogy...

– Ez a 70 éves korhatár eltörlése...

– A bírósági mediáció akkor kezdődött. Amikor megkaptuk a képzés elvégzéséről az oklevelet, befejeződött a perünk is. Emlékszem, elsírtam magam az ítélet alatt. Megviselt. Nemcsak igazságtalan volt, hanem megalázó is ez az egész procedúra, de túléljük. Ekkor lehetett választani, hogy tovább dolgozol vagy nyugdíjba mész. Én azt választottam, hogy nyugdíjba megyek, de mellette lehetett bírósági titkárként közvetítői feladatot ellátni. Mindketten elvállaltuk, én egy évig. Ennek az volt az oka, hogy már korábban elhatároztam, hogy 68 éves koromig dolgozom, és ez akkor jött el. A mediációs tevékenység nagyon érdekes volt. Itt tudtam hasznosítani azt a tapasztalatomat, amit még annak idején gyámügyi ügyintézőként szereztem: a családi problémák ismeretét.

Tudod, amikor beléptek az ajtón, akkor már láttam, hogy ki hogyan áll a problémájához, ugyanis a metakommunikáció nagyon sok mindent elárult.

– Az is nagyon érdekes, hogy gyakorlatilag két bírói kinevező okiratod van és két felmentő, két különböző köztársasági elnöktől.

– Tulajdonképpen háromszor mentem nyugdíjba. Egyszer, amikor elküldtek, egyszer, mielőtt titkár lettem, és egyszer, amikor a titkári idő eltelt. Nos, mindezt érdemes leírni, de a végén látod, hogy ezek már csak emlékek. Ma pedig kapsz egy olyan kitüntetést a kisebb unokádtól, hogy „Mama, én mindent imádok, amit te főzöl”.

– De az is nagy kitüntetés!

– A legnagyobb! A nagyobbik unokám ette a levest, és azt mondta: „Ez igen! Na, ez húsleves!”

– Ahogy mondtad, a régi kollégákkal a mai napig tartod a kapcsolatot.

– Igen, beszélgetünk, jeles napokon köszöntjük egymást, tudunk egymásról, gyakran megyünk kirándulni. Sőt, még a volt tanácsi munkatársaimmal is rendszeres személyes kapcsolatom van.

– Azt tudod, hogy milyen kevés munkaügyi per van manapság folyamatban?

– Most pikírt lesznek: így kell a bírósági munkaterhet csökkenteni. Emeljük meg a peres eljárási illetéket, az ügyvédi költséget és elriasztjuk a feleket, nehezítsük meg a keresetlevél beadását, emeljük perjogi akadályokat. Meg nincs szakértő... Mindezt hallomásból tudom, természetesen nem kell hitelt adni neki. Egyébként önmagában a perfelvételi eljárást jó megoldásnak tartottam és tartom. A perfelvételi tárgyalás bevezetéséről már korábban is volt szó és vita. Nekem az volt a véleményem, hogy érdemes lenne bevezetni, mert mindent elő lehet adni, lehet látni, hogy mi a jogvita tárgya, milyen bizonyíték szükséges, tisztázódnak a jogvita keretei. A fél is tisztában lesz azzal, egyáltalán érdemes-e pereskednie, mit kell bizonyítania. Nekem az új Pp.-vel már nem kellett dolgoznom, így a jelen szabályozásról nincs véleményem.

– Mi a véleményed a jogcímhez kötöttségről?

– Ha jó – lenne – a perfelvételi tárgyalás, akkor egyetértek vele. Különösen úgy, hogy – ha jól tudom – ma már a legtöbb eljárás ügyvédhez kötött. Ne a bíró oktassa ki az ügyvédet arról, hogy mi a helyes jog, mert sajnos előfordult, hogy a bírót a lelkiismerete nem hagyta, hogy az ügyvédet hagyja azon az úton, amin elindult.

– **Ez mindig egy kötélranc: ne menjünk túl messzire, ne prejudikáljunk, a felek közti egyenlőség is megmaradjon.**

– Egy emlék: az első tárgyalásom jogtanácsosként Lentiben volt, Ferenczi bíró úrnál. A tárgyalás előtt leültem kint. Gyönyörű szép tavaszi idő volt, a gépírónő bent már verte a gépet, készítette a jegyzőkönyv elejét. A bíró úr jött a folyosón panyókára vetett kabátban, kalapban. Bement és intett, hogy jöhetünk. Elkezdődött a tárgyalás, rám nézett és azt mondta: „Na zengje kedvesem!” Nagyon korrekt volt egyébként, de erre a közvetlenségre nem voltam felkészülve. Változnak az idők, változnak az erkölcsök, a tárgyalási szokások is. Manapság ez már elképzelhetetlen.

– **Tudod mit látok én? Azt, hogy bárhol is voltál, bármit csináltál, a deszkalapok szortírozásától egészen a kollégiumi értekezletekig, mindenben megtaláltad a szépséget.**

– Igen, ez igaz.

– **És ez szerintem alapvetően hozzáállás kérdése.**

– Így van, és ezt ajánlom másnak is. Tessék pozitívan hozzáállni a dolgokhoz. Tessék mindenben megtalálni a jót, a szépet, és azt, miben tudsz segíteni. Mert akkor te is jól érzed magad, mert pozitív visszajelzést kapsz. Erről jut eszembe, nagyon gyakran találkozom a piacon egy áruossal, aki két pert vesztett nálam. Azóta is nagyon jó a kapcsolatunk, a legaktuálisabb, legjobb vicceket tőle hallom. Attól, hogy pereket vesztett nálam mégsem maradt rossz élménye. Nem éreztem azt soha, hogy félnek tőlem. A tiszteletet viszont mindig megadták, de én is nekik, hiszen tudtam, hogy senki sem szeret ügyfélként bíróságra járni. Mondjuk azt nehezen tudtam elviselni, amikor a szemembe hazudtak. Jó volt visszaemlékezni. Én nagyon jó embereket ismertem meg. Azt

sajnálom, hogy kicsit rossz érzéssel ért véget a bírói pályafutásom, de utólag csak a szépre emlékezem. Amikor az ember a szakmai életét lezárja, készít egy mérleget, hogy elérte-e azt, amit szeretett volna. Én igen. Nincs bennem hiányérzet.

- **Nagyon szépen köszönöm a beszélgetést.**
- Én is köszönöm. Örülök, hogy végighallgattad egy volt törvényszéki bíró visszaemlékezését.

„Akár hiszed, akár nem, de két évig sírtam otthon, amikor nyugdíjba mentem”

Interjú a Lenti Járásbíróság egykori irodavezetőivel

Ferincz Judit (Budapest, 1939. augusztus 23.)

Általános iskolai tanulmányait Mumorban, majd Lentiben végezte el. 1956. augusztus 10. napján a Lenti Rendőrkapitányságon adminisztrátorként kezdett dolgozni, ahol – kisebb megszakítással – 1957. augusztus 1. napjáig állt jogviszonyban.

1958. január 27. napján lépett az igazságszolgáltatás kötelékébe: a Lenti Járásbíróságon kezdetben adminisztrátor, jegyzőkönyvvezető, majd 1970 márciusától előadó munkakörben dolgozott. Középiskolai tanulmányait munkavégzés mellett a Zalaegerszegi Csány László Közgazdasági Technikumban végezte el, 1968 júniusában érettségizett, képesített könyvelő, vállalati tervező és statisztikus képesítést szerzett.

1970. október 16. napjától 1984. december 31. napjáig a Lenti „Szabadság” Mezőgazdasági Termelőszövetkezetben volt igazgatási előadó.

1985. január 2. napjától a Lenti Városi Bíróságon ügyviteli alkalmazott, később tisztviselő és irodavezető. Utolsó munkában töltött napja 1999. november 26-a volt, jogviszonya nyugdíjazására tekintettel 2000. június 30. napján szűnt meg.

Ferincz Judit, Kovács Erzsébet

Kovács Erzsébet (Nova, 1952. június 22.)

Mindössze 16 évesen, 1968. július 16. napján kezdett el titkárnőként dolgozni a lenti székhelyű TÖVÁL építőipari cégnél miután gyors- és gépíró szakképzettséget szerzett. Gimnáziumi érettségét 1973. évben tett, valamint képesített könyvelő szakképzettséget is szerzett. Ezt követően 1980. január 1. és 1990. július 31. között a Lenti „Szabadság” Mezőgazdasági Termelő-szövetkezetenél volt adminisztrátor.

1990. augusztus 1. napján áthelyezéssel lépett igazságügyi szolgálatba a Lenti Városi Bíróságra, ahol kezdetben ügyviteli alkalmazott, majd ügykezelő, később tisztviselő volt. 1996 januárjától nyugdíjba vonulásáig elnöki irodavezetőként dolgozott, közben 1996 áprilisában végrehajtói szakvizsgát, 1996 decemberében pedig végrehajtói ügyintéző szakvizsgát tett. Utolsó munkában töltött napja 2011. május 27-e volt, jogviszonya nyugdíjazására tekintettel 2011. november 30. napján szűnt meg.

Életpályája elismeréseként 2011. július 15. napján Juhász Andor-díj bronz fokozata kitüntetésben részesült.

A Lenti Járásbíróság nyugdíjas irodavezetőivel DR. HORVÁTH ZSOLT, a Lenti Járásbíróság elnöke és DR. HORVÁTH HELGA, a Lenti Járásbíróság bírója beszélgetett. Az interjú a Lenti Járásbíróságon készült 2022. április 29. napján.

– Üdvözlünk Benneteket, és köszönöm, hogy vállaltátok az interjút! Kezdjük is azzal, hogy mielőtt a bíróságra kerülnétek, mivel foglalkoztatotok? Egyáltalán hogyan lettetek bírósági dolgozók?

Kovács Erzsébet: – Én itt Lentiben, egy építőipari cégnél, a TÖVÁL-nál dolgoztam előzőleg, ahol gépíróként kezdtem még 1968-ban. Nagyon jó helyem volt, nagyon is szerettem ott dolgozni. Aztán 10 év után felszámolták a céget, jobban mondva beolvadt a lenti tsz-be. Ott az építőágazatnál maradtam, mint műszaki adminisztrátor, majd onnan kerültem a bíróságra. A tsz-ben mindig nagyon alacsony volt a

fizetés. Egyszer, amikor ott az úgynevezett „fizetésrendezések” voltak, őszintén szólva eléggé begurultam, mert a vártnál is kevesebbet adtak. Éppen aznap ebédszünetben jöttem be vásárolni és a véletlen úgy hozta, hogy összefutottam a Ferincz Jutkával. Ő már akkor itt dolgozott a bíróságon. Megkérdeztem tőle, hogy nincs-e náluk hely, mert nekem már elegendő lett a tsz-ből. Azt mondta, hogy éppen nincs, mert pont akkor vettek fel valakit, de ha lesz, akkor majd szólni fog. Ez így is történt, mert amikor nem sokkal később elment a bíróságról nyugdíjba az akkori irodavezető, a Jutka egyből szólt nekem, hogy úgy néz ki, lesz egy üres hely és szól is az érdekemben a Ferenczi elnök úrnál. Aztán behívtak, beszélgettünk kicsit az elnök úrral, s utána hamarosan ki is kértek a tsz-ből.

– Mikor érkezted a bíróságra, és mi volt az első munkaköröd?

Kovács Erzsébet: – Áthelyezéssel érkeztem 1990. augusztus 1-jén. A polgári ügyszakban ügykezelő és jegyzőkönyvvezető lettem, ahol egyből bedobtak a mélyvízbe. Úgy képzeld el, hogy én addig még bíróságon sem jártam! Hétfői nap kezdtem, azt sosem felejttem el. Szerdai és pénteki napokon volt a tárgyalási nap, és én már szerdán tárgyalásra mentem! Akkor még nem volt magnó sem. Különben a régi bírók nem is nagyon magnóztak, sőt a Ferenczi bíró úr egyébként alapból nem is magnózott volna, ha nem erőltetik annyira. Távol tartotta ő magát mindenféle olyasmi „kütyütől”. Még számológépet sem használt, sőt még engem is arra kért, hogy inkább én magam adjam össze a tételeket.

Folytatva: tehát amikor volt az első tárgyalási napom, én nagyon kétségbe voltam esve. „Úristen, most mi lesz velem!?” Akkor még az Olga itt volt, vele dolgoztunk egy szobában. Ő büntető volt, kértem, - illetve valósággal könyörögtem neki, - hogy „Legalább gyere be az első tárgyalásra, legalább azt lássam, mi is történik ott.” Be is jött az Olga. Az első ügy egy gyermektartásdíj megszüntetése volt. Jószerivel még fel sem eszméltem és kész, hipp-hopp vége lett! Utána is mindig nagyon izgultam, hiszen Ferenczi bíró úr saját stílusát is meg kellett szokni. Valahogy úgy volt ez, hogy ő félt éntőlem, én meg féltam őtőle. Hozzá volt ő szokva, hogy évtizedekig dolgozott a Hermánnéval, utána meg

a Jutkával, és nagyon össze voltak ők már szokva. Akkor meg hirtelen kapott egy viszonylag fiatal lányt, no most mit kezdjen vele? Tehát nagyon izgultam egészen addig, amikor egyszer mentünk a tárgyalásra és azt mondta nekem a folyosón, hogy „Tudja Erzsébet, ügyes kis fehérnép maga!”. Akkor végleg megnyugodott a lelkem.

– Akkor mondhatjuk azt, hogy polgári ügyszakban mindenes voltál?

Kovács Erzsébet: – Polgári jegyzőkönyvvezető voltam egy évig, de mindent kellett csinálni, ami azzal az ügyszakkal kapcsolatos volt. Idézés kiadások stb., amit el lehet ebben az ügyszakban képzelni. De nagyon szerettem, nagyon imádtam, mert számomra az volt az igazi bírósági munka, hiszen az ember egy ügyet végig tudott kísérni. Bejött az akta, és rögtön hozzám került, amikor a bíró kiadta, hogy idézni kell, azt is én csináltam. Azután én voltam ott a tárgyaláson személyesen, az ítéleteket is én írtam le, meg tulajdonképpen mindent. Tehát nagyon szerettem ezt a munkám, és a Ferenczi bíró urat is szerettem nagyon, mert nagyon segítőkész volt velem mindig.

– Később mikor lettél irodavezető?

Kovács Erzsébet: – Amikor elment az Olga nyugdíjba, és akkor a polgári ügyszak mellé még megkaptam az elnöki irodát is. Ekkor még a Ferenczi úr volt az elnök, az Ancsa valamivel később jött. Két elnököt szolgáltam. Akkor még kapcsolt munkakörben hozzám tartozott a statisztika, a könyvtár és nem is tudom még mi minden. De nekem ottmaradt még a polgári ügyszak is, s ezeket egy személyként mind nekem kellett csinálnom.

Nem volt egyszerű az adminisztráció akkoriban sem. Emlékszem, még volt egy ún. „fogyasztási jegyzék”, egy igen nagy könyv. Nekem abba mindig fel kellett vezetni, hogy anyagszerből miből mennyit kaptunk. Őszintén megmondva arra mindenki nagyon haragudott. Amikor meg kiadtuk az anyagszert, akkor az volt, hogy „Na, gyere Jutka! Kaptál 3 db tollat, meg egy radírt!”. Akkor azt onnan ki kellett vezetni. Ezt szigorúan ellenőrizték, mikor jöttek Zalaegerszegről a Gazdasági Hivatalból.

– Ha jól értem, akkor 16 évesen kezdtél dolgozni?

Kovács Erzsébet: – Igen. Az általános iskola után gépíró iskolát végeztem, utána mentem el a Zrínyibe, ott érettségiztem le, de már munka mellett.

– Jutka, te is 16 évesen kezdtél dolgozni, ha jól tudom?

Ferincz Judit: – Igen, mégpedig a rendőrkapitányságon. 1953-ban végeztem el a 8. osztályt, akkor már ide jártam Lentibe. Mi Mumorban laktunk és minden nap ide gyalogoltunk be. Amikor végeztem az általános iskolában, az erdészeti technikumba jelentkeztem Sopronba, ahová fel is vettek, még a Lámfalussy professzor úr segédletével. Egy évet elvégeztem, majd megkezdtem a második évet ősszel; viszont utána családi döntés folytán engem hazahoztak onnan 1954 őszén.

A következő évben az apám beíratott egy magántanárhoz gyors- és gépíró iskolába, ahol azt megtanultam szerintem elég tisztességesen. Így tudtam a rendőrségen állást kapni, mégpedig a személyi igazolvány alosztályon. 1956. augusztus 10-én szereltem fel Zalaegerszegen, ott volt ugyanis a személyzeti iroda. Megjegyzem, azelőtt én még sosem jártam Egerszegen, mégis egyedül mentem el oda. Augusztus 10-én vettek fel, pedig csak augusztus 23-án lettem 16 éves. De felvettek, mert nagyon kellett egy gépíró. Ott a személyi igazolvány alosztályon a személyi igazolványokat, útleveleket, születési anyakönyvi kivonatokat, katonakönyveket intéztük.

– Ott Zalaegerszegen?

Ferincz Judit: – Nem, az már itt Lentiben volt, ahol most is van a rendőrség, csak egy udvari helyiségben, ott volt egy külön osztály. Amikor bevonultak a fiúk katonának, akkor ott adták le nálunk az igazolványaikat. Én ott ilyesmikkel foglalkoztam.

– Úgy tudom nagyon fiatalon, 1958-ban kerültél a bíróságra. Emlékszel az első napodra, hogyan telt?

Ferincz Judit: – Hogyne, tisztán emlékszem rá ma is! No majd azt is elmesélem!

Azzal kezdődött minden, hogy az 1956-os események után, 1957 januárjában hivatott bennünket a rendőrkapitány, a Vékony Sándor és mondta „X” mennyiségű dolgozót el kell, hogy bocsásson. Akkor egyenként mindenki elbeszélgetett, én maradtam utoljára. Mondta, hogy „Elvtársnő, hát ez van! Maga itt a legfiatalabb, nem tudunk mit csinálni, családos emberek vannak, nekik gyerekeik vannak, meg kell értenie. De egy dolgot mondjon meg őszintén. Valakit, – név szerint nem nevezte meg, de én tudtam, hogy kiről beszélt – szívesen elküldene nek magá helyett. De vajon az ő munkakörét maga el tudná-e látni?” Mondtam neki, hogy kapitány elvtárs most még nem, majd valamikor talán. Őszinte voltam vele. Ezzel elbúcsúztunk. Én meg akkor nagy sírva hazajöttem...

De mivel tudtam gépelni – meg akkor még a gyorsírást is jól tudtam, – ezután a kultúrházban meg a pártbizottságon szoktam leírni a „szentbeszédeket”. Tudod, amiket azok az elvtársak esténként a falukban elregéltek. Meg még színdarabokat, szerepeket, azokat csak úgy önszorgalomból, hogy el ne felejtsem a gyors- és gépírást. Egyszer ott voltam pont a pártbizottságon és Kocsis Zsiga bácsinak írtam valamit, amikor szólt a telefon és mondja, hogy elvtársnő magát keresik a bíróságról. „Hú te szentséges Isten! Azok meg mit akarnak!?” Odamentem a telefonhoz, és a Gyimesi elnök úr volt. Kimérten bemutatkozott, elmondta, hogy szeretné, ha holnap reggel 8-kor felkeresném az irodájában. Én ott akkor „se élő, se halott nem voltam”, úgy meg voltam rémülve! De azért másnap nagy félve elmentem. Valójában egész úton azon rimáncodtam, hogy csak ne vegyenek fel, mert valamiért annyira idegenkedtem a bíróságtól, hogy az borzasztó. Bementem, de még a nagykabátomat sem vettem le. Aztán egyszer csak behívott, bementem az elnök úr irodájába, majd bejött a későbbi felesége, aki az ügyészségnek volt az irodavezetője, ő meg nekem gyerekkori ismerősöm volt. Kérdezgetett, meg tesztelt az elnök úr, meg gépelni is kellett. Megütöttem a szintet, mert egyből felvett. Mondta az elnök úr, hogy értesíteni fognak, a javaslatot felterjeszti Zalaegerszegre. Ez 1958. január első napjaiban volt. Aztán pár nap múlva jött egy telefon, hogy másnap már munkába állhatok, ez azt hiszem január 28-án volt. Így kerültem oda, mégpedig a közjegyző mellé.

Akkoriban a bíróságon nem voltak se fogalmazók, se joggyakor-
nokok. 1958-ban a bíróság elnöke a Gyimesi Nándor volt. Volt egy
közjegyző, ő Kanizsáról jött - őket az ország minden részéről toborozták
össze -, emlékszem a nevére: dr. Knausz László. Egykor ő táblabíró volt,
akkor már egy kedves nyugdíjas, de vállalta a közjegyzősködést. Tehát
nekem ő mellé kellett mennem, mert aki az elnök úr mellett volt, pont
készült szülési szabadságra. Jó betanító hely volt számomra a közjegyző,
mert ott a polgári ügyszak minden tekintetben jelen volt, és gépelni is
sokat kellett.

– **A Gyimesi Nándor milyen ügyszakos bíró volt?**

Ferincz Judit: – Minden ügyszakos volt! Egyedül volt bíró. Ez 1958-
ban volt. A Lenti Járásbíróságon 1960-ig csak egy bíró volt, akkor jött
aztán a Ferenczi. 1960. június 30-ig ketten voltunk mi az elnök úrral
a polgáriban és a büntetőben. Ez akkor így működött. A héten három
nap büntető volt: hétfőn, kedden, szombaton - bár szombaton jellem-
zően csak magánvádas meghallgatás, - míg a szerda, csütörtök, péntek
polgáris napok voltak.

– **Mondok neveket, emlékszel-e rájuk, ha igen, milyen emlékeid
vannak róluk? A Soós házaspárra például emlékszel még?**

Ferincz Judit: – Hogyne! Volt egy iroda lent az udvarban. Ott volt
az érkezésemkor a Pető Ferencné és a Soós Imréné. Pető Ferencné ak-
kor tanulta be az irodavezetést, ő a kezdettől, a bíróság alakulásától
ott volt. A Soósékat azt hiszem Letenyéről helyezték ide, ők a letenyei
bíróságon dolgoztak előtte. A Soósné férje, az Imre akkor járta az egye-
temet. Velük kezdődött a bírósági munka Lentiben.

– **Ha jól tudom, később ő lett a Zalaszentgróti Járásbíróság el-
nöke?**

Ferincz Judit: – Igen. Őt áthelyezték oda Szentgrótra elnöknek, és
ment vele a felesége is.

A Lenti Járásbíróság kis bíróság volt akkoriban is. Volt még egy köz-
jegyző, és volt a telekkönyv. A telekkönyvbe szintén Egerszegről volt a
Varga Imre idehelyezve. Aztán a Herceg László kanizsai volt, később,

már talán 10 év múlva az egerszegi ügyészségről a Tarján Andrást helyezték ide. Három ilyen telekkönyvvezetőnk volt, nekünk oda is be kellett segíteni elég sokszor. Mellettük is egy adminisztrátor volt, az Avar Béláné. Akkor volt az irodában ugye a Pető Ferencné, akit akkor még a lánykori nevén Farkas Margitnak hívtak. Volt egy végrehajtónk, meg volt egy hivatalsegéd, a Györe Pista bácsi, ő hozta-vitte a postát. Volt még egy takarító is.

– **Akkoriban a járásbíróság még a Kossuth utcán volt?**

Ferincz Judit: – Igen, most is áll az az épület. Azért olyan, mintha egy családi ház lenne, mert ezek államosított épületek voltak. Erdészeti, számtartó, meg tisztartó szolgálati lakások erdőmérnököknek, meg pénzügyi tisztviselőknek. Régen ők, meg a családjaik laktak azokban a lakásokban.

– **Vannak régi fényképeink a járásbíróságról még az 1960-as évekből, párat találtunk. Hogy kell elképzelni az akkori bíróságot?**

Ferincz Judit: – Egy tárgyalóterem volt. Az udvari épületben volt az iroda, a Soósék, a Petőné, a takarítónő, meg a hivatalsegéd is ott dolgoztak. Legelőször engem is oda osztottak be. A Petőné falumbeli volt, ő 1954-től ott volt, én ugye 4 évvel később mentem. A Margit jól érezte magát, jól csinálta a dolgát, elismerték a munkáját. De odamentem én, és akkor ő valamiért nem akart velem kibékülni. Bármilyen módon, ha csak tehette, belém kötött, s mindig valamilyen „női veszekedés” lett a dolog vége. Végül én azt mondtam az elnök úrnak, ha már itt vagyok mellette, akkor tegyünk be egy asztalt a tárgyalóba és mivel úgy is ott vagyok a hét minden napján, akkor nem kell nekem vele ott veszekedni. Ezután én a tárgyalóteremben dolgoztam.

Az elnöki szoba a tárgyaló mellett volt. A főépületben az utca felé eső részen volt a tárgyaló, mellette középen volt a Gyimesi elnök úr szobája, és volt még egy rész az állomás felé, az volt a Gyimesi szolgálattelakása. Akkor még egyedül lakott ott, mert nőtlen volt, amikor én odakerültem. Az udvar felőli részen, a sarkon az ügyészségnek a helyiségei voltak. Csak két helyiségük volt, a város felé nézett az iroda, abban dolgozott a Gyimesinek a későbbi felesége, meg a Kancsal László.

ló. Volt még egy ügyész, és egy kisebb szoba, az is az udvar felé nézett, az volt az ügyészeknek a szobája.

– **Igaz, hogy akkoriban cserépkályhával fűtöttetek? Egyáltalán milyenek voltak a munkakörülmények az ötvenes évek végén?**

Ferincz Judit: – Dehogyan cserépkályhával! Egy ócska fűrészpóros kályhával, ami egy henger alakú bádóg valami volt lehajtható tetővel. Alul egy szellőző lyuk volt, és egy vastag durungot tettek bele középre. Abba kellett a fűrészpórt tömöríteni, hogy össze ne boruljon. Az alá gyújtottak be. Na mondanom sem kell, amikor az összedőlt – márpedig igen sokszor összedőlt –, akkor ott bizony minden korom, por, füst lett. Ilyen körülmények voltak. A plafonon volt egy-két „pipics” lámpa, így nem is csoda, hogy a szemem egy év után tönkrement. Volt az ablak alatt egy hatalmas diófa, az jó volt, mert nyáron hűvösen tartott. Az volt a „légkondi”. De még a legérdekesebb, amit már mondtam, hogy a közjegyző volt itt meg a telekkönyvi dolgozók. Nem volt nekik lakásuk, az irodában volt a sarokban egy kinyitható vaságy és ők azon aludtak. Vízvezeték sem volt akkoriban, a kerekas kútból az udvarról vették a vizet és ott kint, vagy bent az irodában lavórban mosakodtak. Egész héten ők a családtól távol voltak, de még a fizetés is kevés volt. De azért meg kellett élniük, ezért vállalták.

– **Akkor nem volt fürdőszoba, hanem ott az udvaron és az irodában tisztálkodtak?**

Ferincz Judit: – Fürdőszoba? Már az hogyan lett volna? Az iroda volt az otthonuk!

Kovács Erzsébet: – Ehhez még egy sztori, ezt nekem a Ferenczi bíró úr mesélte. Most pontosan nem emlékszem, hogy az ő szobájában volt-e, vagy valamelyik másikban, hogy elment szabadságra, és ott volt az irodában a lavór, mert abban mosakodtak. Aztán amikor visszajöttek, akkor a lavórban egy nagyobb kígyó volt összetekeredve. Rájöttek, hogy a bíróság kéményén fészkel a gólya, aztán valahogy az odavitt kígyó lecsúszott a kéményen egyenest az irodába.

– **Milyen ember és milyen elnök volt a Gyimesi Nándor?**

Ferincz Judit: – Nagyon rendes ember volt. Nagy tudású, hozzáteszem: nagyon szigorú, de emberséges. Én imádtam! No pedig én sem vagyok egy könnyű eset! Nagyon szerettem, a feleségével együtt, sőt a család barátja is voltam a halálukig.

– A törvényszéki jelentésekből az tűnik ki, hogy ő egy nagyon szabálykövető ember volt. Egyetértesz ebben?

Ferincz Judit: – Pontosan, és engem is így tanított, így nevelt. Elárulom, hogy akkoriban nagyon szerette volna, ha beiratkozok a jogra. Hajlottam is rá, de aztán a dolgok másként alakultak.

Ő úgy foglalkozott velem, mint utódjával, ez megtisztelő volt számomra. Egyszer azt mondta, hogy „Azért Jutka, maga elég sok mindent eltanult tőlem!”. Ez akkor volt, amikor egyszer beküldött a szobájába. Az asztalán mindig katonás rend volt, és én pontosan ugyanoda tettem vissza a tolltartót, ahová kellett. Akkurátus ember volt, amit ő kigondolt, annak úgy kellett lennie, szóval nagyon kellett hozzá igazodni, de aki tudott igazodni, hamar meg is értette őt. Másrészről engedékeny is volt, ha úgy alakult, akkor nagyon békülékeny is.

Kovács Erzsébet: – Meg benne is volt sokszor a buliban, ahogy hallottam!

Ferincz Judit: – Bizony! Péntekenként délután gyakran tartottunk, ahogy mi mondtuk: „reprezentációt”. Akkor kimentünk az udvarra, oda, ahol az erdészeti dolgozóknak a legszebb, legértékesebb fenyőfái, csemetéi, dísfái voltak. Ott töltöttük együtt az időt. Ennek híre is volt. Az egerszegiek, a „régik nagyok”, sőt az ügyvédek is imádtak idejönni, mert akkor egész jól elvoltak itt.

– Kik jöttek Egerszegről? A Piros elnök is szokott jönni?

Ferincz Judit: – Ő is sokszor jött. Aztán meg a Török Feri bácsi, Paksa bíró úr..., de nem is tudom mind felsorolni, annyian. Később a Kutasi is többször jött, amikor már ő volt az elnök. Olyankor péntekenként az volt, hogy már délután 3 órára mindenki sietett elvégezni a dolgát. Nekünk hátralékunk sose volt! Kivittünk asztalokat, a bírók meg elküldték az ügyészt a „kricsnibe” általában egy üveg borért, mi

meg csináltunk szendvicseket. Addig társalogtunk ott, amíg akartunk, vagyis ki-ki ameddig ráért. Sokszor estéig.

Kovács Erzsébet: – Mondogatták, hogy egyszer egy ilyen alkalomkor folyt bele az egyik ügyész táskájába a bor. Magam nem tapasztaltam, de többször úgy hallottam, hogy mindig volt nekik boruk, ugyanis az ügyészek nagyon szerették a bort.

Ferincz Judit: – Az ügyészek pláne! No meg a sok egerszegi jogász?! Sokan ismerték a Gyimesi elnök urat és sokszor felkeresték, ha pénz kellett nekik, vagy ha csak egyszerűen ki akartak rúgni a hámból. Akkor ők leutaztak, és az „öreget” elvitték a „vasútiba”. Hát egy ilyen alkalommal volt az, amikor az ügyészt elküldték egy üveg borért, de belefolyt a táskájába, eláztatva az iratait.

– A Gyimesiről azt hallottam egyébként, hogy szeretett motorozni, igaz ez?

Ferincz Judit: – Ó, csak szeretett volna, de nemigen tudott! Vett egy motort, de mondhatni tiszta analfabéta volt hozzá. Nekem is könnyörgött, hogy engem vihessen, de én nem ültem fel a motorjára semmi esetre sem! Akkor már lehetett Jugoszláviába átmenni bevásárlásra, vagy csak oda körülnézni. Apámnak is nagy szovjet IZS motorja volt, ülnök is volt az apám, már előbb, minthogy én odakerültem a bíróságra. Jó viszonyban volt az elnök úrral, én meg a feleségével, a Lenkével. Aztán négyesben sokszor elmentünk Muraszombatba, vagy Lendvára.

Tehát az elnök úr nem tudott jól megtanulni motorozni. Amikor egyszer egyedül járt a határon túl a motorral, egy gyerek kiszaladt az utcán elé és bizony elütötte. Akkor egy éjszakát ott kellett eltöltenie Jugoszláviában a rendőrségen. Másnap mentek a Gyimesiért a kollégák, kimentették. Aztán mindjárt ítéletet is hoztak, melyben kihozták, hogy mégis a gyerek volt a hibás, így az „Öreg” megúszta.

– Én ezt a történetet, egy idős lendvai bírótól hallottam, a Hajós Feri bácsitól. Egyébként valóban ez a motoros baleset indította el a két határon túli bíróságnak a kapcsolatát?

Ferincz Judit: – Igen. Hogyha mentek a mi dolgozóink, akkor mindig felkeresték a Hajós Ferencet. Aztán ő is ájtott nagyon sokszor, és

valóban így kezdődött a két bíróság kapcsolata. Róla is csak a legjobb emlékeim vannak.

Kovács Erzsébet: – Akkor összejártatok ugye? Én akkor még nem voltam itt, csak én is hallottam.

Ferincz Judit: – Igen. Akkor többször mentünk Lendvára, és ők is jöttek ide.

– Miben állt ez a kapcsolat akkor?

Ferincz Judit: – Elsőnek talán ők hívtak meg minket. Talán kétszer is meghívtak, mire mi visszahívtuk őket. A lenti bíróságnak sosem volt pénze ilyen reprezentációra, de nekik mindig volt. Meghívtak bennünket a lendvai bíróság épületébe, jártam az elnöki szobájukban is. Azt hiszem most is ott van még a bíróság. Emlékszem, hogy olyan volt az épület, hogy minden szoba egybenyílt. Egy nagy helyiségük is volt, ahol mindannyian elfértünk. Nagy beszélgetések voltak, ebédet kaptunk, megvendégeltek bennünket, aztán többnyire városi séta volt. A következő alkalommal egy vadászházba hívtak meg bennünket Pince közelébe. A határállomástól nem messze volt egy gyönyörű vadászház. Nagyon szép vidék volt, és átláttunk a Tornyi-hegyre is. Egyszer elvittek bennünket Turnišče-re, ahol golfcipőket, vagy valamilyen sportcipőket gyártottak angol megrendelésre, ott is volt közös városnézés.

– Beszéltünk arról, hogy 1960-ban jött a másik lenti bíró?

Ferincz Judit: – 1960-ig csak egyedül voltunk. Időközben a közjegyző, a Knausz Laci bácsi elment, helyette már másik jött, azt hiszem a Sente Géza. Utána jött egy Szekszárdról, azt hiszem Balázs Andor volt a neve, meg még egy valaki volt, de az ő neve már nem ugrik be. Szóval több közjegyző is volt, ők gyakran cserélődtek. Én közben átke-rültem az elnök úrhoz.

– A Ferenczi György nevével én akkor találkoztam, amikor az 1950-es években fogalmazó volt Zalaszentgróton. Az akkori szentgróti elnök azt írta róla, hogy nem nagyon sokra tudja használni, lévén egyáltalán nem tudott gépelni. Te hogyan ismerted meg?

Ferencz Judit: – Persze, hogy nem tudott! Gépelni azért kellett volna, mert akkor nem mindenki mellett volt jegyzőkönyvvezető, hanem sokszor ők maguk, a bírák leírták, amit kellett. A leírók csak sokszorosítottak. Úgy képzeld el, hogy wc-papír vékonyságú 10-12 db papír volt bent a gépben, úgy gépeltünk. Ez volt a hatvanas évek eleje. Mindenkinek volt egy kis táskagépje, nem voltak bírósági írógépek.

– Tehát konkrétan olyan írógép, ami bírósági lett volna, olyan nem is volt?

Ferencz Judit: – Á...Nem! Dehogyan! Egy írógép volt, de az a Gyimesinek a sajátja volt. A másik meg a Knausz Laci bácsinak a saját írógépe volt. Az mondjuk egy igen jó gép volt, az írógépek között az volt a „Mercedes”! Én azon a gépen nyertem gépíró versenyt, és azt nekem odaajándékozta, amikor ő elment. Aztán már később a megyétől kaptunk írógépet. Egyet.

– Hogyan emlékszel a Ferenczi bíróra?

Ferencz Judit: – Ferenczit idehelyezték, 1960. június 30-án érkezett, de a másik nap már dolgoznia és tárgyalnia kellett.

– Ezek szerint már akkor bíró volt, mikor idekerült?

Ferencz Judit: – Igen, akkor már bíró volt, és akkor ő vette át a polgári ügyeket. Aztán már én úgy dolgoztam, hogy hétfőn, pénteken meg szombaton a Gyimesivel, kedden, szerdán, csütörtökön meg a Ferenczivel. Én akkor is egyedül voltam jegyzőkönyvvezető polgáriban, büntetőben egyaránt.

– Jól megértették ők ketten egymást?

Ferencz Judit: – Igen. A Gyimesinek – amint mondtam – volt egyébként a bíróságon egy szolgálati lakása, de az kezdetben teljesen üres volt. Amikor megnősült, akkor valahogyan elkészítették annyira, hogy a feleségével ott tudtak lakni. Na de idehelyezték a Ferenczit, hát ő hol lakjon? Akkor a bíróság épületében ki lett alakítva neki is egy rész, akkor ő oda költözött.

– De akkor addig hol lakott a Ferenczi?

Ferencz Judit: – Abban az üres bírósági helyiségben! Egy üres, bútorozatlan szobában, ott aludt egy piccsen. Mondjuk ő minden pénteken ment haza Zalaszentgrótra. A szülei öregek voltak, valami kis birtokuk volt ott és otthon segítenie kellett.

– Megértették ők egymást, hasonlóak voltak? Miben volt más a Ferenczi, mint a Gyimesi?

Ferencz Judit: – Teljesen mások voltak! A Gyimesi az tudta, hogy mit kell csinálni, nevelt, tanított bennünket, aki együtt tudott vele működni, azt elismerte, viszont aki akadékoskodó volt, azzal bizony tudott csúnya is lenni. Tudta ezt is éreztetni és itt mindig voltak olyanok, akik nem álltak be a sorba. Nekem azonban nem volt vele bajom. Haláláig feljártam hozzájuk, segítettem nekik, mert a Lenke később nagyon beteg volt, sokszor elkísértem.

A Ferenczi sokban az ellentéte volt. Ő lazább volt. Szerintem neki az sokat segített, hogy olyan gárda állt mellette, mint mi, beleértve az Erzsit is. Sokszor támogattuk, kisegítettük, különösen már öregebb korában. Egyszer megkért engem, - akkor vettem talán először észre, hogy nagy baj van, nem tudott írni már, nagyon remegett a keze - hogy az utasításokat én írjam rá az aktára. Akkor mondtam neki, hogy kérjük meg inkább az Erzsit, neki szép írása van, meg elnök úr is jobban meg tudja érteni vele magát. Azután az Ersi szokta még a bírói utasításokat is írni, gondolom diktálta neki.

Kovács Erzsébet: – Nekem sokféle munkám volt, olykor nagyon összejöttek a feladatok. Viszont, ha a Ferenczi elnök úr kigondolta, hogy diktálni akar, akkor egy csomó aktát összeszedett, és rögtön szólott: „Erzsébet, menjünk!”. Akkor nekem azonnal ott kellett hagynom „csapot-papot” és mennem kellett vele a tárgyalóba, mert ő leginkább ott szeretett diktálni. Nagyon összeszokott páros voltunk, valósággal pörgettük ki az ítéleteket. Ma már ez szokatlannak tűnik, de én nem tagadom, szerettem vele így dolgozni.

Ferencz Judit: – Ki lehetett vele jönni, mert alapból egy jóindulatú ember volt. Az is hozzátartozik azonban ehhez, hogy olyan kötelességtudó dolgozók is kellettek hozzá, akik ezt méltányolták, hogy ő

nem mindig olyan erélyes, de megértették, hogy meg kell a munkát csinálni.

Kovács Erzsébet: – Mégis voltak, akik mindezek ellenére féltek tőle! Például egyszer valahova el kellett mennem pont egy tárgyalási napon. Különbem nekem olyan alapból nem volt, hogy én elmehessek szabadságra egy tárgyalási napon! Otthon akkoriban meg is mondtam, hogy engem szerdán meg pénteken felejtsetek el, mert a Ferenczi bíró úrral akkor tárgyalás van. De aznap mégis valahova feltétlenül el kellett mennem, így vettem a bátorságot és az utolsó tárgyalásról mégis elkéretőztem. Elengedett, de akinek mennie kellett helyettem, az bizony nagyon félt, hogy mi lesz most ővele... Mindenesetre, akivel a Ferenczi elnök megtalálta a közös nevezőt, az nagyon jól együtt tudott vele dolgozni.

Ferencz Judit: – Mi nagyon szerettünk itt dolgozni. Az Erzsivel mostanában is sokszor találkozunk, meg beszélgetünk a régi időről. A Szabó Elemérné is ilyen volt. Mi annyira imádtuk a munkánkat, hogy alig vártuk, hogy reggel legyen és mehessünk a bíróságra dolgozni. Ez meglátszott a munkahelyi légkörön is! Nem volt véletlen, hogy az egerszegiek is annyira szerettek idejárni.

– Kirendelésben voltak Zalaegerszegről?

Ferencz Judit: – Kirendelve voltak, de ők különben a kirendelésre önként jelentkeztek, Lentinek jó híre volt. Jó volt a kollektíva, meg tudtuk is a munkánkat, és szerettük is. Minket nem kellett noszogatni, hogy most ezt csináld meg!

– De mégis elhagytad egy időre a bíróságot. Miért?

Ferencz Judit: – Ennek családi okai voltak. Gyimesi elnök úrnak őszintén elmondtam, hogy önálló lakásra lenne szükségem, de nem jók a lehetőségeim. Az, hogy ő milyen egy nagyon rendes főnök volt mutatja, hogy akkor nekem azzal állt elő, hogy nekik van befizetésük egy épülő lakásba a Kállai Éva utcában. Megmondta nekem, ők a feleségével szívesen átadják nekem azt a lakást, mert már úgy gondolják, hogy nekik nincs kedvük tömbházban lakni. No látod, ilyen elnök volt ő! Akit elfogadott, azzal így bánt, de különben idegenekkel nem nagyon barát-

kozott. Elmentem velük megnézni azt a lakást, de bizony nem tetszett. A városban szerencsére elindítottak egy lakásépítési programot. Én abba beneveztem, ám a havi fizetésem csak 1550 Ft volt, az pedig nem volt elég arra, hogy a törlesztőrészem beleférjen a bírósági fizetésem 1/3-ad részébe. Akkoriban a tsz-be kerestek embert, mert ott valaki el akart menni szülési szabadságra. A tsz-elnök az apám barátja volt, én is jól ismertem a városból. De én semmiképpen nem akartam oda elmenni dolgozni. Végül azt mondta nekem a Ferenczi: „Judit, ezt a törlesztőrészt maga nem tudja a bírósági fizetéséből kifizetni, ezért én is azt tanácsolom, hogy mégis csak meg kellene próbálnia, ha annyira szüksége van arra a lakásra.” Szót fogadtam neki, no meg akkor már a Bölcz Imre, az ottani jogtanácsos is hívogatott. Elmentem hát a tsz-be és ott voltam kb. 14 évig. Akkor tudtam csak visszajönni, amikor a közjegyzőtől a Wüchné elment nyugdíjba, az ő helyére jöttem vissza 1985. január 1-jén.

– 1970 és 1985 között a tsz-ben mit dolgoztál?

Ferencz Judit: – Dolgoztam a jogász mellett, és az elnök reprezentációját végeztem. Az elnök vendégeit fogadtam, irányítottam. Az nem olyan volt, mint a bíróság.

– Amikor visszajöttél, éppen előtte ment nyugdíjba a Gyimesi?

Ferencz Judit: – Nem tudom, nem emlékszem erre. De azt még hozátenném, amikor én '70-ben elmentem, akkor nekem a Ferenczi azt mondta: „Judit, én megígérem, amíg én itt leszek, maga bármikor visszajöhet ide.” Úgy képzeld, 1984 telén ott várt engem az áruház sarkán - ami most a kínai - és mondta, hogy van egy hely, ha úgy gondolja, hogy visszajön, akkor most vissza tud jönni. Akkor már a Ferenczi volt az elnök, a Gyimesi akkor már elment nyugdíjba. 1985 januárjában akkor már biztos a Ferenczi volt az elnök, és akkor ők már itt, ebben az épületben voltak, mert amikor én elmentem a bíróságról, akkor még a régi épületben volt a bíróság.

– Egyébként, hogy kell elképzelni egy átlagos napot akkoriban a bíróságon, mondjuk a '60-as években, mielőtt elmentél volna? Hogy indult a nap, hogy zajlott?

Ferincz Judit: – Szigorúan. Sok munka volt, akkor még igen sok ügy volt. Ahogy mondani szoktuk, a munka sok volt, a fizetés kevés. Különben akkor is 8 órai munkakezdés volt. Ott a régi bíróságon alá kellett írni a jelenlétit. Én '85-ben jöttem vissza, akkor én voltam az irodavezető, én nem írtam alá. De azt hiszem a többiek sem írtak alá! De a régi bíróságon alá kellett írni!

– **A munkakörülményekre visszatérve, hogyan tartottátok a kapcsolatot más bíróságokkal?**

Ferincz Judit: – Nekünk nem volt telefonunk, az egész bíróságon is csak egyetlen telefon volt, az elnök úr szobájában. Azt ő nem hagyta, hogy az a magánbeszélgetésekkel le legyen kötve, mert ha ügyfelek, vagy hatóságok kerestek bennünket, akkor szabadnak kellett lennie a vonalnak.

– **Akkor ki vette fel a telefont?**

Ferincz Judit: – Az elnök úr. A telefont csak az elnök úr kezelhette.

– **Akkor minden csip-csup ügyel kapcsolatban ő vette fel az ügyfeleknek a telefont?**

Ferincz Judit: – Igen, mert a telefon ott volt az ő szobájában. Később azt hiszem valami ikertelefon lett, így az irodában is volt egy, de mi azon nem szoktunk telefonálni. Mondjuk hova is telefonáltunk volna? Volt, akinek esetleg a családtagja kórházban volt, vagy szült, esetleg akkor telefonált. De akkor azt szigorúan ki kellett fizetni! A GH jött minden hónapban, szigorúan hárman kiszálltak. Az Apatics, meg aki most halt meg, a Mancsi, meg a Győrfi Laci bácsi, ő volt a vezető. Kiszálltak, aztán töviről hegyire mindent leellenőriztek, a telefonfizetéseket is. Tudod, olyan akkurátusan, úgy, mint most a Vera!

– **És a megyei bírósággal hogyan tartották a kapcsolatot, postán? Vagy autóval jöttek?**

Ferincz Judit: – Sokszor kijöttek a bírók is, de meg az elnök úr is. A Piros kimondottan nagyon sokszor jött, ő nagyon szeretett bennünket. Mi is szerettük. Szerintem ő nagyon rendes, emberséges vezető volt.

Rossz híre volt, az igaz, de velünk nagyon jószívű volt, emberséges, barátságos.

Különben meg én indítottam egy pert a Piros elnök úr ellen - rendszerben: akkor még elnök elvtárs volt. Elmondtam mi a bajom, mire ő azt mondta, hogy „No akkor fűzzél be egy lapot! Hozzáteszem, hogy amikor Piros elvtársnak jókedve volt, simán tegezett bennünket. Befűztem, mondta, hogy amit diktálok, azt komolyan írom le, mert ez egy per lesz. Arról szólt a dolog, hogy akkor Lentiben megindult a helyi autóbusz járat és arra adtak munkáltatói útiköltség-térítést. Mi viszont mumoriak voltunk, nem tudtunk ezzel a helyijáratral jönni, mert mi az egerszegi távolsági busszal jöttünk, ami reggel 8-ra ideért. De mert ez egy távolsági járat volt, amire mi Mumorban szálltunk fel, így arra akkor nem járt ez a térítés. Azt mondta nekem a Piros, hogy pereljük őt be, és én képviseljem a lenti bíróság dolgozóit. Ő ugyan nem jön el a tárgyalásra, de valakit majd küld helyette. Aztán lediktálta nekem a keresetlevelet saját maga ellen! Azt még el is vitte magával. Egerszegen tárgyalták ezt a munkaügyön, a „Piros” a Bánhegyi Béla bácsit küldte be a tárgyalásra maga helyett.

– És meg is nyerted a pert?

Ferincz Judit: – Persze! Aztán utána mi is kaptunk térítést. Ezt azért mondtam el, hogy igenis lehetett vele beszélni, mert a Piros rendes volt az egyszerű dolgozókkal. Aztán hogy Egerszegen hogyan állt, - „mert, hogy a párt”... - de ott nagyon rossz híre volt neki, ahogy hallottam. A feleségével is nagyon sokszor jöttek le csak úgy Lentibe beszélgetni. Olyankor Gyimesiéknél szoktak a bíróság udvarán elbeszélgetni. Egyébként mindenki, akik kijártak: a Paksa Jenő bácsi, a Ceglédi Feri bácsi, a Török Feri bácsi - ő volt a Pirosnak a helyettese, - no és a régi ügyvédek is mind, nagyon szerettek itt együtt lenni, mert jó volt ez a kollektíva. A pereket is gyorsan letárgyalták, itt nem kellett hónapokat várni. Szóval itt jól érezték szerintem magukat. Felüdülés volt nekik Lentibe eljönni.

Amikor aztán a nyolcvanas években visszajöttem ide, akkor itt is folytattuk azt a jó szokást, hogy egy hónapban egyszer főztünk. Megvolt már ez a konyha, és vagy az Olga, vagy én főztünk. Siettünk el-

végezni a munkát, és a vendégszobába, ami ott a sarkon volt, ott szoktunk megteríteni, és ettünk egy jót.

– Az mondtad, hogy neked minden nap tárgyalási nap volt, egész nap? Úgy érted, hogy akkor heti háromszor reggeltől estig tárgyalatok?

Ferencz Judit: – Úgy van, egész nap, általában este 5-ig dolgoztunk.

– Mennyi ügyet tárgyalatok egy nap?

Ferencz Judit: – A Ferenczi bíró úr sokat. Neki volt olyan, amikor akár nyolcat is kitűzött egy napra. Volt, hogy este fél 9-kor, vagy fél 10-kor mentem haza kerékpárral Mumorba, annyira elhúzódott az ügy, mert nem jól számította ki az idejét. Emlékszem, egyszer messziről egy nagy csapat jött, örökösök, tulajdonostársak, azt késő estig tárgyalta. Szóval vele ki volt töltve általában a napunk, nem volt sok lazítás.

– És a Gyimesi elnök úr hogyan tárgyal?

Ferencz Judit: – Ő jobban beosztotta, mondjuk büntető az kevesebb is volt, mint a polgári ügy. Neki nagyobb rutinja volt.

Kovács Erzsébet: – A Ferenczinél egyszer megtörtént, hogy összeragadtak a tárgyalási naplójának a lapjai, így véletlenül egy napra duplán tűzött ki 6 ügyet. Aztán mikor észrevette, mondta „No mondja meg Erzsébet, most mit csináljak!” Nem állította be, hanem mi bizony „letekertük” egy nap azt a 12 ügyet.

Ferencz Judit: – Amikor hamarabb befejeztük a tárgyalást és volt egy kis idő a következőig, akkor az ítéleteket ott frissiben foglaltuk írásba, a Ferenczi szerette rögvest bediktálni. Olyan is volt, hogy annyira csak diktálta, csak diktálta..., de úgy összefogta az aktákat, hogy egymás után ugyanazt kétszer diktálta le. Észre sem vette. Én vettem észre.

Amíg itt dolgoztam, különben folyton napirenden volt az, hogy megakarták szüntetni a lenti bíróságot. Mindig beharangozták, hogy hiszen itt nem sok ügy van, itt majd úgyis megszűnik a bíróság. De mindig kiderült, hogy ez nem igaz, mert itt mindig annyi ügy volt, hogy nem kellett megszüntetni.

– Figyeltek ők arra, hogy mennyi ügyük van, a statisztika hogyan alakul?

Ferincz Judit: – Nem játszottak rá, hogy legyen több ügyük. Voltak a panasznapiak, ami ott indokolt volt, azt mind felvették. Szombaton felváltva szoktak lenni ezek, meg a magánvádas meghallgatások. Mielőtt idejöttem, előtte nemrégén alakult ez a bíróság. Itt a helybeliek addig Egerszegre voltak kénytelen járni ügyeiket tárgyalni. Egerszegi ügyvédek is voltak, de amikor megszokták, hogy itt Lentiben is van bíróság, akkor jobban jöttek. Itt ők már olyan ügyet is elindítottak, amiért Egerszegre biztos nem mentek volna el. Mindig volt ügyünk, ha jól emlékszem olyan 300 körül szokott lenni a hatvanas években az éves polgári peres ügyszám.

Kovács Erzsébet: – Annyi még az én időmben is volt!

Ferincz Judit: – Csak most, hogy olvasom a híreket, alaposan átalakították a törvényeket. Most már igen megnehezítették a bírósághoz fordulást. Különben most is lenne ám itt ügy bőven! Aztán meg most már nem lehet a bírókat úgy megközelíteni, nem lehet velük csak úgy beszélni, mint a mi időnkben. Abban az időben még jobban lehetett. Amikor volt a panasznapi, akkor ők mindig bejöttek, mert hol az egyik bíró tartotta, hol a másik. Én is tartottam panasznapot, ha ritkán is, bár akkor is csak magánvádas ügyekben a feljelentéseket vettem fel.

Kovács Erzsébet: – A Ferenczivel még én is jártam panasznapi. Meg sokszor helyszíni tárgyalásokra is. Ha én esetleg el akartam menni szabadságra, mert segítenem kellett otthon, ő nem igazán akart elengedni. Azt szokta mondani, hogy „Ott van a maga édesanyja, még fiatal, ő mindent megcsinál!” Egyszer úgy esett, hogy a Lenti-hegyre kellett helyszíni tárgyalásra mennünk, ami közel volt a mi birtokunkhoz. Akkor a kirendelt szakértő, a Kovács Jenő bácsi áthívta őt a mi birtokunkra, hogy megmutassa, milyen szép nagy hegyünk van. Abban az évben a szőlőtermés is igen szép volt. Láta a Ferenczi, mekkora nagy munka az ott. Akkor mondta: „Na Erzsébet! Most már tudom, hogy maga miért akar mindig szabadságra menni!”

Ferincz Judit: – Még ahhoz, hogy milyen rendes volt a Ferenczi! Édesanyámnak vettem egy kis hordozható, antennás telefont. Fel szoktam hívni innen, hogy nincs-e vele valami baj. Sokszor a mama

nem vette fel a telefont. Akkor a Ferenczi mindig mondta, hogy „Judit menjen haza, nézze meg, hátha elesett”. Én erre aztán hazarohantam, megnéztem: a mama meg vidáman kint beszélgetett a szomszédokkal. Persze, hogy nem hallotta a telefont, mert azt meg bent hagyta a lakásban. Később is sokszor el kellett mennem utána a kórházba, de a Ferenczi sose csinált belőle problémát. A munkát megcsináltam, aztán mindig megengedte, hogy elmenjek meglátogassam a mamát.

Kovács Erzsébet: – Engem meg viccesen férjhez akart adni a Ferenczi elnök úr. „Jaj Erzsébet, de kár magáért!”- mondogatta néha. Egy-szer egy bontópert tárgyaltunk, volt egy kis szünet a két tárgyalás között, kijöttünk, és akkor olyan hirtelen mondta: „Erzsébet, jöjjön be!” Bementem hozzá, mire megkérdezte: „Na, mit szól? Mondom mihez elnök úr? „Kihez, kihez! Hát a pasihoz!” Mondta, hogy itt a ragyogó alkalom, tessék férjhez menni!

Ferincz Judit: – Nekem is volt a Ferenczivel egy aranyos ügyem. Volt egy ismert ember itt Lentiben, akinek a felesége másfél évi házasság után benyújtotta a válópert azzal az indokkal, hogy szégyenszemre ő még mindig szűz. Nem volt mit tenni, ki kellett hallgatni őket. A tárgyalás előtt már a Ferenczi nevetőgörcsöt kapott. Nekem mondta, hogy szólítsam be őket, mert akkor még nem voltak ezek a beszólítók, hanem mindig a jegyzőkönyvvezetőnek kellett kimenni és szólni a feleknek. Behívtam őket, de a Ferenczi továbbra is csak nevetett, nem tudott komolyan megszólalni. Nem túlzok, legalább egy óra hosszát tartott, amíg ki-be szólítva lettek, mire el tudtuk kezdeni a pert. Tehát szoktunk vidámkodni is.

Kovács Erzsébet: – A Ferenczi tárgyalásaival kapcsolatban még annyit, hogy akkor még nem ilyen egyszerűen mentek a családügyi perek. Például az apasági pereknél nem volt még ilyen komoly szakértői segítség, mint ma. Akkor a feleket és a tanúkat is sokszor részletesen ki kellett hallgatni olyan dolgokról, amikről az emberek nem szívesen beszéltek. Ezek sok kényelmetlen, de sok vidám pillanatot is hoztak. Nekem sem volt mindig egyszerű megőrizni a komolyságot.

Ferincz Judit: – Engem a büntetőben a Gyimesi kifejezetten meg-edzett. Alig 18 éves voltam, amikor a büntető ügyszakban kezdtem dolgozni. Nálunk otthon a családban nem volt trágár beszéd. Itt a bí-

róságon az ilyeneket meg pont le kellett írni. Én olyankor mindig zavarban voltam. Sokszor azt csinálta a Gyimesi, mintha ő nem értette volna, és szánt szándékkal visszaolvasztatta az ilyen szövegeket velem. Idővel aztán jobban megedződtem ezen a téren, mint ő!

Arra, hogy már kérdezted, hogy milyen volt a Gyimesivel a viszonyunk, azt tudom mondani, hogy amikor dolgozni kellett, akkor igen komolyak voltunk. Megcsináltuk a dolgunkat, de aztán sokszor vidámkodtunk is. De mi sosem éltünk vissza ezzel a helyzettel. Amikor ilyen „marhulás” volt – mert magunk közt így neveztük –, akkor a Gyimesi nem elnök volt, és nem bíró, hanem akkor ő is csak egy dolgozó. Soha nem érezte olyankor, hogy „Na, most én itt az elnök vagyok!”

Tudta azt is, hogy egy bíró, aki az ügyekben ítéletet hoz, adott esetben másokat elmarasztal, annak bizony példát kell mutatni. A rossz gyorsan terjed, hiába csinál valami jót, azt kevesen tudják meg...

Nagyon jó kollektíva volt a miénk, az biztos.... Kár, hogy elmúlt... Megöregedtünk..., de hát ez van.

– Mondtátok, hogy szerettek idejárni más bíróságokról is. Mi volt itt, ami más bíróságon nem?

Kovács Erzsébet: – Igen, mert egy kisebb közösségben mindig más a helyzet, mint mondjuk egy egerszegi, nagyobb bíróságon.

Ferincz Judit: – A kanizsai elnökkel, a Kurtával is sokat kirándultunk. A megyei bíróságon is mindig szerveztek kirándulásokat, volt több napos, hetes is. Sok helyen jártunk. Emlékszem voltunk Rovinjba, Prágába, Rómába, Drezdába. Azért ott össze tudtunk barátkozni, megismertek bennünket, meg mi is őket. Mindig jól megvoltunk velük.

Végül is elmondhatjuk, hogy mi itt jól éreztük magunkat. Megbecsülve éreztük magunkat itt helyben. A munkánk tisztességgel el volt végezve és nem voltak nagy számban hatályon kívül helyezett ügyek sem.

– Említetted a pártot. Érezted, hogy a párt beleszólt itt a dolgokba?

Ferincz Judit: – Ugye én mindig az elnök úr mellett voltam, ezért minden dolgát, még a magánügyeit is jól ismertem. Egyszer volt egy

olyan eset, amikor ő úgy érezte, hogy bele akartak szólni az ítélkezé-
sébe. Nem közvetlenül rajta keresztül, mert tudták, hogy azt úgy is
hiába tennék. Hanem a pártvonalról az ügyésznek „susmotoltak” vala-
mit, hogy hogyan, meg mint. És akkor az ügyész „fűzőgette” finoman
a Gyimesi elnök urat, hogy „ilyent kéne, hogy nem-e így kéne?” De az
öreg teljesen, kerek perec elzárkózott, sőt jól lehordta az ügyészt. Ez az
egyetlen dolog volt, amikor érezhetően próbálkoztak, de akkor sem
közvetlenül a párton, hanem az ügyészen keresztül.

– Ezt azért kérdeztem, mert megvannak a ’60-as évekbeli éves
beszámolók, és ezekben az éves beszámolókból, pl. a pártszerveze-
tekkel való kapcsolattartásban ő azt írta annak idején, hogy tartja
a párttal, az alapszervezettel a kapcsolatot, mi több, 3 hetente el-
megy a pártbizottságra, és ott valamifajta beszélgetést folytatnak.
Igazából nincs kifejtve a beszámolóban ez ennél részletesebben,
ami emiatt kicsit megüti az ember szemét.

Ferincz Judit: (nevetve!) – Persze, hogy tartotta a kapcsolatot! Hisz
a Lenke, a felesége volt a párttitkár! Viszont a pártbizottságra valóban
3 hetenként kellett menni ezeknek a vezetőknek az aktuális „szent-
beszédet” hallgatni, amikor tájékoztatták őket, hogy pártvonalon mi
és hogyan van. Volt, hogy a tsz párttitkára nem ért rá elmenni, és
nekem mondta, hogy te Jutka, hogy legyen meg a létszám menjél el!
Úgyhogy én is vettem részt ilyenén, az Árkovics Jóska bácsi volt akkor
a helyettes titkár. Elmondták ők, amit „fentről” leküldtek, de inkább az
volt számukra a lényeg, hogy megitták az üdítőt, aztán lehetett is ha-
zamenni. A létszámnak kellett meglennie, de igazából szerintem nem
vették ők ezt komolyan. A bírák közül senki sem volt vallásos, így azt
sem tudták a szemükre hányni, hogy jártak a templomba, mert abban
az időben ezt az egyet azért szokták figyelni.

– Miután visszajöttél – a ’80-as évek közepe –, kik dolgoztak
bíróként akkoriban?

Ferincz Judit: – Az Agg Gábor és a Miklós Mária volt a büntető
bíró akkor. Ferenczi volt az elnök, polgári ügyszakos bíróként. A Gá-
borra én úgy emlékezem, hogy ő egy bohém természet volt, csakúgy,

mint az apja, aki iskolaigazgató volt Zalalövőn. Velük én nem dolgoztam közvetlenül együtt, csak a Ferenczi elnök úrral.

– Arra lennék kíváncsi, hogy miben változott a bíróság azalatt, amíg ott dolgoztál, az '50-es évek végétől egészen a '90-es évekig? Mi az, amit ebben jelentősnek éreztél?

Ferencz Judit: – Mondjuk az eszközökben. A végén valamivel több munkaeszközt kaptunk, meg a körülmények is változtak kicsit. De megmondom neked az igazat: az még akkor is siralmas volt, amikor én elmentem nyugdíjba! 22 évvel ezelőtt! Igaz, hogy azelőtt még rettenetesebb volt, volt mit otthonról behozni, hogy egyáltalán dolgozni tudjunk.

– Azt tudod mi volt az oka, hogy ideköltözött a bíróság a nyolcvanas évek közepén?

Ferencz Judit: – Amikor én jöttem, itt egy átmeneti év volt. 1985. január 2-án kezdtem. Azelőtt a régi bírósági épületbe a polgári védelem költözött be, talán mert a jugoszlávokkal volt valami affér akkoriban. Valami politikai dolog. Ezért aztán a polgári védelmet felerősítették, és felduzzasztották a létszámukat. A polgári védelemnek kellett egy elkülönült, megfelelő hely. A bíróság alatt meg légópince volt, amiben mi előtte a bírósági iratokat tároltuk. Mondjuk szét is mállottak! Dohos volt ott minden, meg penészes. Hogy esetleg azért kellett, mert a polgári védelemnek itt nem volt megfelelő helye és azért cserélték el az épületeket? De nem tudnám biztosan megmondani.

– A járási hivatal akkor szűnt meg, ezzel egyidőben. Nem lehet, hogy a költözés ezzel volt kapcsolatos?

Ferencz Judit: – Akkor talán azért is, mert lett ez a hely, az meg jó lett a polgári védelemnek?

Tehát amikor én ide visszajöttem, akkor itt már minden készen volt, az ügyészség is itt volt már.

– Az összes mostani bírósági iroda megvolt már akkor is? Ugyanazt a területet kaptátok meg, mint ami most is van?

Ferincz Judit: – Nem, azt hiszem ez a mostani azért nagyobb. '85-ben a földszinten a KISZ-nek voltak irodái, és a vöröskeresztnek is volt egy. Kezdetben az épület a járási hivatal tulajdonában volt, mert a bérleti díjat is oda kellett nekem befizetnem. Nekik volt egy megbízottjuk a szolgálati lakásban, a Rajnai bácsi. Ő a járási hivatalban dolgozott, de akkor már nyugdíjas volt. A felesége és ő volt a gondnok. Fent a 2. emeleten a földhivatal volt, meg a KÖJÁL irodái.

Kovács Erzsébet: – Tulajdonképpen az első emeleten ugyanúgy a bíróság volt, mint most. Legalábbis mikor én idekerültem.

– **Erzsi, hogy emlékszel az Ancsára, hogyan érkezett ő ide?** (*Horváth Csabáné dr. Patus Anna Mária, Ancsa 1995 és 2012 között, több mint 17 éven át volt a bíróság elnöke. – szerk.*)

Kovács Erzsébet: – Az Ancsa talán utánam 2-3 évvel később került a bíróságra. Az Ancsa is dolgozott a tsz-ben, utána került az ÉPFA-hoz, aztán meg ide az ügyészségre. (*Épületesztalos és Faipari Vállalat – szerk.*)

Ferincz Judit: – Valóban. Az Ancsa a tsz-ben kezdett, ott volt a férje főkönyvelő. Az Ancsa akkor kezdett iskolába járni, mikor én vissza-kerültem a bíróságra. Akkoriban járt az egyetemre vizsgázni és amikor végzett, valameddig még a tsz-ben is volt, onnan ment el az ÉPFA-hoz, majd onnan az ügyészségre. Én úgy tudom, hogy a Kancsallal nem igazán tudtak kijönni, nagyon különböző volt a személyiségük.

Kovács Erzsébet: – Amikor a Gábor elment, akkor lett az Ancsa büntető bíró. Amikor a Ferenczi nyugdíjba készült, akkor a Gábor azal számolt, hogy ő lesz majd a következő elnök. Beszélgettem is erről akkor vele. De nem úgy alakultak a dolgok.

Ferincz Judit: – A Gyimesi nyugdíjazása utáni másfél évtizedben több fiatal bíró is megfordult nálunk. Ők jellemzően máshonnan jáltak ide, általában Zalaegerszegről. Azt hadd meséljem el, hogy én egyszer egy ilyen fiatal bírót megpofoztam. Neki is Zalaegerszegen volt a lakása, de nem egyszer a Zalaegerszeg és Lenti közötti úton ez a bíró valahogyan „elveszett”. Sokszor reggel várni kellett rá, keresni kellett, hogy elindult-e egyáltalán, a tárgyalását nem tudták időben megkezdni. A Ferenczi elnök úr ilyenkor nem egyszer tűkön ült. Nem volt

elég baja neki a saját betegsége, de még az is nyugtalanította, hogy itt voltak a türelmetlen, panaszkodó ügyfelek, a bírója meg sehol. Egy ilyen napon szintén jóval 9 óra után az illető bíró berobogott, de olyan nyugalommal, mintha mi sem történt volna! Amikor megláttam mi tagadás beszóltam neki a késése miatt. Akkor azt mondta nekem, hogy „Maguk öreglányok csak ne dumáljanak!”. Ezt még akkor lenyeltem. De a Ferenczi is bekérte. Az ajtók akkor is mindig egybe voltak nyitva, - mint most, - ezért hallottam, hogy a Ferenczi is szólt neki a késés miatt, és szelíden kérte, hogy ne csinálja ezt, mert baja lesz ebből. Erre meg azt mondta a Ferenczinek: „Nem kő mindig nyafogni!”. No, ezen már én is rendesen felhúztam magam, hogy milyen tiszteletlenül beszélt az elnök úrral. Odamentem, aztán úgy „nekilódulásból” egy jó hatalmas pofont lehúztam neki. Meg is rázkódott. Aztán rögtön megmondtam neki, hogy ez azért volt, mert az elnök úrral nem beszélhet így! Különbözik meg ha nekem még egyszer az „öreglányokat” emlegeti, akkor bizony megkapja a másikat is! Ezek után szépen elmentek tárgyalni.

– Egyébként voltak itt nagy, vagy emlékezetes ügyek?

Ferincz Judit: – Hát hogyan lettek volna! Volt olyan ügy, amit folyamatosan 3 hétig is tárgyaltunk. Amikor idejöttem, akkor voltak az '56 utáni kivándorlások, sokan a zöldhatáron mentek át, ezért sok határsértés volt ekkor. A lentiek meg a környékbbeliek, akiknek a szőlőhegyen volt a birtokuk, azok útba igazították a kivándorlókat. Voltak, akik csak úgy emberségből, és voltak, akik meg pénzért, meg miegymásért. Azok az emberek továbbmentek, de a lentiek itt maradtak, aztán ezért ők lettek megbüntettek.

Kovács Erzsébet: – Az igazán nagy embercsempészet meg akkor indult be itt nálunk, amikor az Ancsa idekerült a bíróságra. Sosem felejttem el, hogy nekem kellett bemennem egy nagy embercsempész tárgyalásra, mert a saját jegyzőkönyvvezetője annyira megijedt az ügytől. Ő olyankor mindig elájult, hirtelen nagyon beteg lett, és akkor ki menjen be!? Emlékszem, hogy öt vádlott volt, egy magyar meg négy külföldi, meg híres pesti ügyvédek voltak benne. Én azt sem tudtam, hogy miről van szó, előtte nem láttam még az aktát sem. Aztán a Ferenczi

elnökként megmondta, hogy majd a Kovács Erzsí bemegy. Bementem. Kb. 1 órát tartott csak a tárgyalás, mert valamiért aztán el kellett napolni. De azt én olyan részletesen írtam, mint addig semmi mást, este otthon még le is tisztáztam. A leirat még a mai napig megvan, haza is vittem. Másnap előkerült már teljesen egészségesen az Áncsa jegyzőkönyvvezetője, és persze megtudta, hogy a tárgyalás el van napolva. No, jön be hozzám, hogy akkor majd én úgyis bemegyek a következő tárgyalási napra is. „Azt már nem, mész be te!” - mondtam neki.

Sokszor bizony az ostor azokon csattant, akik nem ijedtek meg a feladatoktól, hanem lelkiismeretesek voltak és tudták a kötelességeiket.

Ferincz Judit: – A büntető jegyzőkönyvvezetéshez hozzátenném még azt, hogy amikor idejöttem, kb. 1 évig még maga diktálta a Gyimesi elnök úr a büntető jegyzőkönyveket. Utána szép lassan kikényszerítette, hogy magam írjam. Sok időnk nem volt erre, mert azt még írásba kellett foglalni, és azt már géppel kellett írni. Akkor még nem-hogy számítógép, de magnó sem volt.

– Akkor hogyan foglaltatok írásba, amikor még nem volt magnó sem? Az ítéletet hogyan írtátok le?

Ferincz Judit: – A jegyzőkönyvet magam írtam a saját jegyzeteimből. Az ítéletet nekem diktálta le a bíró.

Kovács Erzsébet: – A Ferenczi is mindent diktált. Direktben, mindent magnó nélkül. Ő határozottan elutasította a magnót. Ha az ember a gépen elérte valamit, vagy elütött, azt festéssel javítottuk.

Ferincz Judit: – Voltak azok a javítófestékek, de mi olyan jól tudtunk gépelni, hogy sok hiba a gépelésünkben nem volt. Különben az én időmben a bírósági dolgozóknak kötelezően gyors- és gépírás versenyekre kellett menni. Volt, hogy itt szervezték meg, de volt, hogy Egerszegen.

– Vannak ilyen mendemondák – ügyvédektől lehet hallani –, hogy állítólag Lentiben megesett a '60-as években, hogy a bíróság letétként befogadott egy tehenet? Ki volt kötve az udvarra, ott legelt a tehén, ez igaz?

Ferincz Judit: – Ez hülyeség! Ilyen nem volt.

– Mesélték azt is, hogy nyáron a bíró a pulpitus alatt egy lavór vízben áztatta a lábát.

Ferincz Judit: – A Ferenczi nem! De én igen! Ez nem a tárgyalóban volt, hanem a közjegyzői irodában. Mindenki szabadságon volt. A Ivancsnével, a Szilvivel tartottuk a vonalat, dolgunk már nem volt, de ott kellett lenni. Nagyon meleg volt, mit csináljunk, ott voltak a bíróknak, a telekkönyveseknek a lavórjai, abban áztattuk a lábunkat, de erről csak mi tudtunk.

Kovács Erzsébet: – Ezt nem bírom elképzelni a Ferencziről, hogy ő ilyet megcsinált volna.

– Olyat is lehetett hallani idősebb ügyvédektől, hogy a Ferenczi igazi nagy dohányos volt. Még a tárgyalóteremben is fújta, sokszor vágni lehetett a füstöt a tárgyalóteremben.

Kovács Erzsébet: – Az tényleg igaz! Ez pontosan így volt.

Ferincz Judit: – De a Gyimesi még nála is nagyobb dohányos volt! Ebben ők egyformák voltak, csak a Ferenczi elnök úrnak volt kezdetben egy olyan szokása, hogy ő a cigarettát mindig ketté törte és egyszerre csak a felét szívta el.

Kovács Erzsébet: – Arra nem emlékszem, hogy ő a cigarettát félbe törte volna, de az biztos, hogy én nagyon sok füstöt beszívtam mellette. A tárgyalóban az volt az első neki, hogy rágyújtott. A fiókjában alapból bent volt a hamutartó, de amikor egyszer az egyik ügyfél a tárgyaláson azt mondta neki, hogy „Legyen szíves bíró úr, nyomja el azt a cigarettát, és itt ne dohányozzon!” ő úgy reagált: „Igen hölgyem, Önnek tökéletesen igaza van!”

– Akkor mindenki rágyújthatott tárgyalás közben, aki akart?

Kovács Erzsébet: – Az én időmben nem emlékszem, hogy az ülnökök cigarettáztak volna, csak a Ferenczi.

Ferincz Judit: – Nekem ettől, ott romlott el a szemem, egy év múlva már a szemorvosnál kötöttem ki. Amikor elmentem nyugdíjba, arra már teljesen tönkrement a szemem, és Budapesten megállapították, hogy látóideg sorvadásom volt. Kérdezték is, hogy én cigarettáztam-e, mondtam, hogy nem. És a környezete? Mondtam, hogy az annál erő-

sebben! De a Szabóné, meg a hivatalsegéd, a Livi is erősen dohányoztak a Ferenczi mellett.

– Volt itt egy olyan ügy – még a kezembe is került az anyaga –, talán még az ötvenes évek végén, ami miatt a Gyimesi ki is rúgott egy írnokot, aki állítólag lopott. Nagy botrány lett belőle. Emlékszel rá?

Ferincz Judit: – Hogyne emlékeznék! A Gyimesi mellett volt egy jegyzőkönyvvezető, aki már terhes volt. Nekem azért kellett mennem a közjegyzőhöz, hogy betanuljam a polgárit is, és az ügykezelést is. A Knausz Laci bácsi táblabíró volt, tőle szintén tudtam sok mindent tanulni. Tudta, hogy elmegy ez az írnok szülési szabadságra és végül is engem az ő helyére vitt át saját magához. Januárban beléptem, de októberben már mellette folytattam a munkámat. A jegyzőkönyvvezetőt küldték a helyemre oda a közjegyzőhöz.

Hagyatéki tárgyalásra volt idézve egy vidéki asszony és akkor is mindig bele volt az idézésbe írva, hogy kb. mennyi illetéket hozzon magával. A néni hozta az illetéket. Nálunk akkor a közjegyző iroda és telekkönyv egymás mellett voltak, ott kellett az ügyféllel kibogarászni a telekkönyvi adatokat, nekünk oda is be kellett segítenünk. A közjegyző maga végezte el az ügyféllel együtt a kutatást, a tulajdoni lapokról leírták, hogy mi az örökrész. A néni is átment a közjegyzővel oda a telekkönyvbe, de a jegyzőkönyvvezető onnan kiosont, visszament a közjegyzői irodába és elvitte a néni pénzét. Én meg a nagytárgyalóban voltam, amikor bejött az elnök úr, mondja, hogy „Jutka nagy baj van!” Az ügyésszel, a Horváth Lajossal együtt jöttek. Rettenetes dolog történt a bíróságon, pénzlopás történt! Az illető személyt meg kellene motozni, hogy nincs-e nála a lopott pénz. Mondták, hogy nekem kell átmenni. Átmentem, megmotoztam, de nem találtam meg nála pénzt. Persze ott voltak a polcon a közjegyzői iratok, biztosan valahova oda becsúsztathatta. A telekkönyvi dolgozók bizonyították, hogy a dolgozó elhagyta a telekkönyvi helyiséget. Ő tagadta, de más nem lehetett, ezért kirúgták. Ez 1958 őszén volt, vagy a következő év elején.

– Mondd meg nekem légy szíves, hogyan értékeled a pályafutásodat a bíróságon, mire vagy a leginkább büszke?

Ferincz Judit: – Én mindenre, amit a bíróságon tettem, büszke vagyok. Úgy érzem, megtettem mindent, ami tőlem telhető volt. Én imádtam itt dolgozni, készültem még a bírói hivatásra is. Vissza is ugyanazt kaptam mind a két bírótól: elismerést, megbecsülést. Mondjuk pénzben ugyan nem, mert a nyugdíjam mit sem ér...még mindig csak 164 000 Ft, a 43 és fél évre.

Ezt kivéve én csak jót mondhatok, valóban szépek az emlékeim. Nekem olyan munkatársaim voltak, - nem csak a bírók, hanem a többiek is, - hogy szerettem itt lenni. Akár hiszed, akár nem, de két évig sírtam otthon, amikor nyugdíjba mentem. Még két évig nagyon hiányzott nekem a bíróság. De anyám ott volt betegen, aztán így lassan elmúlt ez a hiány.

Erzsivel most is tartom a kapcsolatot. A végén a Borosán Andreával nagyon jól megvoltam, őt nagyon megszerettem. A Harangozóné Jutkával kevesebbet találkoztam, mert ő az Ancsának volt a jegyzőkönyvvezetője, de őt is nagyon kedvelem. Az Ancsa akkor jött a tsz-be, amikor én ott dolgoztam. Ő ott a jogász mellett dolgozott, kezdettől fogva jóban voltunk. Amikor idekerült és elnök lett, akkor szétválasztotta a polgári és büntető irodát. Engem a polgári irodába tett; nem tagadom, ezt nehezményeztem tőle. Ennek a dolognak a kivételével semmi olyan nem volt, amit úgy megemlíthetnék, vagy rossz emlékem lenne a bíróságról. Ez igaz a többiekre is, mert amikor az egerszegiek, a feletteseink lejöttek ellenőrzésre, azok is nagyon rendesek voltak velünk. A GH-sok közül többekkel még most is tartom a kapcsolatot, őket különösen szerettem. Szegény Török Pista bácsiról a napokban hallottam, hogy nemrég halt meg, nagyon elszomorított ez a hír.

Én mindenkivel jó viszonyt próbáltam kialakítani. A munkát magam szigorúan megcsináltam, de megköveteltem attól is, aki mellém volt beosztva! A tsz-ben is szerettem a munkámat, 14 évig voltam ott, de az igazság mégis az, hogy nagy örömmel jöttem vissza a bíróságra.

Kovács Erzsébet: – Én is nagyon megszerettem a bírósági munkát. Szerettem csinálni, főleg az elején, mikor még kizárólag csak a polgá-

riban voltam. Nekem az volt az igazi bírósági munka. Aztán később, amikor már a végrehajtás is hozzám került, azt már annyira.., de azt is meg kellett csinálni. Ilyenek voltunk, tudtuk magunktól is a kötelességeinket, nem kellett minket erre emlékeztetni.

– Mit csináltak mostanság?

Kovács Erzsébet: – Mostanság az időmet az otthon tölti ki. Mindennap főzök, mert az öcsém megözvegyült és jön minden nap haza. Azzal elmegy a fél napom. Télen sokat olvastam, az unokahúgom a könyvtárban dolgozik, ő hordja nekem a könyveket. Számítógépezek, Facebookon szórakozok. Este tévézek. Ilyenkor tavasszal meg ott van a nagy kert, a nagy udvar, az állatok, azok adnak bőven elfoglaltságot.

Ferincz Judit: – Ahogy mondtam, mikor nyugdíjba mentem legalább 2 évig nagyon hiányzott nekem a bíróság. Az édesanyám sokat betegeskedett, el kellett látnom, mindig főzni kellett neki, így elfoglaltam magam. De aztán sajnos ő is elment. Nagy fájdalom, hogy a szemem már annyira elromlott, hogy olvasni nem tudok, de én mindent meghallgatok rádión, tévén, mert tartom, hogy az embernek informálódnia kell. Próbálok magam elfoglalni. A térdeimet is műtötték, protézist kaptam. Sokat voltam a kórházban, akkor már nem tudtam bevásárolni. Most már 8 vagy 9 éve úgy hozzák nekem is az ebédet. Délután rendet rakok, a kertben kicsit én is eldolgozgatok, bár nem sokat, de azért feltalálom magam. A takarítás is már lassan megy. A hétvégére főzni is kell, mert akkor nem hozatok ebédet, akkor amit szeretek, azt főzök, azzal is elmegy az idő. Olyan sok lehetőségem nincs. Viszont begubózni nem szabad!

Most mennyire előre lehetnék, ha én még mindig tudnék olvasni! Imádtam, sok könyvem van. Volt, amelyiket háromszor is elolvastam, de sajnos nem tudok már a szemem miatt, és valahogyan agyon kell ütni az időt. A kapcsolattartás fontos. Ha lehet, Erzsit is felhívom, én szeretek telefonálni, mert nekem az a minden. A szomszédokkal, ismerősségekkel, volt munkatársakkal, a Szabó Elemérnével is tartom a kapcsolatot, sőt az egerszegi GH-sokkal is szoktam néha telefonálni.

Kovács Erzsébet: – Heti kétszer én is bejövök Lentibe vásárolni, ha nagyobb dolgokat veszek és biciklivel nem tudom elvinni, akkor az

öcsémrel megbeszélem, és kocsival közösen hazavisszük. Amikor csak lehet kerékpárral közlekedem. Most is azért jöttem bringával, mert be kell vásárolnom, hiszen jönnek a gyerekek.

Most nagy az izgalom, mert kiderült, hogy „unokám” is lesz október végére, november elejére.

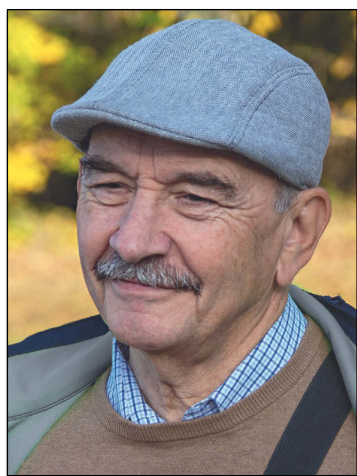
– Köszönjük a beszélgetést! Igazán izgalmas és tanulságos volt. További jó egészséget kívánunk!

**„A saját véleményemet soha
nem tekintettem
egy előre bedobozolt véleménynek,
amiből nem engedek”**

Dr. Kurta János

Általános és középiskolai tanulmányait Nagykanizsán végezte, a Dr. Mező Ferenc Gimnáziumban érettségizett, majd az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett jogi diplomát 1976-ban.

1976. május 17. napjával nevezték ki fogalmazóvá a Nagykanizsai Járásbíróságra, 1978. december 1. napjával lett bírósági titkár. Bírói kinevezésére 1979. július elsején került sor a Nagykanizsai Járásbíróságra, ahol polgári ügyszakos bíróként tevékenykedett a 2019. október 27. napján történt nyugdíjba vonulásáig.

Dr. Kurta János

1988. június 1. napjától elnökhelyettes, majd 1992. június 15-től a Nagykanizsai Járásbíróság elnöke 2014. június 15-ig.

1992-ben választották a Zala megyei Bírói Tanács tagjává, majd a tanács elnöke lett, amely tisztséget 2011 októberéig töltötte be.

2002. augusztus 20-án a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetés adományozta neki a Köztársasági Elnök.

Nagykanizsa Megyei Jogú Város Közgyűlése 2020. augusztus 29. napján a Nagykanizsa városért kitüntető címet adományozta neki.

Az interjút DR. SOROK NORBERT, a Zalaegerszegi Törvényszék elnöke készítette 2023 májusában.

– Szeretettel köszöntelek János ezen a kis beszélgetésen. Az életről szeretnék veled beszélgetni, egyáltalán arról, hogyan indult az életpályád? Kicsit a gyermekkorodról, hogyan jött a jogi hivatás? Ez az életpálya egy szépen ívelő karrier volt, amiben volt vezetői munka – nem is kevés – és egy elég hosszú bírói életút. Kérlek, beszélj egy kicsit a gyermekkorodról.

– Itt születtem Zalaegerszegen, a szüleim annak idején azt mondták, hogy Kaszaházán. A Kaszaházi utcai házban, a nagyapámék házában, bábával és burokbán születtem, ez a családi legenda. Ez volt 1951. október 27-én. Egy darabig, két-három évig itt is éltünk a nagyszülőknél. A nagypapa kovácsmester volt, úgy tudtuk vagy úgy mondták, hogy uradalmi kovács. Érdekességgé nagyon jóban voltak az Abafiakkal, akik akkor itt „főúrkodtak”, olyannyira, hogy az édesanyám keresztnyja Abafi bárónő volt, ezért is lett a neve Alice, pontosabban Gergely Anna Alice. Nagyon kellemes körülmények között éltünk itt kb. 2-3 éves koromig, majd Nagykanizsára költöztünk, akkor édesapám a postánál dolgozott, ahol ügyesen kibélistázták. Onnan a MAORT-hoz (Magyar-Amerikai Olajipari Részvénytársaság), később pedig az akkor odatelepülő Egyesült Izzóhoz került, rögtön vezetőnek.

Így kezdődött a pályafutásom, durván két év Zalaegerszeg, majd onnantól kezdve Nagykanizsa volt életem színtere.

– Iskolába Nagykanizsán hova jártál?

– Az általános iskolai tanulmányaimat jelenlegi nevén a Vécsey Zsigmond, korábbi nevén Kun Béla Általános Iskolában kezdtem. Mi régebben albérletekben laktunk, majd elköltöztünk a Csányi-Szemere sarokra, így adódott, hogy a Kun Béla Általános Iskola volt a legközelebb, tehát odajártam iskolába. Az egy nagyon kellemes iskola volt. Csak érdekességgé, alsósként – szerénytelenség nélkül mondom – a vállamon vittem az iskolai ünnepélyeket, hiszen imádtam szerepelni, de ez aztán felsős koromra megszűnt. Ekkor ért az életem első nagy traumája, a testvérem meghalt 1961-ben, hatéves korában, ez azért engem visszafogott rendesen.

Később a Dr. Mező Ferenc Gimnáziumba jártam, előtte éven költöztünk el a Platán sori – akkor Bolgár Hadsereg útja – lakásba. Új

gimnázium volt, nagyon jó tanári karral, 1966-tól 1970-ig jártam ide. Debreceni Attiláné volt az igazgató, Sorosi Miki bácsi volt a matektanár. Az egyetlen matektanár, akinek a magyarázatát mindenki megértette. Olyan ostoba nem volt, aki nem értette. Magyartanárunk Márkus Feri bácsi volt, aki 1992 óta a város díszpolgára, ha jól tudom, földrajztanárunk pedig Cseke Feri bácsi, ők voltak az élboly, a legjobbak. Nem szeretnék megfélemezni Stefi néniről – Bittera Zoltánról – az osztályfőnökönkéről, nagyon szerettük, ő is minket.

A gimnázium végén kedves Gáti Zoli barátommal kikerestük a felvételi tájékoztatóból, hogy hova jelentkezzünk. Tudtuk, hogy tovább akarunk tanulni, de arról fogalmunk se volt, hogy hol. Lapozgattuk a tájékoztatót és megláttuk a jogot, ahol magyar irodalom és történelem volt a felvételi. Ez döntötte el. Körülbelül ennyi hivatástudat volt akkor bennem, el kell végezni egy felsőfokú iskolát, egyetemet mindenképpen és legyen ez. Simán felvettek, amin kicsit ma is csodálkozom. Mindenki természetesnek vette a gimiben, hogy minket fel fognak venni, mi azért nem, de bekerültünk az egyetemre. Én Budapestre akartam menni mindenképpen, akkor még élt az apai nagymamám, aki az Üllői úton lakott. Ettől függetlenül nem nála laktam, hisz egy egyszobás kis lakása volt, nem igazán lett volna ez alkalmas, így kollégista lettem a Budaörsi úton, az „Osztapenkónál”. A legendák szerint a kollégium eredetileg munkásszállónak épült, de arra nem volt alkalmas (nevet). Az egyetemen még nem alakult ki bennem a bírói hivatás iránti oltahatatlan lelkesedés, de itt arra jöttem rá, hogy ez egy komoly dolog. Az első évben önmagamhoz képest elég komoly erőket vettem be és bőven négy fölötti átlagom volt. Ettől olyan elbizakodott lettem, hogy negyedik év végére ezt sikerült leküzdeni három alá körülbelül, aztán zseniális „Rite” fokozattal bírtam végezni. Ez főleg nekem volt köszönhető, a hozzáállásomnak.

– Akkor a magyar irodalom, nyelvtan iránti érdeklődés benned volt gyerekkorodtól fogva?

– Főleg az irodalom és a történelem. Mi tényleg kimagaslóan sokat olvastunk, magyar költészetben József Attila ma is a kedvencem, de ugyanúgy Ady Endre, Csokonai, Balassi és a világirodalom is. Ez

nagyon érdekelt és ennek kapcsán vonzott a színház és a filmek is. A gimnáziumban kezdődött Jancsó Miklós iránti lelkesedésem, a Szegénylegények című filmmel. Volt egy olyan ötletünk, hogy filmrendezők leszünk. Ebből aztán nem lett semmi. Gáti Zoli barátom, akinek a gimnáziumi neve „Senki Alfonz” volt – Rejtő-figurák lettünk –, szerzett egy 8 mm-es kamerát és azzal osztálykirándulásokat, rendezvényeket filmezett. Csináltunk olyan rendezvényt is, ahol az egész tanári kar megjelent, József Attila-estet, majd egy harmadik barátunkkal kiegészülve Radnóti Miklós-estet szerveztünk. Sikeresek voltunk, az osztályunk hiánytalanul megjelent, meg még plusz néhány ember, alig fértünk el a nagyteremben.

– Ez az álom aztán mégse valósult meg. Amikor továbbtanultál, nem volt benned, hogy ebbe az irányba menj tovább?

– A bölcsészkar is megfordult a fejünkben természetesen, akkor még minden bennünk volt, nem gátolt a jog abban semmit, hogy írjunk. Én írtam verseket, novellákat, mindenfélét. Büszke vagyok erre, bár ezek az írások nincsenek meg természetesen. A bölcsészkaron a magyar-történelem csak tanári szakon indult, pár embert vettek fel, hatszoros túljelentkezés volt és annyira nem volt vonzó akkor sem. Nagyon szerettem volna pedagógus lenni, de sok minden visszariasztott ettől. Nem akarom azt mondani, hogy a piszkos anyagiak, hiszen a bíróságon sem volt magas a fizetés. A barátom elvégezte az egyetemet, újságíró lett, aztán a Szív TV-t szerkesztette, aztán a Hálózat TV-nek volt a vezetője. Ő valamilyen szinten a filmnél és az azzal határos dolgoknál maradt, s egy nagyon szép pályát futott be a nagyon korán bekövetkezett haláláig. Úgyhogy lehettem volna persze én akármi is, de hát nem így alakult.

– A szüleidre hogyan emlékszel? Ha apa, illetve anya képet kellene felidézni, mi az, amit kaptál tőlük és amire szívesen emlékszel vissza?

– Kétségtelenül nagyon jó szülők voltak. Édesapám egy törekvő, nagyon okos ember volt, egy kiváló, emberséges vezető, akit ma is tisztelettel emlegetnek, akik dolgoztak nála. Annyira törekvő volt, hogy

két gyerek mellett elvégezte a Kandó Kálmán főiskolát körülbelül 40 éves korában. Az akkor nem volt semmi a nagyon komoly munka mellett. Igazán szép teljesítmény volt. Édesanyám egy kicsit hirtelenebb, indulatosabb, de az az igazi jó lélek, nagyon szerető édesanya volt. Az ő életüket egy kicsit derékba törte, hogy meghalt az öcsém. Azt nemigen – teljesen talán sohasem – heverték ki, és hát rám ebből az csapódott le, hogy egy kicsit eltúlzott szigor alakult ki bennük. Ez ellen természetesen lázadtam, a villongások megvoltak nálam is, de ettől függetlenül egy nagyon szerető viszony volt köztünk mindvégig.

– Említetted az öcsédet, hogy a halála neked is meghatározta az életed. Ez baleset volt vagy valami betegség?

– Egy aljas betegség, ami őt aztán elvitte. Agydaganattal indult öt-éves kora körül. Az orvosi karnak nagyobb dicsőségére nem nagyon ismerték fel nála a betegséget. Minden marhasággal, például lúdtalp-betéttel is kezelték. Szédült, hányingere volt, majd volt egy műtétje Budapesten, mikor kiderült, hogy ez egy daganatos betegség. Egyébként nagyon jól sikerült a műtét. Egy év múlva áttétek alakultak ki nála, az már műthetetlen volt. Borzasztóan megviselte a családot és miután elég sokat távol voltak a szüleim, nekem sem volt olyan nagyon jó. Biztosan az idő is megszépíti, de mi nagyon jó testvérek voltunk. Én 10 éves voltam, ő meg 6 éves, amikor meghalt.

– A nehéz emlékek után visszakanyarodunk kicsit a pályádra. Elkezdted az ELTE-n a jogi kart, de még előfelvételiként volt egy kis katonai életút. Erről mesélj légy szíves!

– Hát igen, mi nem hagytuk ki ezt a hihetetlen élményt. Ez nagyon érdekesen alakult, mert a sorozás természetesen nyilvánvaló dolog volt, minden lábam megvolt, mindkét szemem is jó volt, kétségtelenül alkalmasnak találtak, úgyhogy esélyem sem volt kibújni. Nagyon nem akartam katona lenni és azt is tudtam, hogy nem nekem való. A bevonulás előtti nyáron sikerült egy brutális mandulagyulladás összeszednem, enni nem tudtam, gyakorlatilag mindig visszaestem. Azzal vonultam be aztán Kalocsára – ami valójában egy büntető intézkedése volt annak a korszaknak, Nagykanizsáról Kalocsára – hogy majd kórházba

kerülök ezzel a „borzalmas” betegséggel és akkor megúszom ezt az egészet, de természetesen nem így történt. Egy hét alatt kigyógyultam. Miután meleg víz nem volt, hideg vízben fürödtünk, hideg vizet ittunk, így totálisan kigyógyultam ebből a szörnyű kórságból. Borzalmas hely volt Kalocsa, de szép emlékeim azért vannak. Ha összejövünk a régi katonatársakkal, akkor 10 perc után katonaélményeket elevenítünk fel és visítva röhögünk rajtuk, hogy mik történtek, elképesztő emberek között voltunk. A 37-es forradalmi ezred Jurinovics Miklósról volt elnevezve. Itt szerintem a büntető alakulata volt a tiszteknek is. Visszafokozott tisztek voltak, többségük alkoholista, csúnya illet mondanom, de szerintem ostobák voltak és zömükben rosszindulatúak, elképesztő volt. Nem volt jó, de egy hónap után rájöttünk, hogy ezek tényleg annyira ostobák, hogy nem tudnak mit kezdeni azzal, ha mi szabotálunk és úgy szabotáltunk, ahogy csak bírtunk. Végül aztán eltelt, s közben voltak érdekes élmények. El tudnék itt adomázni akár délután négyig is, de ne tegyük.

– 1970. szeptember 1-jétől 1971. augusztus 2-áig szolgáltál, 11 hónapot töltöttél itt a hadseregben és őrmesteri rangban szereltél le. Ezután jött az egyetem. Erre hogyan emlékszel vissza?

– Az egyetemen két társaság volt, az egyik a kicsapongó futbalisták csapata. Imádtam futballozni és valószínűleg nem is csináltam nagyon rosszul, a kollégium válogatottjában is szerepeltem, úgyhogy nem voltam kutyaütő. Ehhez jártak nyilván a nagy kocszmázások és különböző tornákra utazások és ott is a hasonló nagy kocszmázások. A másik társaság volt a kultúrosztag. Velük is tartottam, amikor éppen kialudtam az előzőnek a fáradtságait. Nagy színházlátogatók voltunk. Akkor dübörgött például a 25. Színház (1970-1978. között működő magyar alternatív színház), ahol szinte mondhatni törzstagok voltunk. A Gyurkóék ideje volt ez, odajárt Jancsó Miklós, Hernádi Gyula, Berék Kati, a Sebő-Halmos duó stb. Ilyen estek, olyan estek, színdarabok, amiket lelkesen megnéztünk. Jártunk gyakorlatilag az összes többi színházba, pincészházba is például, ahol akkor underground dolgok voltak. Nyilván összekapcsolódtunk valamennyire az akkori ellenzéki körökkel Magyarországon. Szoktam mondani, nagyjából 2000 ellen-

zéki volt és abból 1000 körülit biztos láttam ott személyesen, de lehet, hogy több ellenzéki volt. Ha most visszaemlékeznek az emberek, akkor szerintem körülbelül olyan 12 millió ellenzéki volt, de ugyanennyi partizán is, úgyhogy annyira nem ráz meg ez a felismerés.

Becsületesen bevallom, annyi ellenzéki sikerem volt, hogy egy szép napon a barátainkkal, Radvánszky nevű barátom vezetésével a nagyelőadót teleragasztottuk tacepaókkal, ennek az lett az eredménye, hogy meghívtak bennünket egy pártcsoport összejövetelre. Akkor komolyan megkérdezték tőlünk, hogy szeretnénk-e elvégezni egyetemet, és azt is, melyik maoista táborból szalasztottak bennünket. Az egy szép élmény volt. Kétszer éreztem azt, hogy azért ez mégiscsak diktatúra egy kicsit. A másik az az volt, amikor egy március 15-i megemlékezésről időben elszaladtunk Szinyei barátommal, mert túl sok volt a „bőrkaabát”, és így minket nem emeltek ki a tömegből. Egyébként hihetetlenül laza egyetemista élet volt, ez ma szerintem már nem létezik. Közösségi lét is volt, amiből azért nekem megadatott kettő közösség is, amelyek néha találkoztak.

– Barátok az egyetemről vannak még? Vannak-e olyanok, akik megmaradtak akár élethosszig?

– A gyerekkori barátaim és a gimnazista barátaim maradtak meg leginkább, a gyermekkori barátom, akivel négyéves korunktól voltunk barátok, az emlegetett Gáti Zoli 59 éves korában egy pillanat alatt halt meg. Ő volt az örökös NAGY barát. Ő Pesten élt, én Kanizsán és mégis rendszeresen összejártunk, gyakran együtt nyaraltunk. A családjaink ma is úgy tekintik egymást a maradék családtagokkal, hogy mi egy család vagyunk. Az általános iskolából Nagy Lajos barátom most halt meg, voltunk a búcsúztatásán, hihetetlen. A gimiből volt a Szőke Laci, akit Török Szultánnak becéztünk, ő 2020-ban halt meg. Bakonyi Gyuri, Noll Laci, Varga Jóska – ők még hála istennek élnek. Az egyetemről sok barátom volt, akik így vagy úgy elkopogattak. Nem nagyon tartjuk a barátságot, pedig tényleg barátságok voltak. Szinyei Laci barátommal kapcsolatban vagyunk, sajnos nagyon súlyos állapotban van. Úgyhogy csak csapkod körülöttem a ménkű, a focicsapat is széthullott, pedig hát nem volt egy rossz csapat, de velük sem tartjuk a barátságot. Nagy ba-

rátom volt még Tanka Laci, a labdazsonglőr, de ő is elkopott. Ma is fel tudom sorolni az egyetemi futballcsapatot hibátlanul, de megmaradt barát, aki élne és tartjuk is a kapcsolatot, olyan nem nagyon van. A csapat tagja volt Kukorelly István későbbi alkotmánybíró is. Volt még a szegediek közül például, akivel a katonaságnál barátkoztunk össze, Nánási Illés, aki a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróságnak volt az elnöke. Hát szegény Illés is meghalt azóta, nagyon jóban voltunk és az ő helyettesével, Sándor Gézával is egy elég jó viszony alakult ki, róla sajnos már semmit sem tudok.

– Az egyetem alatt említetted a focit. A sport végigkísért az életed során? Volt más is a focin kívül, ami érdekelt?

– Végigkísért, még most is kísér, bár leginkább kutyasétáltatásokban, kerékpározásban és úszásban csapódik le, most vissza is kell térnem az uszodába, hosszú kihagyás volt. Heti kétszer-háromszor jártam úszni, de sajnálatos módon abbahagytam. Akkoriban 1-1,5 kilométereket úsztam, gyakorlatilag gyorsúszásban, ami mára ilyen lassú gyorsúszás, szelíd, békés tempózás. Mindent kipróbáltam, nem voltam ügyetlen talán semmiben sem. Pingpongoztam, röplabdáztam – a magasságomhoz „ragyogóan ment” –, aztán kosárlabdáztam. Imádtam kosarazni, kézilabdáztam, úgy futottam, mint a nyúl, de ma már nem megy annyira csípőműtét után. Teniszezgettem, de az nem igazán volt az én műfajom. Egyszer még boksztam is (nevet), de ezt nyomban abba is hagytam, mert mikor megütik az embert, az nem esik jól.

– 1976. április 3-án avattak jogi doktorrá. Utána hol kezdted, hogy jött az, hogy a bíróságon dolgozz?

– Nem akarom szépíteni a dolgokat. Először próbálkoztunk, a kedves barátommal kőművesmunkát is végeztünk Balatonmárián. Akkoriban vízóraaknákat ástunk, a munkahelyet azt kerültük nagy ívben. A lényeg az, hogy el kellett menni azért munkát keresni. Végigjártam egy-két helyet, a Városi Tanácsot és az Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalatot is, aztán rájöttem, hogy ezek nemigen jönnek össze. Majd némi rábeszélésre elmentem a bíróságra és ott Hári Tibor elnök úr fogadott nagy örömmel. Hát akkor olyan csoda történt, ami már régen nem, hogy egyszer-

re két fiú jelentkezett fogalmazónak! Én még akkor nem jelentkeztem, csak érdeklődtem, a másik jelentkező a Licskay Józsi volt, akit szintén gyerekkorom óta ismertem. Nagy örömmel üdvözlöttük egymást, és akkor a Hári elnök úr, lehet, hogy akaratán kívül egy zseniális mondatot ejtett el, miután látta, hogy egy kicsit tévovázok, menni vagy maradni. Akkor azt mondta, hogy „ez egy olyan munkahely Jancsi, ahol, ha bíró lesz, akkor gyakorlatilag minden bíró egyenlő és az elnök is csak első az egyenlők között”. Ezt mondta latinul, s én akkor meg is értettem. Ez a mondat amúgy az ő esetében nem teljesen volt igaz, mert ő magát valahol egészen fönt jelenítette meg, de ez eldöntötte, hogy ez az én pályám. Azt nagyon nehezen tudtam elképzelni, hogy egy főnök irányítson. A seregben is volt, aki megpróbálta, de neki sem sikerült tökéletesen.

– Olyan személyiség vagy, aki nagyon önjáró és nehezen fogad el valakit felettesnek? Ez jellemző a természetedre?

– Ez egy kettős dolog. Az, hogy én egy abszolút – ahogy mondod – önjáró személyiség lennék, aki senkit nem fogad el maga felett, az nem így van. Én azt nem fogadom el, ha valaki, aki butább nálam, vagy csak hatalmi kényszerben szenved, lesz a főnököm. Tőle nem fogadom el, hogy engem irányítgasson. Viszont mindig, tényleg mindig meghallgattam mindenkinek a véleményét. A saját véleményemet soha nem tekintettem egy előre bedobozolt véleménynek, amiből nem engedek. Mindig az volt, hogy van egy elképzelésem, de megkérdeztem másokat, megbeszéltük a dolgokat és akkor kialakítottunk egy közös álláspontot. Jó, ez még jobban hangzik, mint amit én kigondoltam, beépítjük. Ezért volt az, hogy én például tudtam dolgozni elnökhelyettesként, még a Hári Tibor főnökkel is, az én önjáró voltom mellett, mert többnyire valahogy meg tudtuk beszélni a dolgokat. Ő kért fel, hogy legyek a helyettese. Akkor már pályázat volt, fel is mentünk az Igazságügyi Minisztériumba, ott volt a megbeszélés és ott nyertem el ezt a kinevezést. Végül úgy fogadtam el, hogy mindig tisztázni fogjuk a dolgokat, meg fogjuk beszélni és úgy döntünk.

– Erről még beszélünk majd, csak hogy ne rohanjunk annyira előre! Tehát 1976. május 17-én kerültél a Nagykanizsai Járásbíró-

ságra. Áprilisban végeztél, így viszonylag nagyon gyorsan találtál munkahelyet és fogalmazóként kezdtél dolgozni. Hogy emlékszel vissza ezekre a kezdeti évekre?

– Fogalmazóként az első hetem alatt valahogy elfeledkeztek rólam, így olvastam békésen, Józsi barátommal egy szobában. Majd rájöttem, hogy én szeretnék valamit csinálni és lementem a főnökhöz, mondtam neki, hogy itt vagyok és valamit szeretnék csinálni. Ő ezt nagy örömmel vette és onnantól kezdve nem volt egy perc nyugtom sem. Ez arra jó volt viszont, hogy itt kapott el a gépszíj, itt belekerültem a munkába. Rácsodálkoztam dolgokra, mert az egyetem sajnos nem készít fel az életre, nem készít fel a pályára. Az egyetemen tapasztaltak alapján én egy végzést nem tudtam megírni, egy fizetési meghagyást nem bírtam kitölteni, egy irodai utasítást nem bírtam adni. Azt meg kellett tanulni, s itt megtanultam hamar. Ezen kívül még egyvalamit elsajátítottam nagyon gyorsan: gépelni. Írtam mindenfélét és hát már a végzéseket gépelni kellett volna. Elmentem az én kedves főnököm-höz és megkérdeztem, hogy ki fog nekem írni. Ez egy jó kérdés volt, nagyon nehezen tért magához, mert annyira nevetett szegényem. „Hát maga!” jött a válasz. Én? Hát ezért tanultam? Édesanyám ragyogó gépíró volt, annak ellenére, hogy a keze egy háborús sérülés miatt erre szinte alkalmatlan volt, mert egy szovjet katona majdhogynem levágta a jobb kézfejét. Édesanyám mondta el nekem, hogy ez az „alapállás” és mindent innen kell kiütni jobbra-balra, fel és le. Egy hónap után egész jól gépeltem már, a gépírói feladatokat még elnök koromban is ragyogóan elláttam. Az első végzés remekül sikerült. Nem kértem mintát és írtam egy gyönyörű végzést, amin Hári elnök úr újfent pompásan szórakozott. Szépen megkértem az ügyfelet, hogy ne terheltessek esetleg... Erre ő azt mondta, hogy ez nem így működik. Nagyon szomorú lettem, hogy ilyen csúnya felszólítások vannak, meg fenyegetések szankciókkal, de hát jó, akkor legyen.

– Bíró kollégákra kikre emlékszel, amikor odakerültél a Nagykanizsai Járásbíróság állományába?

– Hát az első, akivel nagyon sajnálom, hogy nem előbb jutott eszembe, hogy interjút kellene készíteni, az a Pólya Karcsi bácsi. Ké-

sőn esett le a tantusz, hogy Pólya Karcsi bácsi 98 éves lett és úgy fog meghalni, hogy szinte semmit nem tudok róla, látogassuk már meg. Azután, akit szintén meglátogattam volna, de akkor már nem élt, Noll Laci bácsi volt, az én kitűnő mentorom. Mivel Hári főnök másik zseniális dobása az volt, hogy beosztott engem Noll Laci bácsi mellé – aki nagyon örült nekem és én is neki – és annyit dolgoztatt, amennyit csak bírt. Úgyhogy nagyon gyorsan jegyzőkönyveket vezettem, ítéleteket írtam. Ragyogó koponya volt a Laci bácsi, akárki akármit is mondjon. Hihetetlenül felkészült volt a régi világban. Neki megvolt a nagy Szladitsból mind a hat kötet, amit én megpróbáltam megszerezni, de nem sikerült. Tényleg egy nagyon kitűnő koponya volt, akkor már az idegei kicsit ki voltak huzigálva szegénynek, de rengeteget lehetett tőle tanulni és mi nagyon jó viszonyban voltunk, mondhatni baráti viszonyban. A Pólya Karcsi bácsiról az első emlékem az, hogy a Hári főnök mondta nekem: Jancsi, a Karcsi bácsival ne pimaszkodjon, mert bármikor megütheti a guta. Szegény Karcsinak remegett a keze, a feje, mindene. Volt egy nagyon súlyos betegsége, amikor nagyjából felépült, visszajött dolgozni. Nagyon kitűnő szakember volt, ő is a régi jogi kultúrán nevelődött. Nagyon jó eszű, nagyon jó gondolkodású ember volt és hihetetlen energiatakarékosan tudott dolgozni. Mindkettőjüktől a gyors gondolkodást tanultam, hogy ne vesszen el az ember a részletekben, célirányosan törjön előre. Zseniális emberek voltak a maguk módján. Akivel a legjobb viszonyba kerülünk, az a Kerkai Pista volt, a büntető bírák büntető bírása. Jól fésült, mindig jólöltözött, elegáns, aki tudott laza is lenni. Nyomban be is szerveztem a futballcsapatba. 1976-ban alakítottam meg az igazságügy futballcsapatát. Beneveztünk a városi bajnokságba és fantasztikus vereségeket szenvedtünk. Pista barátom is beszállt, ő futballista volt előtte is NB II-es szinten, de annál sokkal jobban játszott. Ragyogó bal lába volt, vele nagyon-nagyon jóban voltunk. Aztán ott volt a másik csodálatos büntető bírós, a Fischer Kálmán – Fischer bátyó –, mindenki bátyókája, aki nem vetette meg az alkoholt sem. Egyébként egy jó eszű, jó képességű, nagytermészetű ember volt a Kálmán. Ne hagyjuk ki a sorból a Szmodics Jóska bácsit, kiskanizsai bírót. Jóska bácsival kimondottan jó viszonyban voltunk, polgári ügyszakban

ténykedett akkor. Kolléga volt akkor még a Kamarás Erzsike, és akkortájt lett bíró az Inke, a Polgárné.

Azt mondhatom, szinte mindenkivel, minden kollégával ragyogó viszonyban voltunk. Közjegyzőkkel is, főleg a Domjánné Marcsikával. A fogalmazó társam volt a szülési szabadságról visszaérkezve Horváth Károlyné Ági, akivel aztán tényleg szintén kialakult egy nagyon mély, most már sok évtizedes barátság, ami ma is tart. Aztán később jött a Kovács Márti, a Kodela Laci, a Kolarics Bea meg a többiek fogalmazónak. Kezdetben ez a garnitúra volt, akikkel együtt dolgoztunk. Licskay Józsit nem hagytam ki, hiszen együtt kezdtünk vele.

– 1978. október 25-én sikeresen szakvizsgáztál, december elsejével pedig bírósági titkári kinevezést kaptál. Titkárként milyen ügyeket vittél?

– Mindent, amit titkár csinálhatott. Nem tudom külön felsorolni. Dolgoztam be bírónak, csináltam határozat-tervezeteket, mindent, mindent, mindent. A polgári ügyszakban zömmel a Laci bácsival dolgoztam, de a többiekkel is volt találkozásom munkafronton is. Büntetőügyszakban főleg a Kerkai Pistának írtam zseniális ítéleteket, amiktől szegény Pista kicsit elszomorodott, de meggyőztem, hogy azok nagyon jó ítéletek *(nevet)*.

– A mai viszonyokhoz képest viszonylag hamar megkaptad a bírói kinevezésed. Bár nem is kinevezés volt, mivel akkor, 1979. június 28-án a Népköztársaság Elnöki Tanácsa választott bírónak – akkor még választották a bírókat – és a Nagykanizsai Városi Bíróságra osztott be az igazságügyi miniszter bírói munkakörbe. Referádádat pedig a civilisztikai ügyek képezték. Kinek a helyére kerültél?

– Ez egy fájó pont volt egyébként, mert pontosan a mentorom, Noll Laci bácsi helyére kerültem. Ezzel nem is lenne semmi baj, de nagyon rossz volt, mert úgy jött ki a dolog, hogy a Laci bácsi abban az időszakban – éppen aznap talán – a körülöttünk is végzett munkája eredményeként, életében először kapott a Magyar Népköztársaságtól kitüntetésként mint kiváló dolgozó, vagy valami hasonló zseniális kitüntetés-

tést. Lehet rosszul emlékszem, de nem sok időre rá aztán Piros elvtárs, a megyei elnökök megyei elnöke megjelent és közölte vele, hogy most már ideje nyugdíjba menni. Ez a két dolog egyszerre nem olyan nagyon jól jött ki. Utána kerültem be. Utóbb megtudtam és később nagy nehezen kibeszéltük a Laci bácsival, hogy ő valahogy úgy élte meg, mintha nekem ehhez valami közöm lenne. A világon semmi közöm nem volt, nem is lehetett hozzá, de ez egy fájó pont volt, hogy így és az ő helyére kerültem. Méltatlan és gusztustalan időszak volt. Akkor én úgy nyertem kinevezést, hogy tudtam, ez az én munkám, ezt tudom és szeretem is csinálni. Ez tényleg alkotómunka, ez tényleg kreatív munka, ez nem egy soron való ide-oda rakosgatás és nem a főnök ostoba utasításainak végrehajtása.

– Akkor nem is volt kérdés, hogy a civilisztika az, ami érdekel? A mentorod után alakult ki benned ez a meggyőződés?

– Az a pár év gyakorlat eligazított engem, hogy a büntető ügyszakhoz nekem azért olyan nagyon sok közöm nem lesz. El tudnám azt is látni, de ha lehet, akkor inkább nem. Igazán a civilisztika volt az, amiben éreztem, hogy ott tudnék azért valamit produkálni, ez nem volt kérdés.

– Találtam egy érdekes kitérőt az anyagodban. Egy évre rá, hogy bírónak választottak 1980. március 15. és június 15. között kirendeltek a Ráckevei Járásbíróságra. Hogy kerültél oda?

– Ez úgy történt, hogy Ráckevén borzalmas állapotok alakultak ki. Ha jól emlékszem, a hat- vagy hétbíró bírószágon maradt körülbelül kettő bíró. Segítséget kértek. A PKKB-ról mentek egy-egy hónapra bírók, majd utána körkérdés volt, hogy ki segítene. Volt egy ember, Piros elvtárs, aki jelentkezett, hogy mi vagyunk legközelebb a fővároshoz, úgyhogy mi annyira segítünk, hogy fantasztikus. A Tamási Járásbíróságról akkor került oda Nagykanizsára egy tényleg jó képességű kolléga, akivel baráti viszonyba kerültem, Szombath Tibi. Szombath Tibi kitűnő lesz – gondolta Piros elvtárs –, hogy hat hónapra elmenjen Ráckevére és Tibi akkor megkereste az új barátját, azaz engem, hogy esetleg nem tudnánk-e megosztani ezt hat hónapot. Ez egy „nem semmi”

marhaság volt tőlem, bár jól sült el, mert nekem abban az időben volt már egy pici gyermekem. Felmentünk Piros elvtárshoz és azt a javaslatot tettük neki, hogy ne terhelje meg egyedül Tibi barátomat, mind a kettőnkkel számoljon egyszerre. Nem voltam a szíve csücske annyira és hát akkor három-három hónapra beleegyezett a kirendelésbe, s így kerültünk aztán mind a ketten együtt Ráckevére. Hol az én kocsimmal, hol a Tibiével mentünk. Hétfőn indultunk, megjöttünk csütörtökön, mindent letárgyaltuk, mindent írásba foglaltunk és „rövid felvirágzást” hoztunk a Ráckevei Bíróság életébe.

– Itt kitérőt tettél, hogy akkor már kisgyermeked volt. Rá is akartam kérdezni egy kicsit a magánéleti vonalra. 1979. február 3-án kötöttél házasságot, házastársad Láda Klára, aki a Nagykanizsai Városi Tanács Kórháza alkalmazásában mint szakasszisztens dolgozott. Hogyan ismerkedtetek meg és aztán hogy jöttek a gyermekek?

– Életem első és utolsó KISZ-táborában voltam, KISZ-titkári rangra vergődtem, kedves kollégáim itt Nagykanizsán megválasztottak. Elég agilis gyerek voltam, a társaságot összeszerveztem, nagy bulik és focimeccsek voltak. Azt hiszem, egy KISZ-titkárnak ez a fő feladata. Aztán jött a lehetőség, hogy menjek le Balatongyörökre, KISZ-táborba. Jó hangulatú tábor volt, a teljesség kedvéért hozzátartozik, hogy ott volt akkor Hámori Peti barátunk is, elég jól elszórakoztattuk a környezetünket és nem voltunk népszerűtlenek akkoriban. A táborban ismertem meg kedves, leendő feleségemet, akivel utána is találkoztunk, kicsit beszélgettünk. Addig-addig beszélgettünk, hogy akkor aztán egyszer csak jól összeházasodtunk és gyorsan gondoskodtunk is arról, hogy a népesség gyarapodása az valahogy rendben legyen.

– Aztán lett három gyerkőc, róluk beszélj légy szíves!

– Az első két gyereket, nagyon gyorsan lerendeztük, nem apróztuk el. 1979. augusztus 23-án megszületett Matyi fiam és hát akkor nagyon gyorsan gondoskodtunk róla, hogy ne legyen egyedül, így 1980. december 1-én megszületett a Gabi leányom is, ez jó döntés volt. Matyi fiam kb. 10 hónapig nem aludt éjjel, s ez visszaütött néha a tárgyaláso-

kon, mert le-lebicsaklott a fejem közbe-közbe. Ez egy kicsit nehéz volt, majd erre „rásegített” Gabriella leányom. Matyival még a nővérszállón laktunk. Ezért volt főleg gond, mert a gyerek nem nagyon akart aludni, de nem hagyhattuk üvölni, hiszen a szomszédunkban orvosok voltak, nekik mégiscsak dolgozni, ügyelni is kell, s remegő kézzel nemigen lehet vagdosni. Aztán lett lakásunk és ott a két gyereket akkor sikerült megfékeznünk valamennyire, de azért az kemény időszak volt, amíg ők felnőttek. Egy jó ideig nem is gondolkodtunk további gyermekben, az csak akkor jutott eszünkbe, amikor már megépítettük a palini házat. Egy idő után rájöttünk, hogy már nagyok a gyerekek, a két nagy mellé kellene egy kicsi, mert olyan üres a ház. Aztán 1990. december 14-én megszületett Lilla nevű leánykám, durván 10 évre Gabi után. Ez annyiból nagyon jó volt, hogy a két nagyobb gyerek kicsit pesztrálta Lillácskát. Aztán ez azt eredményezte, hogy a teljes elkényeztetettség állapotába került a gyermek. Ez hát a magánéletnek a vidám része.

– Mondtad, hogy idővel lett saját házatok. Hogyan jött ez az első otthonotok? Saját fizetésből raktátok össze? Szülői segítséggel? Volt-e benne hitel?

– Volt egy saját lakásunk, a nővérszállóról költöztünk a Rózsa utca 14-be, ami már egy egyszoba plusz két félszobás volt, 57 m². Akkoriban, kb. 50 000 Ft-ot kellett befizetni. A szegény pesti nagymamám és a szülők természetesen valamit tudtak adni hozzá. Mind a két oldalról segítettek, így azt könnyen be lehetett fizetni, a többit meg törlesztettük. Filléres törlesztések voltak akkoriban. Egyébként az elképesztően alacsony fizetésünkből is tudtuk törleszteni, azok kemény idők voltak. Nem akarom azt mondani, hogy nyomorogtunk, de nem éltünk jól, viszont volt egy lakásunk. Az építkezés meg úgy adódott, hogy Palinban parcelláztak tanácsi telkeket. A tanács a bíróság épületében volt, és én onnan értesültem a vásárlási lehetőségről. A telek gyakorlatilag ingyen volt – 132 000 Ft –, évekig 300 forintos részletekben lehetett törleszteni. Hát ezek után ki az az örült, aki nem vág bele. Mi rögtön belevágtunk és pillanatok alatt értékesítettük a Rózsa utcai lakást úgy, hogy még egy évig benne maradhattunk. Egy olyan vevőt találtunk helyből, aki fizetett is és maradhattunk is. Óriási saját erővel építkeztünk. Én

lécezttem és felraktam a teljes tetőcserepet. Később a barátomnál is én raktam fel, mert már akkora „szakember” lettem. Szereltem villanyt, falaztam is, döbbenetes dolgokat csináltam. Segítettek a kollégák, a barátok, a focis társak rohammunkákban falazni, betonozni stb. Sokan kijöttek kalákába, még az asszony is betonozott. Dolgozott rendesen. Szegény apám, apósomék akkor még tudtak segíteni elég sokat. Elkezdtük 1987-ben, majd 1988 októberében beköltöztünk a sajátunkba, ami kívül még nem volt bevakolva, belül még nem nagyon voltak padlóburkolatok, csak filcek voltak lerakva.

– Révbe ér a magánéleted, megvan a ház, két gyerek és akkor 1988. június 1-jétől a Nagykanizsai Városi Bíróság elnökhelyettesévé neveznek ki, amit aztán négy év időtartamig el is látsz. Hogy jött ez az elnökhelyettesi kinevezés?

– Itt volt az, hogy senki se volt. Nem volt a Szmodics Jóska, a Pólya Karcsi sem volt, így Hári főnök minden eseti sűrűlódásunk ellenére úgy gondolta, hogy esetleg nekem jó lenne ezt ellátnom. Tényleg azt kell mondanom, hogy legnagyobb meglepetésemre szabályosan megkérdezte: „Jancsi, akar elnökhelyettes lenni?” A válaszem: „nem tudom, hogy akarok-e elnökhelyettes lenni”. Aztán meggyőződtem, hogy több ilyen ajánlat nem lesz, gondoljam meg, és meggondoltam. Nyilván több fizetéssel járt. Az elnökhelyettesi poszt nem vonzott. Talán nem mondok hülyeséget, ha azt mondom nemigen voltam népszerűtlen, mivel nem volt olyan, akivel ne lettem volna egészen jóban. Úgy gondoltam, akkor miért ne, majd valahogy kijövünk a főnökkel, valami majd csak lesz. Nekem pályázatot kellett írnom már, és akkor örületes meglepetésemre, megjelent valaki a városi pártbizottságról, mert nekik javasolniuk kellett a pályázatomat. Jól elbeszélgettünk ezzel a kedves emberrel. Aztán javasoltak és akkor fel kellett menni hivatali gépkocsival Budapestre, az Igazságügyi Minisztériumba. Ott két nagyon kedves emberrel, akik úriemberek voltak, jókat röhögcséltünk és jól elbeszélgettünk. Jött az elnök, Hári Tibi, jött a Hámori Peti mint elnökhelyettes, így mentünk fel csapatostul és egy nagyon jó hangulatú beszélgetés volt. Mondták, hogy ne nagyon izguljam szét magamat, mert meglesz az a kinevezés, de közölték azt is, hogy sajnos anyagilag nem nagyon fog-

ja ez nekem megdobni a jövedelmemet. Ettől egy kicsit elsápadtam, mire megkérdezték, hogy mennyi is a jövedelmem. Bemondtam, hogy mennyit keresek, mire felderült az arcuk és azt mondták: „Ej, ej, Piros elvtárs”. Aztán mégiscsak majdnem a duplájára ugrott a jövedelmem, ha jól emlékszem. Ez nagyban segítette, hogy tovább folytatódjanak a munkálatok otthon, hogy mindent meg tudjunk nagyjából valósítani. Összegezve így lettem elnökhelyettes.

– Akkor még négy évre szólt a kinevezés?

– Igen, négy évre szólt.

– Közben a rendszerváltás pont a ciklusod felénél ért. Azt mondtad, hogy annyira nem vonzott az elnökhelyettesi tisztség. Végigkísérve az utadat azt láttam, hogy őrsvezető voltál az általános iskolában, majd utána jött a KISZ-titkárság. Te egy olyan karakter voltál, aki szervező, a társaság középpontja, valahogy szót értettél emberekkel. Azt gondolom, aki ilyen pozíciókat tölt be, megtalálja a feladat. Lehet ez predesztinálva volt, hogy majd egyszer itt fogsz kikötni. Nem így érzed?

– Igen, ebben lehet valami, mert én is mindig azt vettem észre, hogy valahogy elkezdek a társaság legalább egyik közepe lenni, tehát például a gimnáziumban ma is úgy emlékeznek vissza a gimistársak, hogy igen, Te, meg a Zoli. Az egyetemen se voltam a háttérben. A focicsapatban, a kultúr csoportban szintén nem voltam a háttérbe szorítva. Azért valamennyire a társaság közepe voltam. Itt a munkahelyen meg úgy látszott, hogy én mindenkivel el tudok beszélgetni, senki sem utasít el. Ha arra akarsz kilyukadni, az elnöki pályázatoknak is ez lett a lényege. Egyrészt, amikor kiderült, hogy pályázat lesz és kvázi elnökválasztások lesznek, mindenféle eljárások ki vannak dolgozva szépen és hát meg kellene pályázni valakinek. Az nyilvánvaló volt, hogy a Hári főnök meg fogja pályázni és az is nyilvánvaló volt, hogy őt nem nagyon kívánta feltétlenül mindenki a bíróságon és tulajdonképpen rábeszéltek. „Muszáj Herkules”-ként akkor jól van, hát legyen, próbáljuk meg! Mi baj lehet belőle ezen a szinten, ahogy Hári főnök elvezeti? Hisz négy éve csinálom, de ebben a négy évben, amíg elnökhelyettes voltam, hát

bizony elég gyakori volt, hogy a Hári főnök azt mondta: „Jancsi, intézd el! Menjél, beszélj vele! Írjad meg azt a levelet!” Én azért beszéltem, nem fogtam vissza magamat, ha valami kellett a bíróságra. Ezért is értem el eredményeket. Csak el fogom tudni látni, ha véletlenül rám esik a választás, mert azért biztosra itt nem nagyon lehetett menni.

– **És akkor ketten indultatok az elnöki posztért?**

– Igen, ketten indultunk az elnöki posztért, mert végül beadtam a pályázatomat. Hozzá tartozik a dologhoz, hogy előtte volt már a Bírői Tanács választás és így azért az se volt egy utolsó, hogy az egy kicsit meglepetésként ért. Az nem, hogy megválasztottak a Bírői Tanácsba, az már inkább, hogy a Bírői Tanács maga választotta meg az elnökét, és nem én mondtam, hogy én leszek az elnök. Akkor nem is szavaztunk, ha jól emlékszem, hanem ilyen közfelkiáltással zajlott: „Legyen a Jancsi!”

– **Tehát elnökhelyettesként kerültél a Bírői Tanácsba és ott lettél elnök?**

– Igen, és akkor még el is döntöttük a Bírői Tanácson belül – akkor a Karcsi (*dr. Magyar Károly*) már elnök volt, így vele együtt -, hogy minden egyes pályázatnál a Bírői Tanács lemegy oda helybe és ott foglal állást majd a dolgozók véleményének ismeretében. Megnézi ő is a jelölteket és ott fog állásfoglalást kialakítani. Alapjában az már eleve megfogalmazódott, hogy a Bírői Tanács nemigen szeretne szembehelyezkedni a helyi bírák álláspontjával, ha nem muszáj. Tehát ezek az előzmények voltak, így Nagykanizsán is itt volt a választás idején a Bírői Tanács teljes létszámban, dr. Magyar Károly elnök úrral együtt.

– **1992. június 15-ével kerültél a Nagykanizsai Városi Bíróság elnöki pozíciójába és ezt 2014. június 14-ig be is töltötted. Volt egy rendszerváltás, átmentünk egy demokratikus állami működésbe. KISZ-titkár voltál, később a pártba is beléptél. Bíróként hogy élted meg azt a korszakot? Az átlagember fejében az a kép arról a világról, hogy a bíróságok presszió alatt voltak kőkeményen, adott eset-**

ben még konkrét ügyekbe is beleszóltak. Volt ilyen tapasztalatod? A politika részéről voltak-e esetleg próbálkozások?

– Majtényi kolléga is ezt kérdezte tőlem az egyik személyes találkozásunkkor, hogy az ő felesége is bíró, hát akkor meséljek, milyen szörnyű élményeim voltak a kommunizmusban és hogyan szóltak bele a munkámba? Szabályosan felháborodottan közöltem, hogy nem szóltak bele. De ugyan könyörgöm, mindenkitől szépen kérem, mondja meg, hogy mi a fenéért szóltak volna bele? Hát mibe? Tehát azok a dolgok, amik polgári perek stb., hogy most a párttitkárnak pere volt a Józsi bácsival, mert nem adta meg a kölcsönt, akkor a pártbizottság telefonált a bíróra, hogy utasítsa már el ezt a keresetet? Mi az úristen?!? Hát, ami volt, öt vagy hat államigazgatási döntést lehetett megtámadni bíróság előtt, nyilván azokat, amik az államnak nem voltak létfontosságúak. Miért szóltak volna bele, könyörgöm? Nem, nem szóltak bele. Jogalkalmazási, jogpolitikai irányelvekkel azzal igen, azzal próbálták befolyásolni az ítélkezést. Az, hogy direktbe beleszóltak az ítélkezésembe, ilyen nem fordult elő, még utalásszinten sem. Egy alkalommal szólt az én elnököm, amikor az akkori országgyűlési képviselő Tollár urat megbírságoltam, mert nem jelent meg tanúként az idézésre. Akkor mondta az elnök úr, hogy „Jancsi, maga megbírságolta az országgyűlési képviselő urat?” Persze, hogy megbírságoltam, mert a törvény mindenkire vonatkozik. Ilyen szintű beleszólás volt. A bírságot később elengedtük, de nyilván nem azért bírságoltam meg, hogy behajtsuk a pénzt, hanem azért, hogy jöjjön már el, ne bohóckodjon a bírósággal. El is jött.

– 1992-ben járunk, a bírói pályád elér a csúcsára, hiszen elnöki tisztséget kapsz. A magánéleted közben miként alakul?

– 1990-ben megszületett Lillácska, nagyon nagy boldogság volt, neveltük lelkesen. Nem volt különösebb probléma, teljesen normálisan éltünk szerintem a szokásos súrlódásokkal együtt. Az befolyásolta nyilván, hogy azért kicsit több dolgom lett, más jellegű dolgom. Nekem nem volt feltétlenül a szívem csücske az, hogy én elnöki teendőket láttam el. Nem igazán szeretem a bürokratikus dolgokat, de megcsináltam. Mindemellett igyekeztem ítélkezni is. Egy nagyszerű ügyvéd kolléga azt mondta, amikor kinevezésemkor gratulált, hogy „aztán

tárgyalj, nehogy elhülyülj!” Igaza volt. Igyekeztem nem elhülyülni és tárgyaltam. Igyekeztem kemény dolgokat tárgyalni. Nem gyerektartásdíjakat, bontópereket tárgyaltam, hanem olyant, aminek van valami súlya. Ez egy kicsit nehézzé tette a magánéletet, de azt mindig betartottam – ezt most se vitatja a volt feleségem –, hogy a munkaidő végeztével otthon voltam és át lehetett adni nekem azonnal a gyerekek gondozását. Kétségtelenül nem volt könnyű feladat, mert a feleségem is dolgozott. Mikor Lilla már óvodába járt – ott volt az óvoda a közelben –, mindig én mentem át érte és még játszottunk az Erzsébet téren, azután mentünk csak haza. A nagyok meg már eléggé nagyok voltak. Klári – természetesen megbeszélve velem – belevágott az egészségügyi főiskolába, támogattuk, segítettük, s gyönyörű szép eredménnyel el is végezte. Dicsekvésképpen elmondom, hogy – munkaidő után szigorúan – az elnöki irodában lévő számítógépen gépeltem a szakdolgozatát, szerkesztettem bele diagramokat és egyebeket is. Ragyogóan sikerült egyébként, teljes egészében az ő munkája, de én gépeltem le, én voltam a segédmunkás. Ez még akkor jó volt.

– **Mondod, hogy akkor az még jó volt, bár ez a házasság nem úgy alakult, ahogy az elején elképzeltétek, mert elváltatok később. Ez mikor történt?**

– Úgy emlékszem, talán 2022 februárjában, itt sikerült Zalaegersze-gen elválnunk, teljes közös megegyezéssel. Mindent előre nyilván megbeszéltünk, így alakult. Magától értetődő dolog volt, hogy a gyerekek nálam lesznek, a két nagyobbik már úgymond nagy volt, a kicsi még kicsi, 12 éves, ezen nem volt vita. Megkötöttük az egyezséget, Noll Laci barátommal megírtuk a vagyonszétosztást megszüntető zseniális szerződést és szépen, nem csapkodva elváltunk, aztán ment tovább a szekér mindegyikünknek.

– **Akkor Te maradtál a gyerekekkel a palini házban?**

– Vettünk a feleségemnek egy lakást, így lett megoldva ez a dolog, és igen, én maradtam a palini házban. Nyilván a vagyonszétosztást megszüntető szerződésbe beírtuk, két néven volt mind a két ingatlan és akkor csere történt, így értékegyensúly volt.

– 1992-től 2014-ig azért nagyon hosszú időszak vezetőként. Hogy emlékszel vissza erre a 22 évre? Milyen jó és rossz emlékeid vannak?

– Vezetőként az is teljesen nyilvánvaló volt, hogy én nem fogok úgy vezetni, mint az elődeim és nem is vezettem úgy, azt hiszem. Az nem legenda, hogy az első pillanattól kezdve az én irodám – akárhol is volt az éppen – nyitva volt. Oda bárki, bármikor, a takarítónőtől kezdve a bíró kollégáig mindenki bejöhetett és a problémáját elmondhatta. Ha magnóztam, leállítottam a magnót arra az időre, ha írtam, akkor letettem a tollat, vagy otthagytam a számítógépet és akkor megbeszéltük a témát. Aztán folytattam, ahol abbahagytam a dolgomat. Az első döntésem volt, hogy a döbbenetes méretű elnöki irodából, ami most a kezelőiroda, kiköltöztem. A leíróirodát, ami egy örület volt, azt megszüntettem. Ott elvesztek az akták. A leírókat elosztottuk a bírók között. A leíró talán csúnya szó, de így emlegettük őket. Egy leíró egy bírónak dolgozzon, csiszolódjanak össze és legyen a legtökéletesebb az összhang, ha lehet. Ezt próbáltuk megoldani, úgy helyeztük el őket, hogy méltó körülmények között legyenek, ne üljenek egymás nyakában 12-en, hanem maximum ketten vagy hárman egy szobában. Nyilván ezzel el kellett kezdeni átalakítani a bíróságot építészetiileg. El kellett kezdeni csatározni a döbbenetesen fukar Igazságügyi Minisztériummal. Szörnyű fenyegetéseket és egyebeket fogalmaztam abban az időben, volt is egy jó hírem viszonylag, de így folyt ez a dolog.

Emlékszem, hogy olyannal bejöttek emberek, hogy azt el nem tudnád képzelni ma már. Azzal, hogy én nem jól ítélem meg valamelyik dolgozónak a munkáját, és hogy ez csak ezt csinálja, az meg csak amazt. Miért így, miért úgy, miért annyi, és mindenkivel nem kezdtem el dühöngeni, hanem mindenkinek gyengéden megmondtam, hogy először a saját feladatoddal törődj légy szíves. Közöltem mindenkivel, hogy itt a másokra rábeszélni teljességgel reménytelen, ez abszolút fölösleges, mert úgyis megnézem, hogy ki mit csinál. Mert te azt mondod, hogy „Rozi látja csak a lábát és a körmét lakkozza”, az nekem kevés. Úgyhogy ez aztán ki is kopott lassan, megszűnt. Igyekeztünk megszüntetni az önértékelési zavarokat. Az is előfordult, hogy valaki tényleg nem volt észrevéve és akkor az ember tudomásul vette, hogy igen, itt valamit

elrontottunk, helyre kell hozni. Jól emlékszem, hogy amikor rosszat mondtak rólam, akkor azt mondták, hogy egy baj van az elnök úrral, csak egyetlenegy, hogy túl jó ember. Értem ezalatt, hogy akit ők nem igazán szívtak, azt nem segítettem beledöngölni a földre. Aki olyant tett, az elment a bíróságról. Azt vele is megbeszéltük, hogy „ugye tudod” és a többség tudta.

– Akik elmentek, azok igazságügyi alkalmazottak voltak vagy emlékszel esetleg olyan bíró kollégára is, aki nem volt való a pályára? Esetleg titkárként már látszott, hogy nem idevaló?

– Főleg titkárként igen, nem is egy. Volt titkár, akivel szintén megbeszélttem. Volt fogalmazó is, aki bejött hozzám, hogy már több hónapja leszakvizsgázott és megkérdezte, hogy ő mikor lesz majd titkár. Megmondtam neki, hogy nem vetted észre? Nem leszel, itt nem leszel. Visszakérdezett, hogy miért nem leszek? És én mondtam neki, hogy amit produkálsz, ehhez nagyon kevés. Az, hogy valakiből így titkár, majd bíró legyen és akkor őmiatta a többi bírónak többet kelljen dolgoznia, az nem opció. Akkor rám csapta ajtót és elhagyta a bíróságot. Ez ennyi, megérte, azt hiszem. Fogalmazó több is volt, titkár is kb. 2, aki így hagyta el a bíróságot. Volt olyan, aki magától ment el természetesen, őt büszkén említem, ő a Sólyom Péter. Mondtam neki, hogy belőled titkárt faragok, mire ő „ne tedd főnök, mert szomorúan be kell vallanom, elmegyek az ügyészségre”. Neki lett igaza. Volt bíró, aki miatt izgultam, hogy baj lesz, de nem lett. Egy bíró elment egészségügyi alkalmassági okok miatt, pedig egy kiváló, nagyon tehetséges ember volt. Sajnos, olyan egészségügyi állapotba került, hogy el kellett mennie.

– Volt olyan rossz dolog, ami kifejezetten mély nyomot hagyott benned az elnökséged alatt? Egy olyan kihívás, amivel nem tudtál megbirkózni vagy amit nem jól kezeltél le vezetőként, amit ma már másképp csinálnál?

– Nekem volt kezdeményezésem, amiről ma is meg vagyok győződve, hogy az lett volna a helyes út, nemcsak Nagykanizsára vonatkozóan. Én ma is azt mondom, hogy abban a környezetben, amikor az

általános hatáskörű bíróság egyszer csak a megyei bíróság lett névleg, szigorúan névleg, akkor az lett volna a helyes megoldás, azt le is írtam több helyen, hogy azt 20 megyei bíróság nem fogja ellátni, ha véletlenül tényleg általános hatáskörű bíróság lesz. Itt akkor több törvényszéket kell létrehozni, ami a régi szép időköt kicsit visszaidézi, nemcsak a neveket – ami egy ostobaság –, hanem a funkciót is. Akkor viszont Nagykanizsának jár, „kell” egy törvényszék. Ez a kezdeményezés nem talált meghallgatásra, kivéve talán egy vagy két embert, köztük Juhász Laci barátunkat, aki azt mondta, ez nem egy rossz ötlet. Biztos voltak mások is, de alapjában véve lesöpörték és ez nem esett nagyon jól, de meg se viselt olyan borzalmasan.

Mindig azok viseltek meg Norbi – bár én lazának tűnök, de nem biztos, hogy az vagyok –, amikor valakinek rosszat kellett mondanom. Amikor odahívtam a dolgozót, a kollégát és mondtam neki, hogy „bocs, ezt nem lehet, nem tudjuk fenntartani, akarsz valami borzasztó jogvitát és öljük egymást vagy elmész szépen, csendben, közös meg egyezéssel.” Lehet, hogy ez nem hangzik túl jól, de szerintem így helyes. Ehhez túl jó ember voltam, hogy valakinek úgy istenigazából a szemébe mondjam. Akkor, amikor a legkriminálisabb dolgozóm megkérdezi, hogy már megint nem kaptam jutalmat, miért nem. Az ember mondhatja ilyenkor, hogy ez diszkrecionális, de ki kell mondani, hogy mire kapnál? És akkor az arcát látni, annak, aki azt hiszi, hogy ő viszi a vállán a bíróságot, ez szörnyű. Ezek nagyon megviseltek. Egyszer beszélgetnem kellett Balsai miniszter úrral, Magyar Karcsi itt hagyott, hogy kicsit tartsd a frontot és beszéljess. Balsai miniszter úrral nem lehet beszélgetni, Isten nyugosztalja, szörnyű volt, de túléltek.

– Három törvényszéki elnök alatt is dolgoztál. Nem vezetőként, hanem beosztott bíróként dr. Piros Sándor alatt, aki 1982-ig töltötte be a megyei bírósági elnöki pozíciót, aztán vezetőként 1983-1992 között dr. Kutasi István alatt és 1992-től 2014-ig dr. Magyar Károly elnöksége alatt. Hogy emlékszel vissza rájuk mint felettes igazgatási vezetőkre? Megtaláltátok a közös hangot?

– Őszinte leszek, Piros Sándor elnök úrral nagyon nem, de ez se igaz tulajdonképpen, mert elvöltünk, de volt valami alapvető ellentét a sze-

mélyiségünkből fakadóan. Ezt ő is felismerte és én is felismertem szerintem. Utólag, már csak az interjúim alapján is, kicsit átértékeltem. Az általam nagyon tisztelt emberek mondták, hogy azért szőrmentén a Sanyi bácsi nem volt olyan rossz ember. Tényleg olyanokat mondtak, amik meggyőzőek voltak, de mi valahogy nem igazán jöttünk ki. Ő néha elég érdekes megjegyzéseket is tett. Az egyik első értékelésem az Igazságügyi Minisztériumból volt lent egy úr, nagyon jó szívvel emlékszem rá vissza, az értékelésem kiváló minősítés volt. Az volt az egyik ilyen furcsaság, amikor Piros Sándor mondta az értékelésre, hogy „azért túl szép ez a menyasszony”, ez is rossz, az is rossz, ezt is gyorsabban, azt is gyorsabban kellene. Éppen elkezdtem gyűjteni az erőt, hogy udvariasan válaszoljak, de erre akkor szerencsére nem került sor, mert ez a minisztériumi ember megszólalt: „Nézd Sándor, ne haragudj, nem gondolod, hogy amiket tárgyal a kolléga majdhogynem kezdő bíróként, milyen befejezéseket szállít és milyen a másodfokú megítélése, azok alapján, ilyen körülmények között talán nem indokolatlan ez a minősítés?”. Akkor Sándor elhallgatott és nekem – hála isten – nem kellett szólnom a rólam kialakult viszonylag jó képpel kapcsolatban. Aztán volt egy olyan ügy, amikor valaki helytelenkedett egy hévízi oktatásszerűségen. Engem állított elő, hogy fegyelmet fog ellenem indítani, mert ezt és ezt csináltam ott. Én mondtam az elnök úrnak, nyugodtan tessék indítani, de nagy baj lesz, ki fog derülni, hogy nem én voltam.

Szóval valahogy nem szerettük egymást, dolgoztam mellettük is, a tanács mellett is még fogalmazó koromban. Onnan van a kedvenc emlékem, hogy a tanácsban volt Varga Mária, akit én nagyon kedveltem, talán úgy volt a tanács, hogy Piros, Varga Mária és Bukács. Tárgyaltak egy ügyet, s ott ültem, írtam a jegyzőkönyvet és hoztak egy ítéletet, mire felvontam a szemöldökömet és akkor mondta Piros elvtárs, hogy ezt majd a fogalmazó úr úgy megírja, hogy BH jogeset legyen belőle. „Ezt én nem tudom úgy megírni” – válaszoltam. Döbbsen megkérdezte, hogy miért nem, mire én: mert ez az ítélet rossz. Megengedették, hogy elmondjam, miért gondolom így, mire Piros elvtárs készült éppen kissé helyre tenni a fogalmazót, de akkor Mária néni azt mondta: „Ne haragudj Sándor, de sajnos igaza van a fogalmazónak.” Hát ez egy na-

gyon szép emlékem, de Piros Sándor elnök úrnak nem biztos, hogy szép emlék volt ez.

– Emlékszel rá konkrétan, hogy mi volt ez? Nagy bátorság kell ahhoz, hogy te fogalmazóként egy bírói tanácsnak azt mondd, hogy ez az ítélet rossz.

– Nem tudom, keverednek bennem a dolgok, talán valami rablás-szerűség. Rablásnak lett minősítve, elítélték a delikvenst. A rablás abban valósult meg, hogy az éhező kolbászokat kapott fel és rohant velük kifelé az áruházból. Amikor elkapták, csapkodott a kezével, a dolog megtartása érdekében erőszakot alkalmazott. Ez talán mégsem rablás! Nem biztos, hogy ez rólam köztudott volt, hogy én ezen nem tétovázok. Véleményként határozottan mondtam, hogy rossz.

Kifejezetten jóban voltam a Balassa Laci bácsival, akit szintén nagyon tiszteltem, de vele is minden további nélkül vitába keveredtem fogalmazóként. Elmondtam, mi a véleményem, ők felvonták a szemöldöküket és vitatkoztak. Egy kolléga – név nélkül – mondta, hogy hát azért az mégiscsak durva, hogy egy fogalmazó ilyen szinten vitatkozik egy megyei bírósági tanácselnökkel. Laci bácsi mondta neki, ne viccelj, hisz' én hívtam be, hogy vitatkozzunk. Nem szoktam elhallgatni a véleményemet, mert az, aki fél vállalni a véleményét, az azért gondolja meg ezt a pályát. Kutasi elnök úrral nagyon jó viszonyban voltam, remélem ő is így emlékszik, Magyar Károllyal a legnagyobb egyetértésben dolgoztunk együtt elnökként is, a Bírói Tanácsban is.

– Így lassan kibontakozik a személyiséged ennyi sztori után. Ahogy végigmegyünk az életutadon, azért az látható, hogy egy nagyon határozott, karakán, véleményéért kiálló ember voltál mindig is. Vezetőként is elég nagy változást hoztál a Hári Tibor-féle elnökséghez képest a nyitott ajtók szemlélettel. Az az ember voltál, aki meghallgatott mindenkit és próbáltad megoldani a dolgokat. Bíróként is ugyanilyen voltál? Tehát ez az arcod vezetőként, bíróként és a magánéletben is egyaránt?

– Hát nagyon remélem és remélem más is, Ti is így vettétek észre, akik ismertetek valamennyire! Bíróként arra vagyok a legbüszkébb ta-

lán, hogy valószínűleg az egyik legtöbb egyezséget én kötöttem, ami nem volt kényszer egyezés, amit mélyen megvetek szívemből. Erre nem sajnáltam az időt és fáradságot, mert tudtam, hogy az emberek, akik kikényszerítik az ítéletet, rosszabbul járnak, mint ha megállapodnak észszerű és normális keretek között. Ismétlem, soha senkit nem fenyegettem meg, nem kényszerítettem egyezségkötésre, pedig tudom, hogy van ilyen, sajnos tapasztaltam is. Törekedtem konszenzust létrehozni, megtettem érte, amit lehetett és nagyon kevés ügyfelem volt, aki azt mondta, hogy a tárgyalási légkör borzalmas volt, őt itt megalázták, pedig biztos, hogy volt erre is példa, mert az elkerülhetetlen. Azt remélem, hogy ilyen voltam a családban is, meg a környezetemben is! Bízom benne! Senkinek se sikerül mindig, ha mindenki tökéletes ember lenne, akkor jól néznénk ki. Nyilván nem vagyok én sem tökéletes, de azok közül, amit elértem, talán az a legjobb, hogy a saját tévedhetetlenségembe vetett hitemet elég korán levetkőzttem. Remélem!

– Igen, ez talán az egyik legnagyobb erény, hogy az ember képes ezt egy életúton megtartani. Ahogy Te is mondtad, hogy mindig kételkednünk kell, talán a bírói hivatásnak ez az egyik lényege. Visszatérve a pályádhoz, 2019. október 26-i hatállyal mentett fel tisztségedből Magyarország köztársasági elnöke a bírói felső korhatár betöltése miatt. 1995-ben Miniszteri Elismerő Oklevélben, 1996-ban Miniszteri Köszöntő Levélben, 1999-ben címzetes törvényszéki bírói címben részesültél. 2002-ben megkaptad a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét. Szép számmal voltak elismerések a pályád során. Utólag így visszatekintve, mindent így csinálnál, ahogy csináltad, vagy valamin változtatnál?

– Ha ugyanilyen helyzetbe kerülnék, akkor valószínűleg mindent így csinálnék. Ha ma lennék fiatal, akkor biztos, hogy nem így csinálnám. Biztos? Nem biztos, az se biztos. Jó volt így, ahogy volt. Azt mindig el szoktam mondani a közeli barátaimnak is, most neked is, hogy életem során rengeteg rossz döntést hoztam. Mindegyiket úgy, hogy tudtam, rossz. Például az egyik az volt, hogy azért valamennyire mégiscsak el kellett döntenem, anno megpályázzam-e az elnöki tisztelet Nagykanizsán vagy pályázzam meg a megyén a tanácselnökséget, ami

mégiscsak egy szakmai karrier. Tény, hogy a volt, kedves elnök uram az elnöki pályázat felé próbált orientálni. Nem mondta azt természetesen, hogy „ugyan, pályázd már meg az elnökséget”, mert nem tudhattuk, hogy én elnök leszek-e Nagykanizsán. De azt se mondta, hogy ne pályázzam meg a tanácselnököt. Volt megyei bírósági kolléga, aki azt mondta, pályázzam meg, mert az én tanácselnökségem alatt tudna abban a tanácsban dolgozni, másé alatt nem biztos. Nyilvánvaló volt előttem, hogy ezt kellene megpályáznai, de természetesen megpályáztam az elnököt. Voltak amellet is érvek, az ottani kollégák, az ő kérésük, a szüleim, a családom, azok is erős érvek voltak. Megpróbáltuk, így alakult.

Gondolkodtam azon is annak idején, mikor a táblabíróságok alakultak, hogy én is majd megyek és mutatom magam a leendő táblabírósági elnökök előtt, hogy milyen kiválóan alkalmas ember lennék, mert oda pályázni másként nem túl célszerű. Aztán persze nem, ez tőlem nagyon messze áll, de az se lett volna egy rossz döntés egyébként.

Az ember azt is tudta, amikor az elnökségbe beleugrott, hogy annak egyszer vége lesz és akkor helyi elnökként még az sincs, ami megyeként, hogy majd tanácselnök leszek. Hanem szépen elmegyek a csudába vagy beosztott bíró leszek, és ki tudja mi lesz és lám, ki tudja mi lett (nevet), valaki tudja. Úgyhogy nem tudom, mit csinálnék, lehettem volna mindenféle úgy érzem, de ki tudja. Szerettem volna csodálatos regényeket írni, gyönyörű filmeket rendezni, de nem biztos, hogy sikerült volna. De így, hogy meg se próbáltam, így azért egy kicsit más a helyzet.

– Zárásként még arról beszélj, hogy immár nyugállományban hogyan telnek a mindennapok? Hány unokád van? Mennyi idősek? Van-e hobbid, aminek még hódolsz vagy megvalósítasz olyat, ami esetleg elmaradt a munkás évek során?

– Hát kérlek szépen, én egy kicsit aggódtam a nyugdíjas évek miatt. Mert akkor már megvolt az unokám, 2018-ban megszületett a Marci, aki egy kis csodalény és egy kis ördögfióka is egyben. Nagyon jól el tudunk mi marhászkodni együtt. Már akkor tudtam, hogy én nem fogok unatkozni olyan nagyon. Emellett az utolsó időszak jogalkotásai – nem

szégyellem bevallani –, különösen az új Pp. elvette a kedvemet a további munkálkodástól. Elvagyok a bírói munka nélkül, bár azt hiszem, valószínűleg simán el tudnám most is látni. Már nem nagyon követem a jogot, mert amit követek, attól nagyon elsápadok, attól rosszul vagyok, úgyhogy nem foglalkozom nagyon vele.

Mindenfélét csinálók, néha nincs időm semmire. Az ember tényleg csodálkozik, hogy a fenébe tudta bíróként megcsinálni azt a sok mindent. Két unokám van, sajnos csak Gabi lányomnál, ő ment férjhez és nála lett a két unoka, Marcika és Sarolta. Ő szintén egy csoda, egy világ csodája. Sajnos se a Lilla lányom, se a Matyi fiam nem örvendeztetett meg egyelőre még egy párral sem, nemhogy unokákkal. Mindketten velem élnek. Erre volt jó a családi ház, ragyogóan elvagyunk. Gabikáékhoz járok hetente egyszer-kétszer minimum, hétvégeken ők jönnek. Az unokákkal napokat el tudok jóízűen játszani. Valószínűleg egy kissé elkényeztettem őket, de ez nagyon jólesik. Csinálom a házat, ezt-azt javítok rajta, külső szigetelés, kéményjavítás. Meg kertészkedem, lenyírom a füvet, megnyírom a sövényt, ami elég rendes munka. Felpattanok a kerékpárra, egy órácskát kerékpározok, napi kétszer kutyát sétáltatok. Van, mikor elmegyek úszni, de sajnos az ilyen szakaszos. Néha elmegyek egyet külföldre, imádom a tengert, imádom a szép régi városokat. Rajongok Piranért, Szlovénia ékkövéért. Imádom Olaszországot, szeretem Horvátországot. Készülök mindenfelé, aztán nem jutok el. Nagy utazó vagyok, de sajnos egyedül nem szeretek utazgatni, a társasutazásokat pedig nem szeretem.

Szóval kitöltöm az időmet vastagon, nem nagyon marad szabadidőm.

– **A jogi pályát egyik gyermek sem vitte tovább. Ez nem is merült fel?**

– Én gyengéden próbáltam mondani nekik. A Matyinak nem, ő inkább műszaki, reál érdeklődésű, de azért most már kezd nyitni jobban a humán felé is. Amikor a gimnáziumot befejezte, akkor még nem volt elég elszánt, érett, hogy belevágjon a továbbtanulásba. Későn érő típus, 40 évesen végezte el az egyetemet. Amiket elvégzett, azt viszont elvégezte munka mellett. Végighajtotta, le a kalappal előtte! Azért

csak megvan az angol nyelvvizsgája is, úgyhogy nem lehet eladni, az biztos! Gabinak próbáltam mondani, miután a kommunikációs szakot elvégezte a szombathelyi főiskolán, ahol már angol nyelv, német nyelv, horvát nyelv volt, nem igaz, hogy a jogot nem tudta volna elvégezni, de nem akarta. Ezek után még annyira lelkes volt, képzeld el, hogy angol műfordítói diplomája van, amit a Pázmányon szerzett és azt nagyjából szintén ki lehet tenni a falra. Mindig mondtam neki: hogy fogsz bekerülni a műfordítói branchesba, az viszonylag egy zárt kaszt, nem olyan könnyű oda bejutni, de ha bejutsz, akkor megőrülsz. Úgyhogy az nem igazán jött össze neki.

Hát a Lilla, amiket mondtam, azokat elvégezte, angoltól – miután kint élt – azt kell, hogy mondjam, perfekt. Voltam kint én is, a britek, amikor Gabikámat hallották, mindig mondták milyen gyönyörűen beszél az irodalmi angolt, ez fantasztikus, Lillának meg mondták: ja, ő meg brit. Erről nincs mit beszélni.

– Nagyon köszönöm, hogy ennyi mindenről beszélgettünk. Van még valami, amit elmondanál, amire esetleg nem kérdeztem rá, de szívesen megosztanád?

– Azt hiszem, a lényegét elmondtam. Azt szeretném, ha az lejönne, soha nem az volt, hogy én valamit elhatároztam, hogy az úgy van, és akkor az úgy van. Ha hirtelen mondtam is valamit, amiért valaki megsértődött – mert volt ilyen, nem vitás –, akkor sem haboztam belátni, hogy tévedtem. Ez így egyre inkább erősítette bennem azt, hogy nagyon nem jó, ha az ember azt hiszi, hogy mindent jól gondol. Abban bízom, hogy ezt talán elértem és abban is, hogy akik esetleg azt mondták annak idején, hogy apjuk helyett apjuk voltam, most meg azt mondják, hogy tönkretettem az életüket, vagy legalábbis megpróbáltam, azok az utóbbit remélem átgondolják egy józan pillanatban. Azt hiszem, senkinek az életét nem tettem tönkre. A meggyőződéseimet másokkal átbeszélve, megtárgyalva alakítottam ki, s ezek mellett kiálltam. Kiálltam akkor is, ha az tényleg kínos volt. Mikor például azt mondták nekem a kollégáim, hogy lehívjuk az elnök urat, hogy itt azért szörnyű állapotok vannak. Mikor megérkeztél, akkor meg azt mondták a munkatársaim, hogy én mondjam el, mi a probléma, „mert

Te olyan jól meg tudod fogalmazni”. Hát azért ez nem könnyű, de semmi ilyesmitől nem riadtam vissza, mindig ezt a már említett meggyőződésemet követtem, nem igazán szoktam a könnyebb utat választani. Közösséget – munkaközösséget – szerettem volna kialakítani a bíróságon, biztosítani a munkavégzés feltételeit, és azt gondolom, ez sikerült. A legnagyobb dicséret az volt, amikor a kollégák azt mondták, hogy ide nem összeszorult gyomorral jönnek dolgozni.

„Visszatértem a bíróságra Nagykanizsára... Másodszor is kineveztek bírónak.”

Dr. Sólyom Péter

Érsekújváron született, édesapja első generációs értelmiségi, jogász volt, a Pénzügyigazgatóság főtanácsosaként dolgozott. A család 1945-ig Sopronban élt, aztán Pécsre költöztek. Középiskolai tanulmányait a Széchenyi István Gimnáziumban végezte, de csak később jelentkezett a jogra és szerzett diplomát a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán 1966. március 26-án. Ezt követően fogalmazóként Siklósra került, onnan 1966. július

Dr. Sólyom Péter

1. napjával a Nagykanizsai Városi Bíróságra. 1968. június 13-án nevezték ki bírónak és 1971. június 30-ig dolgozott itt. Kis kitérőt tett a bírósági szervezeten kívülre, majd 1989. január 1-jétől visszatért az ítélkezésbe. Újra a nagykanizsai bíróság falai között dolgozott, majd 1993-1997 kötött Zalaegerszegen bíráskodott. 1997. január 15-től újra a dél-zalai bíróságon tevékenykedett egészen 2002. június 30-ig. Életének 80. évében hunyt el 2020-ban.

Az interjút DR. KURTA JÁNOS, a Nagykanizsai Járásbíróság egykori elnöke, nyugalmazott bíró készítette. A beszélgetések időpontja 2018. április 4., 2018. július 6., 2018. augusztus 10. és 2019. február 14.

A nappalinkban lévő szekrényben van az „írártáram”. Amit fontosnak tartottam, azt itt őrzöm. Megvan az eredeti születési anyakönyvi

kivonomat, megmutatom. Ilyet még úgysem láttál. Latin és szlovák nyelvű. A születési hely Nové Zámky (Érsekújvár), 1940. február 6-án születtem, édesapám dr. Sólyom Ferenc, édesanyám Lelkes Aranka. Édesapámék kilencen voltak testvérek, közülük egyedül ő tanult tovább. Munka mellett – malomellenőrként dolgozott – végezte el a jogot. Csak vizsgázni járt be az egyetemre, az előadások látogatása alól fel volt mentve. Pénzügyi tisztviselő lett belőle, megjegyzem, miután a kommunisták hatalomra kerültek, édesapámat az állásából kirúgták, osztályidegennek minősítették, ami rákerült a káderlapjára, s ez folyamatosan hátrányunkra szolgált.

Két testvérem van, öcsém dr. Sólyom László, a volt köztársasági elnök és Eszter húgom. Mindketten elvégezték az egyetemet, jogász diplomát szereztek. Az öcsém dolgozott a Jogtudományi Intézetnél, volt Jénában ösztöndíjas, professzor az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszékén. Ő mindig politizált, aktívan részt vett a Duna Körben és az Ellenzéki Kerekasztal tárgyalásain is. A húgom bíróként dolgozott Siklóson, Pécsen, a Pesti Törvényszéknél. Volt bíró a Gazdasági Versenyhivatalnál, majd nyugdíjazásáig az Alkotmánybíróságnál tanácsadó.

1945-ben a család Sopronban lakott. Itt élt kedvenc nagymamám, aki rengeteget mesélt nekünk. Nagyapám már régen meghalt, ő egyébként erdész volt Ausztriában, vadregényes környezetben élt. Erről az időszokról szép emlékeim vannak, nagy szeretetben éltünk. Mikor az oroszok bejöttek, egyszerűen kiraktak bennünket a lakásunkból az utcára. A szüleim Sopronban maradtak egy romos házban, minket gyerekeket a keresztanyám vitt le Pécsre, ott nevelkedtünk.

Szüleinkhez csak 1948-ban kerültünk vissza, szinte meg sem ismertem őket. Édesapám Pécsen, a járási hivatal pénzügyi osztályán dolgozott. 1950-ben eltávolították munkahelyéről. 1956-ban jutottunk hozzá minősítéséhez, melyben az szerepelt, hogy „tőkés származású”, annak ellenére, hogy munkásként végezte el az egyetemet. Ennek volt az eredménye, hogy engem középiskolába sem akartak felvenni. Édesapám mondta, tanuljak valami szakmát, nehogy úgy járjak, mint ő.

A középiskoláról annyit, hogy Pécsen a fiúgimnázium a Nagy Lajos volt, ahova engem nem vettek fel a már említett okból. Volt még a Szé-

chenyi István Gimnázium, oda vették fel azokat, akiket máshová nem, így kerültem oda az „A” osztályba, ahova a kisiparos és értelmiségi gyerekek jártak, a „B” osztályba kerültek a kulákok gyermekei.

Az érettségi után különösebben továbbtanulni nem akartam. A káderlap miatt fel sem vettek volna, nem jelentkeztem sehová. Édesanyám felkereste a középiskola igazgatóját, megkérdezte, lehetne-e engem elhelyezni valami elit szakmában. A válasz egyértelmű volt.

Két évig nyomdásztanuló voltam, aztán betűszedő lettem. A Szikra nyomdában dolgoztam Pécssett, úgy kerültem ide, hogy az újságban hirdettek kéziszedői képzést és arra jelentkeztem. Részt vettem olyan irodalmi lapok készítésében is, mint például a Jelenkor.

Megjegyzem, szívesen lettem volna ékszerész. Egész életemben rajzolgattam, ma sem hagytam fel vele. Az általános és a középiskolában is készítettem szemléltető eszközöket. Adtak papírt és tust, én pedig megcsináltam, amit kellett. Van egy emléklapom: Sopron 1950. 06. 16., gyermekrajz-kiállítás és -verseny.

Több ízben hívtak sorozásra, de rendre alkalmatlannak minősültem: nagyon sovány voltam, voltak vérnyomás-problémáim is, így a katonai szolgálat alól felmentettek. Fizettem honvédelmi hozzájárulást is. Egy sorozáson aztán váratlanul alkalmasnak találtak, besoroztak légideszantosnak. A sorozótiszt kijelentette, hogy amilyen sovány vagyok, jól megbír az ejtőernyő.

Ekkor döntöttem el, hogy megkísérlem a továbbtanulást. Ehhez akkoriban munkáltatói javaslat is kellett. Ezt a munkáltatóm megtagadta, kérésre ezt írásba is adta, amit csatoltam a felvételi jelentkezésemhez. A jogi karra jelentkeztem, azért is, mert a felvételi tárgyak a magyar és a történelem voltak. Ezeket szerettem, különösen a magyart. Az akkori munkámmal is összefüggött bizonyos mértékig, ezért úgy gondoltam, ezekből a tárgyakból könnyen felvételizek. Pécsre jelentkeztem, ott laktunk, helyben volt az egyetem. A felvételem nagyon jól sikerült. Előnynek számított, hogy munkásnak minősültem, s a munkáltatói javaslat hiánya ellenére felvettek. Megjegyzendő, hogy a nyomda pártbizottságáról utánajártak, hogyan lehetséges ez.

A Pécsi Tudományegyetem Jogi Karán kezdtem meg tanulmányaimat, akkor még ötéves volt a képzés, menet közben változott négy

évre, utána fél év zárógyakorlat és a záróvizsgák következtek. 1965-ben befejeztem a negyedik évfolyamot és megkezdtem a fél év zárógyakorlatot, majd annak teljesítését igazolva következhetek az államvizsgák. Időközben – 1965. április 14-én – házasságot kötöttem Mátrai Julianával.

A zárógyakorlatot a Siklói Járásbíróságon teljesítettem, ahol gyakornok voltam, nem fogalmazó, de lényegében fogalmazói munkát végeztem büntető ügyszakos tanács mellett. Elsősorban a jegyzőkönyvvezetés volt a feladatom. A tárgyaláson kézzel megírtam a jegyzőkönyvet, majd azt legépeltem egy nagy Continental írógépen – akkor még nem tudtam gépelni – és lehetőleg gyorsan el kellett készülnöm. Megtörtént, hogy egy háromnapos tárgyalás anyagát kellett elkészítenem, ami nagy munka volt. A tanácselnök elolvasta, amit írtam, ketté tépte és lediktálta nekem az elvárásait A-tól Z-ig és annak alapján újra kellett írnom a jegyzőkönyvet. A zárógyakorlat szolgálati viszony volt, a nyugdíj számításánál is így vették figyelembe.

1966 februárjában végeztem, a diplomám kelte 1966. március 26. Miután megkaptam a diplomát, Siklóson lehettem volna fogalmazó, mert a nejem Siklós mellett egy zsákfaluban pályázott pedagógusi állást, amihez szolgálati lakás is járt volna. Amikor kimentünk ide, kiderült, hogy lakás nincs, albérletben kellett laknunk. Elég drága albérletben, miközben a fogalmazói fizetés 1200 forint volt. A fél szakvizsga letétele után lett 1.600 forint a kezdő bírói fizetés, egy segédmunkás bére 2300 forint volt, a pedagógusfizetés is alacsony volt.

Láttam, hogy ez így nem megy, ezért levelet írtam az Igazságügyi Minisztériumba. Kértem, hogy Nagykanizsára nevezzenek ki fogalmazónak. A feleségem kanizsai lány volt, megírtam, hogy amennyiben ez nem lehetséges, elhagyom a pályát. 1966 szeptemberében (1966. július 1. a személyi táblázat szerint) Nagykanizsára neveztek ki fogalmazónak, s lényegében hazajöttünk anyósomékhöz.

A bíróság épülete akkor még nem úgy nézett ki, mint most. Az épület déli szárnya volt a bíróságé, az udvar felőli részen nem voltak még dolgozószobák. Az épület közepén lévő főbejárat, a széles lépcsőfeljáró mellett megvolt még az elnöki iroda, a másik végén a WC, a közte lévő szakaszon a jelenlegi folyosó volt, az udvar felől „üvegfala” volt.

Az épület északi részét a tanács foglalta el, az étkezde felé kanyarodó szárny még nem létezett. Emlékezetem szerint 1967-ben kezdték beépíteni nálunk a WC és az elnöki iroda közti szakaszt: ott három bírói szobát alakítottak ki, a középső lett az enyém. A második emeleten volt az ügyészség. Volt ott egy ügyészi lakás is. A vezető ügyész Gálffy Zoltán volt, az ügyészek Both Ferenc, Varga Tibor és Barbalics József, másra nem emlékszem. A bíróságon akkor egy fogalmazó dolgozott, dr. Kerkai István. Ő éppen szakvizsgázott, talán az egész megyében csak ketten voltunk fogalmazók. Az elnök, dr. Hámori Zoltán vegyes ügyszakot vitt, dr. Bojt István volt a válóperes bíró, dr. Noll László és dr. Pólya Károly polgári ügyszakos bírók, dr. Fischer Kálmán és dr. Hári Tibor büntető ügyszakban dolgoztak.

Fogalmazóként Fischer Kálmán mellé voltam beosztva, de dolgoztam az elnök mellett is. Dr. Szmodics József csak később érkezett a bíróságra. Akkor még működött a Letenyei Járásbíróság. Dr. Fenyves János és Kardos Béláné dr. ítélkeztek ott, úgy rémlik, szakvizsga nélkül. Egy meghallgatás után nevezték ki őket.

A megyei bíróság elnöke dr. Piros Sándor volt, velem nagyon rendszeren viselkedett, a nagykanizsai állást is neki köszönhettem. Ráadásul a nejemnek nem volt munkája, s erről beszéltem az elnök úrral, aki lejött Nagykanizsára, bement a tanácshoz és a feleségem állást kapott a kiskánizsai iskolában.

A fogalmazóképzés nagyjából úgy ment, mint most. A beszámolók a megyei bíróságon voltak, Paksa úr volt a polgári és dr. Török Ferenc a büntető elnökhelyettes. Náluk voltak a beszámolók. Helyesbíték, polgáriiban nem Paksa úr, hanem dr. Balassa László tanácselnök számoltatott be minket. Polgáriiban a megyén két tanács volt, a másikat Boncz „Jimmy” vezette. Mindkettő nagyon komoly tanács volt.

Akkor még a bírósághoz tartozott a földhivatal is, fogalmazóként ott is voltunk gyakorlaton. Nagy előnye volt, hogy így megismertem a régi telekjegyzőkönyveket, ki tudtam rajtuk igazodni. Úgy emlékszem, a telekkönyvi bíró Hári Tibor volt, Solymos István a telekkönyvvezető, Marosi Anna és Kamarás Erzsébet pedig a közjegyzők.

Akkor a bíróságon nagyon magas volt az érkezés. A tanácsok 100 feletti ügyel dolgoztak, ezért erre is tekintettel az akkori igazságügy-

miniszter - dr. Korom Mihály - lerövidítette a gyakorlati időmet és két éven belül kinevezett (1968. június 13.). A szakvizsgám akkor már megvolt (1968. május 30.).

Bíróként a polgári ügyszakba osztottak be. Előzetesen jeleztem, hogy ebben az ügyszakban szeretnék tevékenykedni, mivel itt kevésbé szóltak bele az ítélkezésbe megítélésem szerint. Kezdő bíróként a fizetésem 2.400 forint volt (helyesen 2700). A bírói kinevezésemkor dr. Piros Sándor behívatott magához egy konyakra és azt mondta: „Jegyezd meg, hogy akit egyszer bírónak kineveznek, az egész életében bíró marad, akárhová is kerül.” Ez rám teljesen igaz volt. Később a biztosítónál is olyan szemmel néztem az ügyeket, hogy a bíróságon nyerhető-e. Nem szerettem olyan ügyben eljárni, ami szerintem biztos bukás.

A másik fogalmazó, Kerkai István már 1966-ban bírói kinevezést nyert, őt büntető ügyszakba osztották be.

Itt mondom el, hogy 1967. július 1-jén megszületett Livia nevű gyermekem, majd 1968. december 17-én Péter.

Mindjárt jól teleraktak ügyekkel. Tárgyaltam gyermektartási és egyéb polgári pereket, bontópert nem – az Bojt István ügyszaka volt – és birtokháborítást sem.

Mindenkivel jó kapcsolatom volt, a kollégákkal együtt tudtam dolgozni, kiemelkedően jó viszonyban senkivel nem voltam. Bulikban, kártyacsapatban nem vettem részt, nekem első a család volt. Ebben az időben Hámori Zoltánnal romlott csak meg a viszonyom. Ő egyébként sem volt népszerű, de velem szemben különösen rosszindulatúan járt el. Mikor fogalmazó voltam, egy ízben azt mondta, bírónak az menjen, akinek döntési kényszere van. Kezdő bíró koromban az akkori szokásoknak megfelelően bejött a tárgyalásaimra. Egyszer egy kártérítési per tárgyalására ült be, ahol arról volt szó, hogy az Ady utcában egy lovas kocsiból a lovak elszabadultak és összetörtek egy ott parkoló személygépkocsit. A kocsist hallgattam meg, s kérdeztem tőle, hogyan kell a lovakat szabályszerűen befogni, úgy fogta-e be őket, ha igen, hogy szabadulhattak el mégis. A kocsis nem nagyon akart nyilatkozni. Én faggattam, spontán módon azt is mondtam neki, hogy nyilatkozzon már, hiszen ezekre a kérdésekre neki kell legjobban tudnia a választ. Hámori Zoltán a tárgyalás után behívatott, felelősségre vont, hogy le-

het így kérdezni. Szó szerint azt mondta, hogy „a bíró mindenkinél mindent jobban tud”. Mondta, hogy ez többé ne forduljon elő. Ez persze abszurd, mire kellene a szakértő, ha a bíró mindent jobban tudna. Fogalmazóként tapasztaltam azt is, hogy minden különösebb felkérés nélkül írt a pártbizottságnak, hogy hűségesen szolgálja az ügyet. Tudom, hogy voltak problémái '56 után, ezért nagyon meg akart felelni, de azt gondolom, túlzásba vitte.

1970-71 táján mentem el. Ebben szerepet játszott a minősítesem, melyet az elnök – Hámori Zoltán – készített. Ez megalapozatlan és rám nézve kifejezetten sértő volt. Nem fogadtam el, ellenérveimet is kifejtettem, össze is veszttem velük ezen, de reménytelen volt a fizetés is: távozásomkor 2700 forintot kerestem (helyesen 2900).

A minősítés egy kifejezetten politikai jellegű, rosszindulatú irat volt, a származásomat, vallásosságomat is érintette, felrótta politikai passzivitásomat. Ide tartozik, hogy Hámori Zoltán elnök úr – mikor fogalmazó lettem – benyomott a Hazafias Népfront honismereti táborába és azt is beírta a minősítesembe, hogy a foglalkozásokon nem jelentem meg. Ez tényszerűen igaz is volt.

(A személyi anyagban megvan a bíró úr ítélkezési munkájának vizsgálata, kelte 1970. október 5. Eszerint egyébként ő intézte az apasági és származás megállapítási, a gyermektartási, a törvényen alapuló egyéb tartási, a birtokháborítási és a nyugdíj- és a tb. jogviszonyból eredő perek arányos részét. Ennél korábbi, 1969. május 19. keltű a minősítés, amelyet Péter nem fogadott el, részletes észrevételeket tett, ezeket részben elfogadta ez elnök (június 19.) és végezetül a megyei elnök zárta (június 24.). A minősítést érdemes lenne egy az egyben elolvasni, pompásan jellemzi a korszakot. Az indítás nyomában a szocialista társadalmi rendszerhez való viszonyulás, a szocializmus ügye, a materialista világnézet mellett való bátor és harcos kiállás – annak hiánya – kérdését elemzi. Aztán az érdemi munka részletezése következik, melynél nem vitatható a nagyszámú és gyors befejezés, általában a gyors intézkedés, írásbafoglalás, viszont minőségi kifogásokat hoz fel a vizsgáló,

melyek okát a „közömbösségből fakadó felületességre” vezeti vissza. Ehhez érdemes idézni dr. Török Ferenc megyei bíróság elnökhelyettes, oktatási felelős 1968. május 9-én készített feljegyzését Sólyom Péter fogalmazó képzésének tapasztalatairól: „Fiatal, jó munkabírású és szeret dolgozni... az ügyekben a lényegyet felismeri... Bírói típus, bíró akar lenni és csillognak a szemei az örömtől, ha erről beszélgetünk vele...”)

Sólyom Péter 1971. június 30. napján lép ki a szervezetből.

Ezt követően az Állami Biztosítóhoz mentem (1971. július 1.), itt a fizetésem bruttó 4500 forint volt. Két évig nem járhattam el a bíróság előtt, ezért ezt úgy oldottam meg, hogy benyújtottam a bírósághoz a beadványomat az ügyekben és távollétemben kértem a tárgyalás megtartását. Két évig voltam a biztosítónál (1973. 06. 15.), majd a tanácsra hívtak. Az igazgatási osztályvezető – dr. Kovács Anna – távozása után (1973. 06. 16.) én lettem az osztályvezető (1973. 07. 05.). A fizetésem itt is magasabb lett. A munka nagyon sok volt, lényegében minden hozzám tartozott, a lakásügyekben azonban csak aláírhattam, nem volt döntési jogom, a hátamat viszont tartanom kellett. Azt, hogy ebbe nem lesz beleszólásom, Mózes Pál tanácselnök és Gál Róbert párttitkár rögtön tudatták is velem. Konkrétan közölték azt is, hogy bár nem vagyok párttag, a párt utasításai rám is vonatkoznak. A lakásügyeket kézi vezérreléssel intézték, csak aláíró lehettem, pedig ez egy szép terület volt.

Jogszabály írta elő akkor, hogy tanácsi bérlakás kiutalás esetén használatbavételi díjat kell megállapítani a kiutaló határozatban. Egy esetben a Mózes titkárságról leszóltak, hogy az adott lakást X elvtársnak kell kiutalni, aki használatbavételi díjat nem fizet. Jeleztem, hogy erre nincs lehetőség, jogszabály szerint a díjat elő kell írnom. A válasz az volt, hogy az utasítást végre kell hajtani. Kértem az utasítást írásban, ami öt percen belül megérkezett, én pedig elhelyeztem az aktában. A magatartásom következtében Mózes elvtárs felhívott, közölte: „Péter te csak a jogot látod, vedd tudomásul, hogy ebben az országban a munkásosztály uralkodik és akaratának érvényesülése minden mást megelőz”.

Feltehetőleg ennek tudatosítására – megkérdezésem nélkül – beiskolázott a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemre, a köznyelvben foxi-maxi szakosító tagozatra (*Polgazd*). Akkoriban ez négyéves volt, főiskolai végzettséget adott. Ezzel pótolták azon elvtársak képzettségét, akik nem rendelkeztek megfelelő főiskolai diplomával. Akkor a beiskolázottak között én voltam az egyetlen pártönkízüli. Egy előnye volt, a negyedik évben járt 28 munkanap államvizsga szabadság. Miután a polgazd az egyetemen szigorlati tárgy volt, így felkészülésre nem volt szükségem, a szabadságot a családdal a balatonmáriai strandon töltöttem.

Megmutatom kitüntetéses okleveletem, a kelte 1978. 07. 01.

Az tény, hogy a tanácselnök – Mózes Pál – következetes vezető volt, az osztályvezetőket rendszeresen beszámoltatta utasításai végrehajtásáról. Ide tartozik még, hogy mikor már a megyei bíróságon dolgoztam, dr. Vértényiné dr. Futó Gabriellával egy tanácsban voltam. Elmesélte, hogy ő – miután korábban a megyei tanácsban dolgozott – ellenőrzés során találkozott azzal a lakásüggyel, melyben írásbeli utasítást kaptam a használatbavételi díj mellőzésére, jót derült rajta.

A tanácsnál tettem le a teljes anyakönyvi szakvizsgát – a Zala Megyei Tanács VB. Igazgatási Osztálya által kiállított bizonyítvány 1974. 03. 06-i keltű –, anyakönyvvezetői megbízást is kaptam, ami 1975. 02. 15. napjával megszűnt úgy, hogy egy esküvőt sem vezettem le.

A tanácsnál még egy alkalommal kértem utasítást írásban, természetesen lakásügyben. Utána mondtam fel, ilyen körülmények között nem tudtam ott tovább dolgozni. (1975. 02. 15.) Újfént az Állami Biztosító következett (1975. 02. 16.), ahol osztályvezető jogtanácsos lettem.

Megjegyzem, hiába végeztem el a foxi-maxit, a politikai megítélésem nem változott. A biztosítónál a személyzetis elvtársnő belevéste a minősítembe: „politikai passzivitás, időnként negatív kritikai véleménynyilvánítás”.

Mint mondtam, itt is bírói szemmel néztem az ügyeket. Azt vizsgáltam, hogy a bíróságon nyerhető-e, a biztos bukást nem szerettem kockáztatni. Így – még ha érezhetően biztosítási csalás lehetett is a dolog mögött – azt vizsgáltam, tudunk-e bizonyítani. Ha úgy láttam, hogy nem, javasoltam, hogy fizessünk.

Az volt a szerencsém, hogy a biztosító Jogügyi Főosztályának vezetője dr. Bárd Károly volt, akinek az apja ügyvédként tevékenykedett (állítólag Rákosit is védte). Bárd Károly egy nagyon művelt, határozott ember volt, négy nyelven is beszélt és engem valamiért kifejezetten kedvelt, sőt több alkalommal meg is védett. Megtörtént, hogy mikor kifizetést javasoltam, felszóltak neki és ő nekem adott igazat. Volt olyan is, hogy egy Haszon nevű ügyész – Haszon János – feljelentett, akkor is kiállt mellettem, összehozott egy megbeszélést a Pénzügyminisztérium és a Legfőbb Ügyészség között, ahol végül nekem adtak igazat. Mindössze egy levelet kaptam, hogy az ügyész visszavonta a feljelentést.

Több érdekes esetem volt a biztosítónál, rengeteget utaztam, olyan helyeken jártam, ahová másként nem jutottam volna el. Az egyik nemzetközi biztosítási ügyben a magyar ügyfél kiegészített a biztosítóval egy nagyobb összegben, s ennek fejében egyszer és mindenkorra lemondott az ügyből származó esetleges további követeléseiről. 10 év múlva mégis pert indított a biztosító ellen azzal, hogy további kárai keletkeztek. Az ügy a Legfelsőbb Bíróságra jutott. A biztosító képviselőjében én jártam el. Erről nem értesítettem a központot, a pert megnyertem. Az aktát felküldtem a központba, felhívtak és a már emlegetett Bárd Károly letolt, mert nyertem. A baj az volt, hogy az ÁB-nak volt egy devizagazdálkodási terve, amit teljesíteni kellett és a külföldi partner biztosítótól évente meghatározott összegű devizát kellett beszereznie. Ehhez kellett volna az ebben az ügyben beszerezhető deviza is, amiről én nem tudtam. A megoldás az lett, hogy a jogi osztály vezetésére kiutazott nyugatra a partner biztosítóhoz, ott elmondták, hogy született Magyarországon ez a rossz ítélet. Magánegyezséget kötöttek a magyar ügyféllel, vállalták a kártérítés megfizetését, behozták a pénzt devizában és a forint egyenértéket kifizették az ügyfélnek, így a devizabevételi terv is teljesült. Ilyen dolgok álltak egy-egy ügy mögött néha.

A biztosítónál volt egy afférom dr. Noll László bíró úrral. Kártérítési ügyben jártam el. A Pártbizottság udvarán egy őrt egy gépkocsi elsodort, s a kötelező felelősségbiztosítás alapján a károkozó perbeli képviselőjét láttuk el. A bíró úr szerintem egyértelműen meg akarta ítélni a kártérítést. Bizonyítási indítványaimat nem volt hajlandó jegyzőkönyvbe foglalni, még azt sem, hogy ezt megtagadta, így elég csúnya

afférunk kerekedett. Másnap felkerestem dr. Hári Tibort, akinek elmondtam a történeteket és azt kértem, hogy többet ilyen ügyeket ne szignáljon a bíró úrra. Ez így is lett tudomásom szerint.

Volt egy másodállásom is Neuhauser Józsefnél, aki egyszer azzal küldött el egy tárgyalásra, hogy ne nagyon erőlködjek, tervgazdálkodás van, ugyanattól a cégtől kell vásárolnunk a jövőben is, amelyiket most pereljük, mert rosszul rakták be a betongerendát.

A biztosítónál szereztem szakdiplomát a Pécsi Tudományegyetemen biztosítási szakon, kiválóan megfelelt minősítéssel. Ez volt az első ilyen képzés. Harmincan indultunk és első körben négyen kaptunk oklevelet. Mutatom, a kelte 1988. december 20.

Szinte nyomban ezt követően (1988. 12. 31.) áthelyezéssel megszüntettem munkaviszonyomat és visszatértem a bíróságra Nagykanizsára. Másodszor is kineveztek bírónak. Ekkor már a NET (a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa). Az okirat 1988. 12. 30. napján kelt, Straub F. Brunó írta alá. 1989. január 1-től már nem létezett az Elnöki Tanács. A visszakerülésemet dr. Hári Tibor nagykanizsai és dr. Kutasi István megyei elnöknek köszönhetem, akikkel jó viszonyban voltam.

Mindig szerettem a munkát azonnal elvégezni. Hári Tibi adott az épülethez kulcsot, hogy korán bejöhessek, folyamatosan dolgoztam, ahogy elvégeztem, siettem haza a családomhoz. A gyors döntések híve voltam. Ma is vallom, hogy az ügyfél mindenekelőtt döntést akar. Borzasztónak tartom, ha húzzák a pert. Tapasztaltam, hogy a bizonytalanság döntésképtelenséghez vezet. Ez különösen így van másodfokon, ez szüli a hatályon kívül helyezéseket.

Első bírói korszakom idején még Boncz Jimmy mondta, hogy jobb egy rossz egyezés, mint a legjobb ítélet. Magam is így látom, mindig törekedtem is egyezés létrehozására, sokszor sikerrel.

A másodfokú ítélkezésbe is belekóstoltam. 1993. január 1-től voltam megyei bírósági bírónak. Szakmailag biztosan ez sem ártott, amúgy nem ez volt a legjobb döntésem. Vissza is kerültem Nagykanizsára 1997. január 15. napjával, áthelyezéssel. Itt dolgoztam nyugdíjba vonulásomig, a szolgálati viszonyom 2002. június 30. napjával szűnt meg.

Összességében elmondhatom, hogy bár fiatalkoromban nem gondoltam, hogy jogász leszek, nem bántam meg, hogy mégis az lettem.

Mindegyik terület, ahol dolgoztam, érdekes volt, sőt szép is. A tanács is szép lett volna, ha a politika nem teszi tönkre, ezért kellett azt ott hagynom.

Már mondtam, hogy a biztosítónál is érdekes volt a munka és rengeteg utaztam. Ráadásul a biztosítónak saját joga volt, akárcsak a bankoknak. Ez persze sok zúrral járt, rengeteg a rejtett szabály, a nehézkes, bizonytalan értelmezés. Különösen az a gond, hogy ezek a szabályok néha ellentétesek a hatályos jogszabályokkal. Onnan részben azért is jöttem el, mert a rendszerváltás után a vidéki egységek, a jogtanácsosi állások a többi biztosító létrejöttével megszűntek.

A bíróságon a munkával semmi baj nem volt. A már részletezett személyi problémák merültek fel, illetve az nem volt a legjobb döntés, hogy elmentem a megyére, bár biztos, hogy így legalább megtapasztaltam, hogyan lehet iratok alapján ítélni. Azt addig elképzelni sem tudtam. Biztos, hogy így egészen másként lehet látni mindent, mint elsőfokon, ahol a bíró lényegében benne van az ügyben.

Ma úgy látom, hogy életem során választási lehetőségem általában nem nagyon volt, amit a sors adott, azt csináltam.

A testvéreim közül Lászlóval nincs különösebb kapcsolatom. A nagy különbség köztünk az volt, hogy ő mindig politizált, én pedig nem; nem is értettem egyet a szerepvállalásával, politikai és jogi nézeteivel sem. A vejünk megpályázott egy alkotmányjogi állást, el is nyerte. Ez a testvéremnek nem nagyon tetszett. Amikor jutalmazás volt és szerepelt a listán a vőnk is, az öcsém lehúzta. Jelenleg a vejünk az Alkotmánybíróság elnök főtanácsadója, már Paczolay Péter elnöksége idején is az volt. A húgommal rendszeres kapcsolatot tartunk, legalább hetente beszélünk telefonon.

„Csak a bírói pálya volt számomra vonzó”

Dr. Szabó Gyula

1960-ban érettségizett a keszthelyi Vajda János Gimnáziumban, majd Budapestre költözött és a kőbányai műanyaggyárban segéd munkásként dolgozott.

1962-ban felvették a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karára, ahol 1967-ben jogász oklevelet kapott. Ezt követően a Veszprémi Járásbíróságon joggyakornokként, majd fogalmazóként tevékenykedett.

1967 augusztusában a Keszthelyi Járásbíróságra áthelyezték, ahol 1969. február 1. napján bírósági titkárrá, 1970. július 1. napjával pedig bíróná neveztek ki.

1981 szeptemberében áthelyezték a Zala Megyei Bíróságra és bíróként kezdett dolgozni. 1982. november 1. napjától a bíróság elnökhelyettese lett, majd 1987. szeptember 1. napjától 1992-ig a Keszthelyi Járásbíróság elnöke tisztséget töltötte be. 1997-ben ismét elnök lett, s 2005. június 30-ig vezette a Balaton-parti bíróságot.

2008-ban munkája elismeréseként a Juhász Andor-díj arany fokozatában részesült.

Dr. Szabó Gyula

Az interjút NÉMETHNÉ DR. SEBESTYÉN ATALA, a Keszthelyi Járásbíróság egykori elnöke, nyugalmazott bíró készítette 2023 tavaszán.

– Kezdjük azzal, hogy a pályaválasztásodnak mik voltak a mozgatórugói?

– A keszthelyi Vajda János Gimnáziumban érettségiztem. A középiskolában – bár mindenből jó tanuló voltam – a kedvenc tantárgya-

im a magyar és a történelem voltak. A továbbtanulásomat illetően a humán vonal adott volt. A jogi pálya iránti vonzódásomhoz nagyban hozzájárult két korabeli nagysikerű film: az egyik a Vád tanúja Charles Laughtonnal a főszerepben, a másik az Ítélet Nürnbergben. Mindkettő nagy hatással volt rám.

– **Mikor döntötted el, hogy bíró szeretnél lenni?**

– Érdekes módon a kezdetektől fogva csak a bírói pálya volt számomra vonzó. Ezalatt azt értem, hogy amikor a jogi pályára gondoltam, számomra a bírói pályát jelentette, más alternatíva soha nem merült fel bennem.

– **1962-ben kezdhettek meg az egyetemi tanulmányaidat az ELTE-n. Mennyiben volt más az akkori képzés, mint a jelenlegi?**

– Abban az időben a képzés rendszere más volt. A negyedik évben, 1966-ban abszolutóriumot szereztünk és még az államvizsgák megkezdése előtt meg kellett pályázni az állásokat. A pályázatokat az igazságügyi minisztérium írta ki. Mivel a Keszthelyi Járásbíróságra nem lehetett pályázni, a Veszprémi Járásbíróság fogalmazói állását pályáztam meg, azonban az államvizsgákig a Keszthelyi Járásbíróságon voltam fogalmazó gyakornok féle. A következő év januárjában és februárjában voltak az államvizsgák, ami rendszerében nem különbözött a maitól. Akkor államvizsga tárgy volt a polgári jog és a büntetőjog, az államjog és az államiigazgatási jog, valamint a jogelmélet. Tárgyanként külön napon adtunk számot a tudásunkról. 1967. március 11-én volt az avatásom és ezen a napon kelt az oklevelem. A Veszprémi Járásbíróságon kezdtem fogalmazóként dolgozni. Ígéretet kaptam arra, hogy néhány hónapon belül Keszthelyre áthelyeznek, s ez 1967 augusztusában meg is történt.

– **Milyen volt akkoriban a fogalmazóképzés?**

– Szabály szerint mindkét ügyszakban meghatározott időt kellett eltölteni első- és másodfokon egyaránt. A gyakorlatban az én esetemben az történt, hogy polgári elsőfokon egyetlen napot sem töltöttem, kizárólag büntetőbe osztottak be. Veszprémbe és Keszthelyre ugyanígy

volt. Ennek az volt az oka, hogy óriási hiány volt jegyzőkönyvvezetők-ből. A fogalmazók feladata volt a büntető tárgyalásokon a jegyzőkönyv vezetése. Az egyetemről kikerülve írógépen írni nem tudtunk, ezért kezdetben lassabban készültek el a jegyzőkönyvek. Az első 15-20 jegyzőkönyv írásba foglalása után már nem kellett keresgetni a betűket a klaviatúrán, két ujjal már diktálásra is tudtunk írni. Abban az időben nagyon sok büntetőügy volt, ezért – bármennyire is igyekeztek – a fogalmazók nem tudtak hátralékmentesen dolgozni. Emlékszem ebben az időben készült egy központi felmérés, hogy kinél hány darab írásba foglalatlan jegyzőkönyv van. Emlékezetem szerint nálam ez a szám 25-30 között volt, és nem én álltam a lista élén. Ismétlem, nem azért volt ilyen nagy a lemaradásunk, mert bármelyik fogalmazótársam ne igyekezett volna – velem együtt –, hanem mert rengeteg volt az ügy. Sokszor a munkaidő vége után is bent maradtunk jegyzőkönyveket írni. Ezzel kapcsolatban eszembe jut, hogy egy alkalommal az egyik fogalmazónak még a rendőrséggel is meggyűlt a baja emiatt. Késő éjszakáig dolgozott és nem vette észre, hogy közben az épületet bezárták. Csak az ablakon kimászva tudott kijutni a bíróságról. Sajnos ezt a rendőrök észrevették.... Szerencsére nem lett baj belőle.

– **Mekkora volt a Keszthelyi Járásbíróság ebben az időben?**

– Amikor fogalmazó voltam, akkor még 3 bíró volt, beleértve az elnököt is. Dr. Szabadi István volt az elnök abban az időben. Ő polgáris volt dr. Gelencsér Mihállyal együtt, dr. Vezér Ágoston volt a büntető bíró, és volt még egy közjegyzőnk. Én Lászlóné dr. Gál Anikóval voltam együtt fogalmazó, aki később Veszprémbe lett bíró. Az elsőfokú gyakorlat lejártá után Pf-re és Bf-re ismét Veszprémbe mentem. (Pf. = *fellebbezett polgári peres ügy*; Bf. = *fellebbezett büntetőügy* – szerk.)

– **Abban az időben tudott Neked elhelyezést biztosítani a bíróság?**

– Nem. Ezt nekem kellett megoldanom, albérletben laktam.

– **Ebből az időből emlékszel valamilyen érdekesebb büntetőügyre?**

– Különösebben érdekes ügyre nem emlékszem, de most, hogy így beszélünk róla, eszembe jut egy érdekes tényállás, aminek a minősítése körül heves vita folyt a bírák között.

A nagyvázsonyi Kinizsi-várban volt egy medencés szökőkútszerűség, ahová a vár látogatói a római Trevi-kút mintájára pénzérméket dobáltak be. Egyszer egy vidám, fiatal társaság járt arra, és amikor már elitták az összes zsebpénzüket, akkor meglátták a medencébe bedobált pénzeket. Elhatározták, hogy azokat onnan kiszedik, így újra pénzhez jutnak. Elbújtak a várban, megvárták a zárórát, amíg a kapukat bezárják. Ezután megkeresték a medence zsilipjét, leengedték a vizet, összeszedték az érmeiket, s valahogy ki tudtak jutni a várból is. Szerencsájük volt, mert még találtak egy kocsmát, ami nyitva volt és azonnal elitták az összes pénzt. Emlékezetem szerint ezer valahányszáz forintot szedtek össze és ittak el. Ez a '60-as évek végén azért elég sok pénz volt. Emlékszem azon vitatkoztunk, hogy egyáltalán van-e bűncselekmény vagy nincs. Többen azt mondták, hogy akkor, amikor eldobja valaki a pénzt, akkor derelictio történik, tehát felhagy a tulajdonjogával, uratlan dologgá válik a pénz. Az uratlan dolgon bárki tulajdonjogot szerezhet, tehát nincs bűncselekmény, míg mások azt mondták, hogy akkor, amikor este bezárják a kapukat, ezzel az állam szerzi meg a pénz tulajdonjogát, mert a kapuk becsukásával birtokba vette az uratlan dolgot. Sajnos arra már nem emlékszem, hogy melyik álláspont győzött. A jogi vita maradt meg bennem, az ítélet már másodlagos volt. Ha meg is állapították a bűnösséget, egy „ejnye-bejnyével” megúszták az elkövetők.

– Mikor szakvizsgáztál?

– Csak 1970-ben, mert a végzésem után olyan sűrű, mozgalmas időszak következett, hogy a szakvizsgára való felkészülésre szinte nem is jutott időm. Az biztos, hogy tanulmányi szabadságot előtte egy napot sem kaptam. Egyik nap még végigdolgoztam a napot, a másik nap pedig indultam szakvizsgázni. Szerencsére nekem elsőre sikerült. Emlékszem sokakat meghúztak. Nagyon nehéz volt a szakvizsga. Nekem azért is, mert polgári ügyszakban én egyetlen napot sem dolgoztam és például a társadalombiztosítástól roppantul féltem. Szinte azt se na-

gyon tudtam, hogy eszik-e vagy isszák, de kellő komolysággal abból is vizsgázni kellett.

Éreztem, hogy jól megy a szakvizsga, a szóbeli, de amikor a társadalombiztosításra került a sor, akkor rezgett a lécszék, de utána azt nem értékelték, nem adtak külön jegyeket, csak úgy, hogy megfelelt vagy nem felelt meg. Ezek szerint a társadalombiztosítás is valahogyan megfelelt. A hatvanas években lehetőség volt arra, hogy szakvizsga nélkül bírósági titkárokat nevezzenek ki. Így kaptam én is titkári kinevezést 1969-ben. Ez azért történhetett, mert 1966-ban rájöttek arra, hogy a tévesztés után rendkívüli módon elhanyagoltak voltak a telekkönyvi állapotok, és a 10-15 éve elhanyagolt ingatlan-nyilvántartási állapotokat sürgősen helyre kellene hozni. Ez a hagyatéki ügyek számát megsokszorozta. A közjegyzők nem bírtak a munkateherrel. Az akkori törvények értelmében bírósági titkár is tárgyalhatott hagyatékot. Sokadmagammal így kaptam titkári kinevezést azzal, hogy azonnal neki kell állni hagyatékot tárgyalni. A tanácsok ontották a hagyatéki leltárakat. A közjegyzők – akik abban az időben a bírósághoz tartoztak –, fogalmazói segítséget is kaptak, mert a hagyatékok jelentős részét tárgyaláson kívül át lehetett adni, és a fogalmazók az előkészítésben tudtak segíteni. Ennek ellenére a mi munkánkra is nagy szükség volt a hátralék mielőbbi feldolgozásához.

Nagyon sok olyan ügy volt, amiben megállapítható volt, hogy az ingatlan tulajdonosa a második világháborúban eltűnt, de a holtnak nyilvánítási eljárás nem lett lefolytatva. A hagyatéki eljárást megelőzően ezekben is dönten kellett. Így jut most eszembe az, hogy az egyik tulajdoni peremben kiderült, hogy az ingatlan-nyilvántartási tulajdonos vitéz Grassi József. A történelmi ismereteimből beugrott, hogy ő nyilvánvalóan azonos azzal a háborús bűnös Grassi Józseffel, akit a népbíróság Magyarországon halálra ítélt, majd a jugoszláv bíróság is halálra ítélte, és a magyar hatóságok 1946-ban kiadták Jugoszláviának és Újvidéken 1946-ban kivégezték. Akit háborús és népellenes bűntett miatt kivégeztek, ott a törvény erejénél fogva járt az elkobzás is, tehát a tulajdonjogát már 1946-ban vagy 1947-ben törölni kellett volna. Senki nem tudta addig, hogy Grassinak háza volt Keszthelyen a Deák Ferenc utcában, a jelenlegi földhivatal közvetlen közelében.

– **Meddig kellett gyorsított ütemben hagyatékot tárgyalnod?**

– Kb. egy évig. Mielőtt ez a hagyatéki csata elkezdődött, Veszprém-ben összehívtak egy rendkívüli összbírói értekezletet, ahol az akkori igazságügyi miniszter Korom Mihály is jelen volt. Ő azt mondta, hogy az összes ilyen elmaradt hagyatéki ügyet egy év alatt le kell tárgyalni. Azt is mondta, hogy ez alól semmiféle kifogást nem fognak elfogadni. Halmai János volt a Veszprémi Megyei Bíróság elnöke akkor, akire jellemző volt, hogy a felsőbb vezetés által előírtakat mindig maximálisan igyekezett teljesíteni. Mikor látta, hogy az előírt határidő titkárok és fogalmazók azonnali bevonásával sem teljesíthető, bírókat is beosztott hagyatéki ügyeket tárgyalni. Ehhez még arra is szükség volt, hogy a veszprémi Bf. tanács is hagyatékot tárgyaljon. Így az abszolút névrokonom, Szabó Gyula bácsi Bf. tanácselnök és a két előadó bírója Nádasi Gyula bácsi, meg a László Kálmán is, tehát a teljes Bf. is hagyatékot tárgyal, mindenki.

– **Ezután jött tehát a szakvizsga. Azonnal kaptál bírói kinevezést?**

– Igen, a következő hónapban 1970. július 1. napjával bírói kinevezést kaptam és azonnal ki is rendelték Tapolcára. Keszthelyen tárgyaltam heti egy napot, illetve Tapolcán is egyet. Emlékszem vonattal jártam át Tapolcára, majd amikor a családukna lett egy Trabantja, akkor már azzal, de a benzinköltséget nem lehetett elszámolni. Emlékszem 7 Ft volt egy retúrjegy Tapolcára, ezt a költséget számoltam el. Közben megkaptam a vasúti féláru igazolványomat, amiről én teljesen elfelejtkeztem és továbbra is 7 Ft útiköltséget számoltam el a tapolcai kirendelésekre. Egyik alkalommal, amikor a megyei bíróság elnöke Keszthelyen járt, panaszkodtam neki, hogy milyen ráfizetés nekem a tapolcai átjárás, mert autóval közlekedem. Erre ő megkérdezte, hogy mennyit számolok el költségekre. Mondtam, hogy a 7 Ft-os vonatjegy árat. Még vissza is kérdezett: Hogy 7 Ft-ot? Akkor én kétszeresen csalog, mondta, mert nekem vasúti félárú jár, amivel a jegy ára 3 Ft 50 fillérbe kerül, de ráadásul nem is járok vonattal, így az egész egy csalás, és jobb, ha hallgatok. Ettől kezdve hallgattam. Nem is számoltam el útiköltséget, amíg Tapolcára jártam. Ez volt az én magyar államnak nyújtott segítségem.

– **Meddig kellett Tapolcára járnod?**

– A tapolcai kirendelésem kb. 1 évig tartott. Időközben Keszthelyen is felszaporodtak az ügyek, nem tudtak tovább nélkülözni. Néhány évvel később István Anna bírónővel együtt ismét kirendeltek Tapolcára a felgyülemlett óriási hátralék mielőbbi ledolgozására. Az útiköltség elszámolás mértéke változatlan maradt. Itt volt egy emlékezetes ügyem. Kiszignáltak rám egy iszonyúan vastag aktát. Egy kisajátítási ügyet. A tényállás annyi, hogy az Országos Tervhivatalnak épült egy üdülője Badacsonynál a Balaton-parton. Az ügy az '50-es évek elején indult és kb. 1975 volt, amikor a még mindig folyamatban lévő ügyet rám szignálták. Ez az ügy még 1975-ben is szinte embrionális állapotban volt, mert a második világháborúban a tapolcai bíróság telekkönyvi részébe gyűjtőlövedéket lőttek be és az leégett. Telekkönyvi iratok tehát nem voltak. Az ügynek 50 vagy 60 felperese is volt, s ingatlan-nyilvántartási iratok nélkül lehetetlen volt az ügyben haladni. Ebben az ügyben az összes létező ügyviteli befejezés megtalálható volt. Mire valamilyen tulajdonosi dolog rendeződött, ismét leállt az ügy, mert közben egyes tulajdonosok meghaltak, illetve nehezítette még az eljárást, hogy a tulajdonosok egy része '56-ban disszidált, majd elhunyt. Széles volt a paletta. Ausztráliától az Egyesült Államokig kellett kutatni a tulajdonosok után. Így aztán érdemben nekem ezzel az ügygel nem is kellett foglalkoznom, de már akkor is több kosárban fért el az addigi előzmény. Jó időbe telt, mire áttanulmányoztam az iratokat. Kíváncsi lennék rá, mikorra sikerült érdemben befejezni.

– **Milyen volt ebben az időben bírónak lenni?**

– Én úgy érzem, korábban sokkal jobban becsülték a bírókat, mint manapság. A mainál jobb volt a társadalmi megítélésünk. A fizetések terén viszont nagyon rossz volt a helyzet. Nemcsak a bíróságon, hanem az ügyészségen is, hiszen a két szervezetet szinte rokonszervezetnek tekintették. Történt egyszer, hogy a járási vezető ügyész a büntetőbíróval közösen szidták a rossz fizetéseket. Mondta a vezető ügyész, hogy már arra is gondolt, hogy itt hagyja az egészet. A büntetőbíró véleménye az volt, ha elmégy, a felmentési idő alatt elgáncsolnak, akárhová akarsz is menni, nem fogsz tudni elhelyezkedni. A következő hétfőn már minden előzetes bejelentés nélkül nem ment be dolgozni. Elhelyezkedett

jogtanácsosnak egy olyan cégnél, ahová nem ért el az állami- és a pártvezetés keze. Majd néhány hónap múlva megüresedett a városi tanács vb. titkári állása. Csak a volt vezető ügyész volt, aki alkalmas volt az állás betöltésére, így fel kellett őt venni. Az érdekessége a dolognak még annyi, hogy neki lett a testületben a legkevesebb szabadsága, mert az akkori jogszabályok értelmében, aki önkényesen távozott egy munkahelyről, nem kaphatott semmilyen szabadságpótlékot, csak az évi 12 napos minimum járt neki. Többször esett szó arról is, hogy korábban nem nézték jó szemmel, ha bírósági dolgozó templomba járt. Én nem tudok arról, hogy valakit a Keszthelyi Járásbíróságon hátrány ért volna a templomba járása miatt. Ezzel itt senki nem törődött. Lehet, hogy máshol igen. A Keszthelyi Járásbíróságon mindig is magas színvonalú munka folyt. Én mindig is szerettem dolgozni. Többször előfordult még a veszprémi időkben, hogy az összbírói értekezleteken mi voltunk a „bezzeg” és a „minta” bíróság. Én úgy gondolom, hogy ez nem is volt véletlen, mert a kollégáim is elismert, jó bírók voltak.

– Miként lettél elnökhelyettes Zalaegerszegen?

– Azt nem tudom, hogy kinek jutottam ezzel kapcsolatban az eszébe. Akkoriban ezekről a kérdésekről az igazságügyi minisztérium bírósági főosztályán hozták meg a döntéseket. Elmondták, hogy benne vagyok az ún. káderfejlesztési tervben, valamint említették azt is, hogy a megyei bíróság bírái ismernek engem és vezetőként is el tudnak fogadni. Így kaptam kinevezést. Előtte áthelyezéssel Zalaegerszegre kerültem bírónak, majd 1982. november 1-től voltam elnökhelyettes. A Keszthelyi Járásbíróság elnöki tisztségének megüresedését követően jöttem vissza Keszthelyre és 3 ciklusban vezettem a Balaton-parti bíróságot. Ezt követően bíróként tevékenykedtem, s 2009. december 31. napjával vonultam nyugdíjba.

– Köszönöm a beszélgetést!

A Keszthelyi Járásbíróság elnöki tisztségét 2005-ben dr. Szabó Gyulától Némethné dr. Sebestyén Atala vette, aki 2017-ig töltötte be az elnökséget. Ketten együtt, negyedszázadon át vezették a Balaton-parti bíróságot (– szerk.)

„Azt soha nem lehet elfelejteni, hogy minden ügy mögött emberek vannak...”

Némethné dr. Sebestyén Atala

Általános iskolai tanulmányait szülővárosában végezte, majd a veszprémi Lovassy László Gimnáziumban érettségizett 1974-ben. Családi indíttatásra – édesapja is bíróként dolgozott és a Kaposvári Megyei Bíróság elnökhelyettese is volt – választotta a jogi pályát. A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerezte jogi diplomáját 1979 márciusában. Időközben tanulmányi szerződést kötött az Igazságügyi Minisztériummal, ennek nyomán került 1979. március 16. napjával kinevezésre fogalmazónak a Keszthelyi Járásbíróságra. 1981. július 16. napjától bírósági titkár lett, majd 1982. július 1. napján bíróné nevezték ki.

Bírói pályáját végig a Keszthelyi Járásbíróságon töltötte, amelynek 1997. július 15. napjától elnökhelyettese, 2005. július 1. napjától 2017. június 30. napjáig elnöke volt. Ezt követően polgári ügyszakos bíróként dolgozott.

Az interjút DR. SOROK NORBERT, a Zalaegerszegi Törvényszék elnöke készítette 2023 júniusában.

– Kedves Atus, szeretettel köszöntelek ezen a beszélgetésen. Nem rövid szakmai életút áll mögötted és erről szeretnék egy kicsit veled beszélgetni, hogy honnét is indultál, hogy jött egyáltalán a jogi pálya, milyen lépcsőfokokat jártál végig a bírósági szervezet-

ben, milyen emlékekkel mentél el és mi az, amit ebből megosztanál az utókorral? 1955-ben születted Szentesen, a szolgálati helyedhez képest távol. Meséld légy szíves egy kicsit a gyermekkorodról és arról, hogy kerültél végül ide, Keszthelyre.

– Kalandos út vezetett Szentestől Keszthelyig. Szentesen éltünk a családdal 1971-ig. Az édesapám ott volt a Szentesi Járásbíróságon elnökhelyettes és kapott egy lehetőséget, hogy Veszprém-ben folytathatja a pályafutását megyei bírósági tanácselnökként. Az édesapám is polgári bíró volt, aki mindig szerette a Dunántúlt, ezért szívesen váltott. A dédapám Balatonszepezden volt tanító, tehát a dunántúli kötődés így megvan. A középiskolai tanulmányokat még Szentesen kezdtem el, az azóta drámatagozatáról elhíresült Horváth Mihály Gimnáziumban. Osztályfőnököm volt a nemrég elhunyt és többek között Alföldi Róbert által is szeretve tisztelt Bácskai Jánosné Erzsike néni. Veszprém-ben, a Lovassy László Gimnáziumban érettségiztem 1974-ben, és ez évben felvételt is nyertem az ELTE jogi karára.

Azt, hogy bíró leszek, hatodikos koromban, 12 évesen döntöttem el. Érdekes módon nem szülői indíttatásra, bár a bíróság levegőjével már gyerekkoromban megfertőződtem, mert az iskolából sokszor az édesapámhoz mentem. Emlékszem, csendben ültem, míg ő diktált a gépíróőjének, igaz, ebből akkor semmit nem értettem. Biztos, hogy szóba kerültek érdekesebb esetek családi körben, de nem volt ez nálunk jellemző. Különös módon azt, hogy bíró leszek, akkor döntöttem el, amikor volt egy nagyon kedves osztályfőnököm – nagyon jó pedagógus volt –, nekünk magyart és történelmet tanított. Amikor a Toldit tanultuk, kitalálta, hogy alakítsunk az osztályban bíróságot és hogy, hogy nem, engem jelölt ki a bíró szerepére. Ezt a tárgyalást az osztályban eljátszottuk és én akkor azzal mentem haza, hogy bíró leszek.

– Meséld egy kicsit még a családotról: édesanyád gyógyszerész volt és ha minden igaz, akkor két testvéred is van, légy szíves egy pár mondat erejéig rájuk is térj ki!

– Édesanyám gyógyszerész volt, aki toxikológus szakgyógyszerészi képesítést is szerzett. Nagymamám is gyógyszerész volt, innen az ő in-

díttatása. Hárman voltunk testvérek. A bátyám 8, a nővérem 6 évvel volt idősebb nálam. Ők sajnos már nincsenek az élők sorában.

– A szüleiddel kapcsolatban mi az a példa, amit kiemelnél? Hogy jellemeznéd édesapád, édesanyád? Mi az, ami téged nagyon megfogott bennük, amit példának tekintettél és amit esetleg Te is tovább akartál adni a gyerekeidnek? Volt-e ilyen?

– Azt hiszem, ezt így tudatosan még sohasem gondoltam végig. Ennyi év távlatából visszagondolva mégis azt tudom mondani, hogy mindketten a választott hivatásuk magas szintű művelői voltak. Mindketten – sőt a gyógyszerész, orvos nagyszüleim is – fontosnak tartották, hogy segítsenek másoknak. Édesapám az igazságszolgáltatásban, édesanyám a gyógyításban. Édesapámtól megtanultam, hogy nem szabad másban különbséget tenni az emberek között, kizárólag csak abban, hogy valaki rendes, becsületes ember-e vagy az ellentéte. Szüleimtől kitartást tanultam. Azt, ha az élet új lehetőséget kínál, becsülettel helytállva, legjobb tudásunk szerint kell végezni az új feladatokat. Édesapám önmagát bemutatva viccesen mindig az mondta, hogy „ő bíró és általános barkács”. Tőle örököltem a kertészkedés szeretetét és azt, hogy nem kell a szomszédba mennem, ha egy villanykörtét ki kell cserélni a lakásban.

– Említetted, hogy Veszprémbe költöztetek édesapád révén. Te közben az ELTE-re kerültél joghallgatónak, ahol '74 és '79 között végezted a jogi tanulmányaidat és 1979. március 10-én szerezted meg a jogi diplomát. Mi történt ezután?

– Ezután kezdtem el a bírósági szolgálatomat Keszthelyen. Ha jól emlékszem, másodéves koromban kötöttem tanulmányi szerződést az Igazságügyi Minisztériummal. Ez akkor úgy zajlott, hogy az adott bíróság fogalmazói helyére lehetett pályázni. Én a Ráckevei Járásíróság fogalmazói helyére kötöttem a szerződést azzal, ha az egyetem elvégzése után esetleg más bíróság fogalmazói helyére szeretnék kerülni, akkor erre lehetőségem lesz. A szüleim szerették volna, ha Veszprémbe kezdek dolgozni, de én ezt semmiképp sem akartam. Nem akartam az édesapámmal egy bíróságon lenni. Úgy gondoltam, a magam erejéből

szeretném vinni valamire. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy az akkori megyei bírósági elnök, dr. Kiss Ernő nem is biztosított volna nekem helyet Veszprém megyében. Édesanyám hallott először arról, hogy 1979. január 1. napjával Keszthely visszakerül Zala megyébe, ahol fogalmazót is keresnek, és így módosítottuk a szerződésemet. Talán iskolai kiránduláson jártam korábban Keszthelyen. Csupán egyetlen ismerősöm volt itt, egy két évvel alattam járó joghallgató, akivel patrónusként találkoztam a gólyatáborban.

– Talán még a kollégák közül sem sokan tudják, de ahogy elmélyedtem egy kicsit az életutadban, mindjárt feltűnt, hogy van még egy keresztneved: Mária. Bár ezt nem nagyon használtad, de a személyi igazolványban az szerepelt, hogy Sebestyén Atala Mária.

– A második nevemet soha nem használtam. 1979. április 2-án léptem be a Keszthelyi Járásbíróság kapuján, az első nap a bemutatkozásé volt. Később mesélték a kollégáim, hogy nagy várakozás előzte meg az érkezésemet. Az Atala nevet korábban senki nem hallotta még, így azt találgatták, hogy fiú lehetek-e vagy lány. Manapság már senki nem lepődik meg egy nem hétköznapi név hallatán, de ez a hetvenes években még korántsem volt így. Sőt, édesapám személyi igazolványába a születésemkor Atala helyett Antalt írtak, mondván, az Atala név nem létezik. Hasonló elírás nagyon sokszor előfordult velem.

– Tehát ide kerültél Veszprémből Keszthelyre. Hogy kezdted itt az életedet?

– Kezdetben albérletben laktam, majd 1984-ben tudtam megvásárolni egy másfél szobás, nem új OTP lakást.

– Itt még egyedül laktál?

– Igen.

– Hogy emlékszel a bíróságra amikor ide kerültél, ki volt az elnök, kik bíraskodtak? Fogalmazó volt-e még rajtad kívül?

– Rajtam kívül nem volt fogalmazó. Abban az időben lett ötbíró a Keszthelyi Járásbíróság, mert a Zalaszentgróti Járásbíróság 1979. január

1-jével megszűnt, a Keszthelyi járáshoz csatolták és akkor kapott egy büntető és egy polgári státuszt Keszthely. Dr. Fekete István volt az elnök, ő büntető volt. Dr. István Anna és dr. Szabó Gyula polgárit tárgyaltak, majd polgári bíróként érkezett dr. Licskay József Nagykanizsáról és dr. Juhász Klára talán Zalaegerszegről.

– **Titkár volt?**

– Nem volt bírósági titkár. Amikor letettem a szakvizsgát, akkor én voltam egy évig bírósági titkár. De nem volt jellemző, hogy titkár lett volna a későbbi időszakokban sem.

– **Újonnan kerültél be egy szervezetbe. Milyen volt a kapcsolód a kollégáiddal, mennyire volt befogadó az itteni közösség? Volt-e olyan, akire esetleg példaképként tudtál tekinteni a bírók közül, akinek a személyisége, a habitusa megfogott? Volt-e kifejezetten mentorod?**

– Lényegében azt tudom mondani, hogy mindenki nagyon kedvesen fogadott. Senkit sem tudok kiemelni. Dr. István Anna volt az instruktorom, de nagyon sokat tanulhattam dr. Szabó Gyulától is. Mindketten nagyon nagy tudású polgári bírók voltak, én azt hiszem, hogy ők nekem kiváló mentoraim voltak és azt a bírói szemléletet, amit a későbbiekben továbbra is képviselhettem, azt tőlük tanultam. Fontosnak tartották a lényegre törő rövid, tömör fogalmazást. Ennek azért volt különösen jelentősége, mert ekkor kezdtük a magnókazettára diktálást és többek fogalmazása túl részletessé, dagályossá vált.

– **A pontosság kedvéért: 1979. március 16. napjával neveztek ki fogalmazónak a Keszthelyi Járásbíróságra, de az iratok szerint április 2. napjától datálják a tényleges munkavégzést, gondolom ekkor tetted le az esküt, ahogy megtaláltam az esküokmányt. Igazából ez utóbbi a munkába lépésednek a kezdő napja. A jogi szakvizsgát 1981. április 15. napján tetted le.**

– Két részből állt a szakvizsga; a polgárit tettem le először áprilisban és utána, június közepe táján pedig a büntetőt.

– 1981. július 16. napjától neveztek ki bírósági titkárnak a Keszthelyi Járásbíróságra. Titkárként milyen ügyeket intéztél?

– Nehezet kérdezel. A nemperes ügyszak tartozott hozzám. Ezen belül minden, de különösebben nem hagyott nyomot bennem. Gondolom rengeteg végrehajtás volt abban az időben is, fizetési meghagyások, megkeresések és a panasznapok.

A panasznapok tartását már egyhetes fogalmazóként rám bízta. Annak idején bementem, meghallgattam egy panasznapot, hogy miként működik és utána azt mondta dr. István Anna, hogy „itt vagyok az emeleten, ha gondod van, szólj, de csináld”. Ez jó volt, hogy az embert az első pillanatban bedobták a mély vízbe. Örültem neki, a bízalom jelének tekintettem, és maximálisan igyekeztem helytállni. Talán egy alkalom lehetett, amikor felmentem konzultálni.

– A bíróvá választásod időpontja – mivel akkor még választották a bírókat – 1982. június 25. napja és dr. Szabó Gyula megüresedett bírói álláshelyére kerültél. Dr. Szabó Gyula akkor lett a bíróság elnöke?

– Dr. Szabó Gyula akkor azért került Zalaegerszegre a megyei bíróságra, mert őt szerették volna elnökhelyettesnek és úgy emlékszem, először másodfokú tanácsban dolgozott néhány hónapot, hogy szokja az ottani légkört, meg egyáltalán megismerje a majdani elnökhelyettesi feladatokat. Aztán amikor Balassa elnökhelyettes úr nyugdíjba ment, akkor dr. Szabó Gyula váltotta őt megyei bírósági elnökhelyettesként, onnan pedig akkor jött vissza, amikor Fekete elnök úr egészségi állapota megromlott, és kérte a nyugdíjaztatását.

– Polgári ügyszakos bíró lett belőled. Polgári érdeklődésű voltál mindig is az egyetem óta vagy ez később jött?

– Általában az egyetemisták jó része, amikor belekóstol a büntetőjog világába, akkor azt tartja érdekesebbnek, szebbnek, egyértelműbbnek és a polgári jogot kevesebben szeretik. Így voltam ezzel én is kezdetben, azonban már a szakdolgozatomat is polgári jogból írtam. Ráéreztem a polgári jog szépségére, büntetőjoggal aztán már egyáltalán nem is foglalkoztam. Annyira nem, hogy fogalmazó koromban büntető má-

sodfokú gyakorlaton sem voltam, mert Keszthelyen volt rám szükség és így a büntető másodfokú gyakorlatom ki is maradt.

– Amikor bíró lettél, akkor a bírói kar személyi összetétele változatlanul az volt, akiket az előbb említettél vagy volt esetleg változás?

– Annyi változás volt, hogy én dr. Szabó Gyulát váltottam, az ő helyére kerültem. A polgári bírák maradtak dr. Licskay József és dr. István Anna, még a két büntető bíró is ugyanaz volt, akik korábban. Később, amikor dr. István Anna egy-két év múlva a megyei bíróságra került, akkor jött vissza polgári bírónak a dr. Kauker Lajos Győrből. Ő valamikor korábban Keszthelyen volt bíró és szeretett volna ide vissza-kerülni. Ez dr. István Anna távozásával sikerült neki.

– Milyen ügyeket tárgyaltál? Volt-e valami specializáció a referádában vagy mindenki tárgyalt mindent?

– Volt specializáció, a családjogi ügyeket tárgyalta dr. Licskay József. Abban az időben még nagyon sok kisajátítás volt. Ez dr. Szabó Gyula referációjába tartozott. Én zömmel birtokháborítást, kötelmet és kártérítést tárgyaltam.

– Hogy emlékszel az akkori munkafeltételekre, ügyteherre? Voltak-e olyan problémák, amivel napi szinten küzdöttetek, vagy kielégítő volt a létszám és a bíróság akkori felszereltsége?

– Gyakorlatilag megfelelőnek tartottuk az akkori munkafeltételeket, mert az akkori technikai színvonalnak megfelelő segédeszközöket igyekezett a központi vezetés biztosítani számunkra. Például amikor kezdtem, még a hagyományos írógépek voltak használatosak. A hetvenes évek végén cserélték villanyírógépre. Ez a mi munkánkat is abból a szempontból könnyítette, hogy talán a villanyírógépen írt jegyzőkönyveket könnyebben lehetett olvasni.

Fogalmazóként mi már kazettás magnót használtunk, a szalagos magnetofonokat váltották ki. Már kizárólag a panasznapokon ült bent egy-egy leíró. Gyakorlatilag ahogy a technika fejlődött, úgy cserélték le ezeket az eszközöket is. A korábbi vezetés is igyekezett

mindent biztosítani, amivel könnyebbé teheték a munkánkat. Természetes, hogy az internetes jogtár nem állt rendelkezésre és ha kerestük – de erre még te is emlékszel – a hatályos jogszabályt vagy ha hatályon kívül helyezettekben kellett valami miatt böngészni, az azért hosszabb időt vett igénybe, mire a jogszabálygyűjteményekben utána tudtunk keresni.

– **Milyen volt a szocializmusban bíraskodni? Mennyire befolyásolta az akkori hatalom a bíraskodást? Volt-e olyan élményed vagy hallottál-e a környezetekben olyanról, hogy a politika beleszólt volna konkrét ügyekbe?**

– Én nem tudok arról, hogy valaha a politika a Keszthelyi Járásbírószágon beleszólt volna bármibe is, de ezt nemcsak én mondom, hanem többször beszéltünk például dr. Szabó Gyulával erről, és ő sem emlékezett arra, hogy bármilyen büntetőügyben, polgári ügyben, bárhol is szóltak volna, hogy ilyen vagy olyan ítéletet várnak. Olyan előfordult és hallottam róla, hogy megvolt a tárgyalás és akkor a tárgyalás után telefonáltak, hogy szeretnék megtudni, hogy milyen ítélet született. De hogy bármilyen befolyásolás lett volna bármelyik ügyszakban, arról nem tudok és a kollégáimtól se hallottam soha ilyenről. Megvolt a bírói függetlenség tisztelete.

– **Kicsit visszatérve a családi szálra, édesapád akkor már nyugdíjba ment, amikor te bíró lettél?**

– A családi történet úgy folytatódott, hogy édesapám csak néhány évig volt Veszprémben, mert utána újból érkezett a minisztériumtól a felkérés számára, hogy a Kaposvári Megyei Bíróság polgári elnökhelyettesének szeretnék kinevezni. Édesapám elvállalta a kaposvári elnökhelyetteséget, de akkor már édesanyám nem akart újból költözni, így édesapám hét közben Kaposváron volt, a bíróságon lakott és a hétvégéket töltötte Veszprémben. Péntek délután jött értem Kaposvárról életünk első Trabantjával, és együtt mentünk haza. 1980-ban ment nyugdíjba. Ezt követően a veszprémi SZMT (Szakszervezetek Megyei Tanácsa – szerk.) nyugdíjas jogtanácsosaként tevékenykedett.

– Bíróként kértél-e édesapádtól tanácsot vagy megbeszéltél-e vele jogi problémákat?

– Nagyon-nagyon ritkán, egy-két alkalommal, még a kezdetek kezdetén. Ilyenkor a tényállást elmondtam és érdekelt, hogy ő miként látja az ügyet, a bizonyítás irányáról, lehetséges jogi megoldásokról beszélgettünk. Azonban ezek a beszélgetések a döntés mikéntjére nem terjedtek ki.

– Ha már a magánéletre kanyarodtunk: 1987-ben házasságot kötöttél Németh Gyulával.

– 1986. január 23-tól kezdtük a közös időszámításunkat, ahogy mi emlegettük magunk között és utána 1987. március 7-én házasodtunk össze. A házasságunk a férjem 2019-ben bekövetkezett haláláig tartott. Egy gyermekünk született, 1990. szeptember 1-jén Atala.

– Ő is jogi pályára lépett?

– Igen. Nem tagadom, volt némi anyai ráhatás is ebben. A Pázmányon végzett 2015-ben, és ma már közjegyzőhelyettes egy budapesti közjegyzői irodában.

– Visszatérve a szakmai életutadra: később aztán vezetői feladatokat is elláttál, nem is kevés ideig a Keszthelyi Városi Bíróságon, majd később Keszthelyi Járásbíróságon. 1986-ban egy vezetőképzőn vettél részt és aztán később jött a vezetői munka. Először a városi bíróság elnökhelyettese lettél 1997. július 15. napjától. Hogy jött ez az egész az életedben?

– Igen, 1997-től lettem kinevezett elnökhelyettes, akkor kapott elnökhelyettesi státuszt a keszthelyi bíróság. Dr. Szabó Gyula elnök úrral megosztottuk a feladatokat. Hozzám a végrehajtással kapcsolatos ügyek és a panaszügyek intézése tartozott. Ezt megelőzően eseti megbízás alapján láttam el az elnöki teendőket. Az eseti megbízásokat felkérés alapján láttam el, majd pályázat útján nyertem el az elnökhelyettesi pozíciót.

– Kezdő bíróként megvoltak benned azok kompetenciák, amit láttak is benned, hogy egy vezetésre alkalmas vagy? Sok kolléga

ódzkodik egy kicsit az ilyen jellegű munkától, mert azért jönnek a bíróságra, hogy bíráskodjanak. A vezetői munka egy kicsit más, mint a szakma, emberekkel, kollégákkal kell foglalkozni, egyéb problémákkal, nem úgy, mint egy bírónak a pulpitus mögött.

– A kezdet kezdetén természetes, hogy fiatal bíróként megtiszteltetésként éltem meg, hogy engem ilyen feladatra felkértek és gyakorlatilag mindig is szerettem emberekkel foglalkozni. Szívesen segítettem és máig is szívesen segítek a problémák megoldásában, de nem volt ez ennyire tudatos, hogy na akkor most belőlem vezető lesz. Annak idején tudtommal mindenhol kellett készíteni ún. káderfejlesztési tervet. Ebben gondolom az szerepelt, hogy az egyes vezetői posztokon esetlegesen ki kit fog váltani. Valakik akkor engem szemeltek ki, nem tudom szebben mondani, és bennem látták a jövő vezetőjét.

– Ahogy említetted is, először Fekete István volt a járásbíróság elnöke, aki a betegsége miatt nyugállományba vonult, utána Szabó Gyula mellett voltál helyettes. Volt-e még utána elnök, akit így kiszolgáltál?

– Nem, mert abban a négy évben, amikor dr. Licskay József volt az elnök – és ő polgáris volt –, csak szabadsága idején volt szükség az elnöki feladatok ellátásában a helyettesítésre és utána amikor a következő ciklusban vagy két ciklusban dr. Szabó Gyula visszajött, akkor osztottuk meg így a feladatokat.

– Hogy tudtál együtt dolgozni az elnökökkel? Esetleg volt olyan, hogy nem értettetek egyet bizonyos kérdésekben vagy gördülékeny volt ez az együttműködés?

– Teljesen gördülékeny volt az együttműködés. Nem emlékszem vitákra, hogy bármilyen elnöki teendővel kapcsolatos nézeteltérés vagy vita lett volna köztünk. Nagyon jó és kellemes kapcsolat volt mindkét elnök vonatkozásában. Fekete elnök úr idejében eseti, minimális volt a segítségem, nem számottevő. Fontos, hosszú távú vezetői feladatokat dr. Szabó Gyula elnöksége idején láttam el, így igazából nem kettő, csak egy elnökhöz kellett alkalmazkodnom. Dr. Szabó Gyulához és családjához azonban nemcsak munkatársi, hanem baráti kapcsolat is fűz a kezdetektől napjainkig.

– 2005. július 1. napjától lettél a Keszthelyi Városi Bíróság elnöke. Ez akkor Szabó Gyula nyugdíjba vonulása után történt?

– Igen. Dr. Szabó Gyula úgy döntött, hogy a második ciklusát nem tölti ki elnökként, így üresedett meg az elnöki poszt, és azt sikeres pályázatot követően tölthettem be. Először 2011-ig, majd még egyszer hat évre, 2017-ig.

– 2017. június 30. napjáig voltál elnök. Ha a vezetői regnálást nézzük, akkor ez egy nagyon hosszú idő, több évtizedes vezetői munkát jelent. Elmondtad korábban, hogy nem tudatosan vállaltad, de aztán később belenőtél. Milyen vezető voltál? Milyen volt a Te vezetői hozzáállásod, ars poeticád vagy gondolatmeneted?

– Vezetőként igyekeztem a szükséges feladatokat, amik akár országos szintről, akár megyei szintről érkeztek, maximálisan ellátni. Azt is figyelembe vettem, hogy a bíróságon emberek dolgoznak és nagyon fontosnak tartottam a jó munkahelyi légkört. Mindig úgy éreztem és gondoltam – és az elért eredményeink is ezt igazolták vissza –, hogy jó kollektívában, jó csapatban sokkal könnyebb jól teljesíteni. Itt a keszthelyi bíróságon egy olyan kollektíva dolgozott, amíg én 12 évig elnök voltam, hogy senkit nem kellett a munkára sarkallni, mindenki tudta, hogy mi a feladata, nem kellett mögöttük ott állni és naponta számunkérni a teljesítést. Szívesen, önként, külön kérés nélkül segítettek egymásnak, ha kellett.

A vezetői ars poeticámról azt lehet elmondani, hogy az alapállásom a bizalom volt. Tudta mindenki, hogy bízom benne, tudta mindenki, hogy tudom, ő mire képes, mindenki ezt a bizalmat igyekezett megszolgálni, és ezt a bizalmat senki nem játszotta el. Így aztán én úgy érzem, hogy egy nagyon jó és összetartó kollektíva volt itt abban az időben, akikkel öröm volt együtt dolgozni. Ezen kívül a személyes példamutatót is fontosnak tartottam.

– Mi volt a legnehezebb a vezetői munkádban, amit mondjuk nehezebben viseltél vagy éltél meg?

– Nem emlékszem arra, hogy olyan komoly nehézségeim lettek volna. Egyrészt nagyon fontos volt az, hogy nemcsak az itteni bizalom

volt meg, hanem a megyei vezetés és köztem is ugyanez fennállt. Úgy érzem, dr. Magyar Károllyal és veled is jól tudtunk együtt dolgozni. A visszajelzésekből azt éreztem, jól végzem a munkámat, jól vezetem ezt a bíróságot. Ahogy hallom, azért abban az időben könnyebb volt az elnököknek, mint mostanság. Tehát azt lehet mondani, hogy jó időben voltam jó helyen, bár az akkori legfelsőbb vezetésnek is voltak elvárásai, de valahogy nem olyan szinten és nem úgy, ahogy most.

– 2021. augusztus 22. napján szűnt meg a bírói szolgálati jogviszonyod a nyugdíjkorhatár elérésével. Milyen jó tanácsot mondanál az ifjú bírónak, akik majd ezután kezdik meg vagy nemrég kezdték meg a pályájukat? A bírói, illetve a vezetői életutad kapcsán mi az a kedves emlék, amit esetleg megosztanál velünk vagy az utókorral?

– Külön tanácsot talán nem tudnék adni. De úgy gondolom, hogy a bírói lét, mint szakma – de ez nem is szakma, ez egy életforma, ha aki bírónak megy – még ma is egy gyönyörű hivatás, és emberek sorsáról dönteni hatalmas felelősség. Csak az vállalja el ezt a nagyon szép, de nagyon nehéz hivatást, aki nagyon sok mindenről le is tud mondani, mert bizony sok lemondással is jár nagyon sokszor. Azt soha nem lehet elfelejteni, hogy minden ügy mögött emberek vannak és azoknak az embereknek az az egy ügy a legfontosabb. Persze természetes, hogy vannak notórius visszatérő ügyfelek, nyilvánvaló, hogy nem erről beszélek, amit mindenki tud és ismer, aki már néhány évet ezen a pályán eltöltött. De úgy érzem, abban a pillanatban kell felállni, ha azt elfelejti valaki, hogy a mögött az ügy mögött ott van az ember.

Nagyon kedves emlékként őrzöm a munkatársaim által a 60. születésnapomra nagy titokban szervezett meglepetés bulit. Ez részükről csodálatos visszajelzése, üzenete, elismerése volt az addigi vezetői munkámnak.

– A vezetői regnálásod alatt újították fel a Keszthelyi Járásbíróság épületét. Ha most valaki végigmegy az épület folyosóin, szerintem az az összkép alakul ki benne, hogy az ország egyik legszebb, ha nem a legszebb bíróságán jár. Hogyan emlékszel vissza a felújítás

időszakára? Megyei szinten történt a munka koordinációja vagy az akkori legfelsőbb igazgatási vezetés irányította az építkezést?

– A kezdetektől részt vettem a munkafolyamatban. Már a tervezés fázisában is aktívan tevékenykedtünk. Alakult egy team, amikor a pályázatok megérkeztek és a nyertes pályázatot kihirdették; ebben részt vett a MATESZ (*Magasépítési Tervező- és Szervező Kisszövetkezetet – szerk.*) vezető tervezője, Hegedűs Péter és a belsőépítész Hefkó Mihály. Az OIT (*Országos Igazságszolgáltatási Tanács – szerk.*) Műszaki Osztály részéről koordinátorként Rékay Józsefné Idát jelölték ki, valamint benne volt a megyei bíróság akkori elnöke, dr. Magyar Károly, és mi ketten, dr. Szabó Gyula és én. Ez annyit jelentett, hogy amikor a munkálatok elkezdődtek, akkor csütörtökönként koordinációs értekezleteket tartottunk.

A Keszthelyi Járásbíróság épülete egy borzasztóan lepusztult építmény volt. Évtizedeken keresztül semmit sem költöttek rá. A '70-es évek végén volt egy külső felújítás, illetve amikor a telekkönyv a földszintről kiment és tárgyalóteremmé alakították azt a helyiséget, akkor volt némi belső festés, de azóta aztán semmit nem törődtek az épülettel. Gyakorlatilag a villamos vezetékektől elkezdve, minden annyira elavult volt, hogy már nem lehetett tovább így hagyni ezt az épületet.

A koncepció az új épülettel kapcsolatban az volt, hogy valamilyen szinten próbáljuk visszaadni színvilágban, apró funkcióiban azt, hogy a Balaton-parton van ez az épület, de ugyanakkor legyen meg a bírósági épülettől elvárható tekintély is. Illetve a másik alapkoncepció az volt, hogy mindent vigyünk le a földszintre, ahol ügyfél megfordulhat és az emeletet zárjuk le, hogy a dolgozószobákban biztosítsuk a megfelelő és zavartalan munkavégzést.

Akkor az épületegyüttes udvarfronti részének bővítésére is sor került. Az udvarrészén új szárnyat húztak fel, ez volt a bővítmény. Ott korábban rendőrségi szolgálati lakások voltak, azokat váltotta ki az OIT és így sikerült területet nyerni. Az új épület gyakorlatilag egy év alatt elkészült.

Úgy érzem, jól sikerült az épület, mert engem is nagyon jó érzéssel töltött el az, hogy még az utolsó tárgyalásaim egyikén is, amikor valahonnan idetévedt egy olyan ügyvéd, aki még eddig nem járt a Keszthe-

lyi Járásbíróságon, azt kérte, hogy hadd készítsen néhány felvételt, mert ő még ilyen szép bírósági épületben nem volt.

Még annyit, hogy olyan jó kapcsolat alakult ki a tervezők, az OIT koordinátor és köztünk, hogy a mai napig tartjuk egymással a kapcsolatot.

– Akkor egy nagyobb épület lett a régi helyén több tárgyalóval és több irodával?

– Igen, a régi épületben három tárgyalóterem volt, jelenleg öt van. Időközben a megfelelő technikai színvonalat követve módosultak a feltételek, de amikor ez az épület 2001-2002-ben elkészült, az akkori kor követelményeinek megfelelő, legmagasabb színvonalú technikát kapta, legmagasabb színvonalú biztonsággal.

– Hogy nézett ki korábban a bíróság? Volt olyan nagy tárgyalótok, tanácskozótermetek, mint ahol most vagyunk, a könyvtárszobában, ahol össze tudtak gyűlni a bírák értekezni? Volt olyan szintű megosztás, hogy mondjuk az ügyféltér és az irodák elkülönültek akkoriban? Volt külön irodája a bírónak, fogalmazónak?

– A régi épületben minden bírónak külön dolgozószobája volt. A leírónak egy leíró irodája volt, egy nagyobb, osztott helyiségben nyertek ők elhelyezést. Amikor a közjegyzők kimentek és önállósodtak, akkor a helyükre került az irattár, a lajstromiroda. Állandóan sakkozni kellett a helyekkel. Volt olyan szoba, amit egy farostlemezből készült fallal választottak el és egy korábbi nagy szobából lett két kisebb. Nyilvánvaló, hogy ott olyan áthallások voltak, hogy azokban a szobákban nem lehetett normálisan diktálni, mert ha mind a két bíró éppen ítéletet diktált, akkor minden szót hallani lehetett. Tehát enyhén szólva nem voltak ideálisak a munkafeltételeink. Óriási különbségek voltak a szobák alapterületeit tekintve is, volt olyan, ami mondjuk 6 m² volt és volt olyan is, ami 30 m². Az épület elavult rendszerű, konvektoros, olajfűtésű volt. Az ügyféltér és az irodák nem különültek el.

Lényegében az új épületszárnnyal megkétszereződött az alapterületünk. Így most már mindenki kulturált, világos, megfelelő színvonalú dolgozószobában tud felkészülni, illetőleg a feladatait végezni. Ilyen

jellegű közösségi tér, mint a mostani könyvtár, nem volt a régi épületben. Illetve a tervezésre még visszatérve, az alapkoncepció harmadik eleme az volt, hogy a régi épületből mentsünk meg mindent, ami szép és ami érték. Attól kezdve, hogy a régi postai bedobó szekrényt, a levélszekrényt lefényképezték és azt újragyártatták, addig, hogy a régi ablakkereteket, a régi ajtókereteket lefényképezték és azt is újragyártatták, mert azt mondták, hogy az 1900-as régi épületben ez érték volt és szép volt. Nem engedtek az elképzelésből, nem engedtek abból, hogy a folyosókon a járólap színe kék és szürke legyen – azóta tudom, hogy a kék színű a legdrágább –, mert a kivitelező ZÁÉV foggal-körömmel azon volt, hogy valami olcsóbb megoldás legyen.

– Még arról mesélj pár gondolatot légy szíves, hogy a társszervekkel, társ-hivatásrendekkel való kapcsolat hogyan alakult a pályafutásod során? Mennyire volt jó akár a szakmai, akár a privát együttműködés? Közös bulik, összejövetelek ügyészekkel, ügyvédekkel voltak-e?

– Úgy érzem, hogy a társszervekkel mindig jó kapcsolatunk volt. Ügyészséggel, ügyvédi munkaközösséggel korrekt, jó kollegiális kapcsolat alakult ki. Néhány esetben a magánéletben ez barátsággá nemesedett. Többször előfordult, hogy egymás közösségi, munkaidőn túli rendezvényein kölcsönösen részt vettünk.

– Többen mesélik és kellemes emlékként emlékeznek a kötetlen összejövetelekre, amiknek a szervezésében te is élen jártál. A kollégákkal nyár eleji vagy végi összejövetelek szoktak lenni? Hol rendezték ezeket?

– Fontosnak tartottam vezetőként azt, hogy minden évben legyen néhány olyan kötetlen délután/este, amikor leteesszük a napi gondokat és csak együtt vagyunk, jól érezzük magunkat. Mert úgy gondoltam, ez is hozzátartozik a jó munkahelyi légkörhöz, ahhoz, hogy valaki szívesen és jól dolgozzon, egyáltalán szívesen jöjjön dolgozni. Közhely, de igaz, hogy az életünk nagy részét a munkahelyünkön töltjük és ha valaki nap mint nap kellenetlenül jön be dolgozni, az egyrészt a munkája minőségén is meg fog látszani, másrészt mentálisan is problémák

jelentkezhettek nála. Úgy gondoltam, hogy az évenként egy-két alkalommal szervezett kötetlen, jó hangulatú összejövetelek is segítenek abban, hogy mindenki jól és szívesen dolgozzon itt. Ennek megfelelően aztán augusztus végén, szeptemberben vagy a nyár elején, a törvénykezési szünet előtt szerveztünk egy-egy nyárköszöntőt vagy búcsúztatót. Ezek helyszíne a Balaton-part egy-egy vitorláskikötője vagy az agrártudományi egyetem vízi sporttelepe volt, ahol éppen sikerült helyet találnunk. Ha úgy adódott, nálunk gyűjtöttuk be a kemencét és készültek a finomságok. Természetesen ilyenkor, aki akarta, hozhatta a párját, a gyerekét.

Emlékezetem szerint dr. Szabó Gyula elnöksége idején rendeztük az első jelmezes farsangunkat is.

Úgy gondolom, hogy ezeket a rendezvényeket mindenki nagyon várta és szívesen vett részt rajta. Természetesen utána jöttek a karácsonyi, év végi elköszönések, az értékelések, az évnek a búcsúztatása. Mindig igyekeztünk, hogy valami legyen, ami egy kicsit feldobja és továbblendíti a mindennapokat.

– Ez a jókedv, úgy látom, most sem hagyott el, illetve amikor beszélgetünk, mindig egyfajta derű sugárzik belőled és azért hála Istennek, te nem az a kolléga vagy, aki, ha kilép a kapun, itt hagyja a szervezetet, hátra sem néz. Sokan vannak, akik azt mondják, hogy már nem térnek vissza és azóta se léptek be a bíróság épületébe. Te ennek pont az ellenkezője vagy, hiszen most is a Keszthelyi Járásbíróság könyvtártermében beszélgetünk és úgy tudom, a mai napig tartod a kapcsolatot a kollégákkal is. Pont itt előtte beszélgettünk, hogy egy volt vezetőtársaddal, dr. Czipóth Edittel is talán ma délután fogsz találkozni. Tehát akkor ezek a kapcsolatok még élnek az életedben?

– A bírósággal is megvan a kapcsolatom, nem jövök gyakran és rendszeresen, mert tudom azt, hogy munka folyik és nem azért van, hogy egy nyugdíjassal beszélgessenek. De azért tudom a történeteket. A korábbi baráti kapcsolatok máig élnek. De nemcsak a keszthelyi bíróság dolgozóival vagyok így, hanem gyakorlatilag akikkel az évek során szorosabb kapcsolat alakult ki – nyilvánvaló, hogy néhány

bíró társammal szorosabb baráti kapcsolatot tudhatok magamnak –, velük természetesen a mai napig tartom a kapcsolatot.

– **Hogy telnek most a nyugdíjas éveid, mivel töltöd ki a mindennapjaidat? Tudom, hogy van unokád is.**

– Egyrészt az nagyon jó volt, hogy amikor az aktív munkát abbahagytam, akkor azonnal megkeresett a Vöröskereszt, hogy a Fehér Gyűrű Áldozatsegítő Alapítvány helyi jogi vezetője legyek. Hetente két alkalommal ingyenes jogi tanácsadással segítem a hozzám fordulókat. Szívesen vállaltam ezt a feladatot, mert így nem szakadtam el teljesen a jogtól, agytekervényeim karbantartására is kitűnő megoldást jelent. Életem bearanyozója most az egyéves kisunokám, Mira Atala. Ilyenkor nyáron kertészkedem, van egy kis nyaralónk Gyenesdiáson, ami leköt és igyekszem aktívan tölteni a mindennapokat. Sajnos, most már egyedül, de az élet ilyen.

– **Van-e még olyan, amit esetleg elmondanál, amire nem tértem ki, de te mégis fontosnak tartanád, hogy megoszsd velünk?**

– 1979. április 2-án azzal léptem be a Keszthelyi Járásbíróság kapuján, hogy kezdeni kell valahol. Akkor álmomban sem gondoltam, hogy a teljes aktív pályafutásomat itt fogom eltölteni úgy, hogy nyugdíjba vonulásomkor azt tudtam mondani, én vagyok az a bíró, aki jelenleg a Keszthelyi Járásbíróság 120 éves történetében az egy helyen eltöltött leghosszabb szolgálati idővel rendelkezik, ami 42 év és 141 nap. Szerencsére máig úgy érzem, hogy azon a bizonyos irodalomórán jól döntöttem.

– **Nagyon szépen köszönöm a beszélgetést és még hosszú, boldog nyugdíjas éveket kívánok, s jó egészséget hozzá!**

– Köszönöm szépen.

„Úgy gondolom, még nagyon sok mindenről tudnék mesélni”

Dr. Pólya Károly

Pedagógus családba született, apja tankerrületi felügyelő, anyja tanárnő volt. A nagykanizsai gimnáziumban érettségizett 1938-ban. Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán 1942. november 14. napján szerzett jogi diplomát. Jogi pályáját ügyvédjelöltként kezdte Kovács László nagykanizsai ügyvéd irodájában, ezt követően 1943 áprilisában a Marcali Királyi Járásbírósághoz kapott joggyakornoki kinevezést. 1944. június 10. napján áthelyezték a Nagykanizsai Királyi Törvényszékhez, ahol 1944. július 1. napjával aljegyző lett, de dolgozott a Nagykanizsai Népbíróság mellett is.

Dr. Pólya Károly

Bíróvá 1948. november 11. napján nevezték ki és a Vasvári Járásbírósághoz osztották be; 1950. december 28. napján azonban áthelyezték a Zalaszentgróti Járásbírósághoz, egyúttal megbízták annak vezetésével is. Kérelmére 1954. április 29. napján áthelyezték a Nagykanizsai Járásbírósághoz, ahol 1967. április 14. napjáig bíróként dolgozott.

Súlyos betegsége miatt bírói tisztségéről 1967. április 14. napjával lemondott és közjegyzőként dolgozott tovább Nagykanizsán 1973. augusztus 31. napjáig. 1973. szeptember 1. napjával – betegségeből felépülve – ismételten bíróvá nevezték ki a Nagykanizsai Járásbíróságra, melynek elnökhelyettese volt 1979-1982 között. 1982. december 31. napjával vonult nyugállományba. Megkapta az Igazságügyi Törzsgárda Jelvény Arany Fokozatát (IM) és a Kiváló Munkáért elismerő oklevelet (MT).

Az interjút DR. KURTA JÁNOS, a Nagykanizsai Járásbíróság egykori elnöke, nyugalmazott bíró készítette 2018 tavaszán.

A beszélgetések idején 98 éves elmúlt, s két nappal a 99. születésnapja előtt, 2019. január 28-án hunyt el.

Dr. Kurta János bevezetője a beszélgetéshez

1976-ban kaptam meg a diplomámat az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. 1976. május 16-án kezdtem dolgozni fogalmazóként a Nagykanizsai Járásbíróságon. A bíróság elnöke ekkor már dr. Hári Tibor volt, elődje a beszélgetésekben is említett dr. Hámori Zoltán. Nála jelentkeztem, le is vett a lábamról azzal, hogy kijelentette, a bíró munkájába nem szólhat bele senki és az elnök is csupán első az egyenlők között - primus inter pares -, ilyen mondatokon tudnak sorsok eldőlni. Egész aktív pályafutásomat végül ugyanezen a bíróságon töltöttem, csak a neve lett időnként Városi Bíróság. 1988-tól elnökhelyettes, majd 1992-től elnök is voltam 2014. június 15-ig. Amikor kezdtem, dr. Noll László volt az elnökhelyettes, polgári ügyszakos bíró, későbbi tutorom és mentorom. Ő 1917-ben született, 1945 előtt végzett az egyetemen. Polgári ügyszakban dr. Pólya Károly, dr. Szmodics József, dr. Kamarás Erzsébet és dr. Polgárné dr. Vártok Irén, míg büntetőben dr. Fischer Kálmán és dr. Kerkai István dolgoztak. Az elnök mindkét ügyszakban ténykedett. Állami közjegyzők voltak dr. Marosi Anna és Domján Istvánné dr. Fogalmazótársaim dr. Horváth Károlyné Ági és a velem együtt kezdett régi ismerősöm, dr. Licskay József. Végrehajtóként ténykedtek Szűcs Kálmán és dr. Pólya Károly fia, Pólya Sándor, aki időközben befejezte az egyetemet. Ma is ügyvédként dolgozik. A „régis iskola” neveltje volt dr. Noll László és az 1920-ban született dr. Pólya Károly. Kiválóan képzett, nagy gyakorlattal rendelkező bíró mindkettő. A polgári ügyszakban dr. Noll László mellé osztott be az elnök. Szinte minden tárgyalásán részt vettem, írtam a jegyzőkönyveket, kicsit később az ítéleteket is rám bízta Laci bácsi. Azt hiszem, egészen kivételesen jó kapcsolatban voltunk. Hasonló volt a helyzet a

büntető ügyszakban. Itt dr. Kerkai István mellett dolgoztam. Ő rendkívül precíz, rendszerető ember volt, ezenkívül korábban profi labdarúgó, ezért be is szerveztem az igazságügy általam létrehozott, jelenleg is működő-kispályás focicsapatába. Haláláig tartottuk a barátságot. Időnként összjötteink nagy beszélgetésekre azután is, hogy abbahagyta a focit.

Jó kapcsolatom volt a többi kollégámmal is, sokat beszélgettünk, rengeteget segítettek. Sokszor megfordult a fejemben, hogy magnóra kéne venni a történeteiket, netán bírói hitvallásukat is. Komolyra csak akkor fordult a dolog, mikor az „öregek” közül már csak dr. Pólya Károly élt. A mulasztás sajnos pótolhatatlan.

Minden ember egy külön világ, minden emberi sors érdekes, megismerésre méltó. Akik közé én 1976-ban bekerültem, oly korban éltek e földön, melyben egymást követték az alapvető változások: a II. világháború, a felszabadulás, a demokrácia rövid időszaka, a 48-as fordulat, a Rákosi-korszak, 1953., 1956., a forradalom és leverése, a megtorlás, a Kádár-korszak, a rendszerváltás. Alapvető változásokon ment át a jogrendszer is. Kiépült a szocialista jogrendszer, majd nagyjából 1988-tól megkezdődött annak felszámolása, a kapitalista jog ismételt kiépülése.

Dr. Pólya Károly már idekerülésemkor túl volt egy súlyos betegségen. Mindenki komolyan aggódott érte, figyelmeztettek, ne idegesítsem fel, mert az végzetes lehet. Ehhez képest 98 éves volt, amikor a beszélgetéseket megkezdtük. Lehet, hogy a fentebb vázolt történelmi fordulatokon túl a köztudottan „stresszmentes” bírói munka segítette e matuzsálemi kor eléréséhez. Sajnos csak három beszélgetésre jutott idő, 2019 januárjában - 99. születésnapja előtt napokkal - Karcsi bácsi meghalt. Arról már volt szó, hogy nagyon alapos képzést kapott, komoly tudással rendelkezett. Érdekes elolvasni az ún. „Kis Szladics” bevezetőjében azt a felsorolást, hogy mit kell ismernie egy képzett jogásznak és képet alkothatunk az akkori felkészítés terjedelméről, mélységéről, melyet rémülten vetettem

össze az én jogi tanulmányaim színvonalával. A munkában is alapos volt, nagy súlyt fektetett az előkészítésre. A keresetleveleket mindig tüzetesen átvizsgálta, joghatósági, hatásköri, illetékességi szempontból is. Amennyiben a kereset hiányos volt, hiánypótlásra visszaadta, kitűzésre csak akkor kerülhetett sor, ha a keresetlevél tárgyalásra alkalmas volt. Pervezetése célratörő, összefogott volt.

Emberileg a legjobban az jellemzi, hogy nem találtam senkit, aki rosszat mondott volna róla, és a beszélgetések során ő sem mondott rosszat senkiről. Bárki nyugodtan kérdezhetett tőle, legjobb tudása szerint válaszolt.

Az 1979. évi alapminősítésében szerepel, hogy „Széles látókörű, művelt bíró. Emberi magatartására a szerénység jellemző, munkatársaival való kapcsolata közvetlen és kifogástalan. Úgy a városban, mint a munkahelyén közmegebecsülésnek örvend... Szívesen foglalkozik a fiatalokkal, tapasztalatait átadja... Szakmailag kiválóan képzett, átlagot meghaladó elméleti és gyakorlati ismereteket szerzett. Tárgyalásvezetése összpontosított, magabiztos és célratörő...a feleket részletesen meghallgatja, csak a szükséges bizonyítást veszi fel. A tárgyalásait jól előkészíti. Határozatai tömörek és kellően tagoltak...”

A beszélgetésekre a lakásán került sor, Nagykanizsán, az Ady Endre út-Fő út kereszteződésében, a Városi Palota helyén felhúzott, a népnyelv által Lordok Házának nevezett lakóépület második emeletén. Ekkor már csak segítséggel mozdult ki innen, de a lakáson belül önállóan közlekedett. Kettesben éltek feleségével, aki 96 éves volt, teljesen aktív, mozgékony aszszony. Rendszeresen látogatta fia, Sándor és unokái is. Zsuzsa leánya sajnos tragikusan fiatalon meghalt.

A nappaliban ültünk le. Ő az íróasztala mögött, az ablakkal szemben. A róla készített fotómon látszik, hogy két nagyító is hevert előtte, olvasáshoz ezeket használta. Volt még ott több óra is - az íróasztalon és a falon. Kissé nagyot hallott, a kérdéseket néha megismételtette, de mindig odaillő válaszokat adott. A rendelkezésemre álló adatok alapján még az

időpontokra is csaknem kifogástalanul emlékezett. Az első alkalommal egyedül kerestem fel, utána velem volt dr. Horváth Károlyné kolléganőm is. Szívesen fogadtak, felesége egyik alkalommal nagyon finom pogácsát is süttött. Karcsi bácsi nemcsak válaszolt a kérdésekre, hanem maga is kérdezett, minden érdekelte. Minden beszélgetés több órán át tartott, fáradságot rajta nem érzeltünk.

Már készültem rá, hogy újabb időpontot egyeztessünk. Rengeteg kérdésem lett volna még, szerettem volna kifaggatni a már említett bírói hitvallásáról is, erre azonban már nem kerülhetett sor...

Első beszélgetés – 2018. március 13.

Az egyetemi tanulmányaimat 1942 novemberében fejeztem be a Pázmány Péter Tudományegyetemen, Budapesten. Ezt követően Nagykanizsán, dr. Kovács László nagykanizsai ügyvédnél lettem jelölt, innen a Marcali Járásbíróságra kerültem fogalmazónak (joggyakornok). Marcaliban a bíróságon liberális vezetők voltak, ennek köszönhetően nagyon jó emlékeim vannak erről az időszakról. Nyáron – bár nem volt szabadságom – lehetővé tették nekem is, hogy velük együtt gyakorlatilag rendszeresen átjárhassunk Balatonmáriára.

A nyár eltelt, utána behívtak katonának, nem tudom miért, de Kolozsvárra. Ez annak az évnek az októberében történt (1943). Itt kezdetben nagyon rossz dolgok történtek. Megbetegedtem, ugyanis kiküldtek minket az istállóba szalmazsákokat tömni. Fertőzést kaptam, megduzzadt a kezem, így kórházba kerültem, a Vöröskeresztes Hadikórházba. Emlékszem, itt egy fekete parolis fiú fogadott, aki megkérdezte, ki vagyok. Mondtam, bírósági fogalmazó. Megemlíttem, itt elég furcsa dolgokat tapasztaltam, ugyanis zsidó gyerekeket vetkőztettek a folyosón teljesen meztelenre, megalázó módon.

Utána szerencsém volt, tiszti szobába kerültem, bár csak karpaszományos honvéd voltam, mégis itt helyeztek el három fiatal tiszttel együtt, akik távollátók voltak. Az egyikük, egy zászlós,

kérdezte tőlem, ki vagyok. Elmondtam, bírósági fogalmazó és nem vagyok tiszt. Nem tudtam, hogyan kell velük beszélni, úgy, mint feljebbvalókkal, magasabb rangúakkal, vagy hogyan. Ez a zászlós felvilágosított, hogy tegeződjünk csak, hiszen én, ha leszerelek, biztos állásban leszek, ő meg nem tudja, mi lesz vele. Összebarátkoztunk, s ettől kezdve jó dolgom volt. Csak említem, hogy heti két alkalommal átjártunk együtt az operába, ahol a sebesülteknek állandó páholyuk volt. A tisztek egyébként háborús sebesültek voltak, de nem voltak súlyos sérüléseik.

Az orvos, aki velem foglalkozott, román ember volt, valami Fogelar nevű, pontosan nem emlékszem. Ő januárban (1944) közölte velem, hogy megmentette a kezemet. Ekkor tudtam meg, milyen súlyos volt az állapotom. 1944. január végén aztán leszereltek.

Visszakerültem Marcaliba fogalmazónak, de június vagy július táján a már említett dr. Kovács László ügyvéd értesített, hogy üresedés van a Nagykanizsai Törvényszéken, ha érdekel, írjak egy kérvényt a törvényszék elnökének és azt ígérte, hogy ő (Kovács László) majd beszél az érdekemben az elnök úrral. *(Abban az időben Nagykanizsán volt törvényszék és járásbíróság is, és a törvényszék a Pécsi Táblabírósághoz tartozott, a zalaegerszegi pedig a Győri Táblabírósághoz.)*

Megírtam a kérvényt, elküldtem. Jelzem, a Marcali Járásbíróság elnöke neheztelt is rám, amiért elpályázok. Dr. Kovács László valóban beszélt a törvényszéki elnökkel, dr. Haám Ernővel és nagyon gyorsan, mintegy két hét után kineveztek a Nagykanizsai Törvényszékre fogalmazónak. 1944. július vége felé már Nagykanizsán voltam.

A törvényszéken akkor dr. Almássy Gyula volt az elnökhelyettes, aki egy nagyon rendes, nagyon vallásos ember volt, jó kapcsolatban voltunk. Majd mondok róla egy történetet. Knausz László, Hámori Zoltán, Révffy Andor, valamint Gáspár Zoltán, Stur Dénes, voltak a bírók, amennyire emlékszem. Fogalmazó volt rajtam kívül Noll László, Bojt István, Nádas Ferenc. Voltak mások is, de ők katonáskodtak. A járásbíróságon emlékszem Benczik Ferenc volt az elnök.

Ekkoriban jött a nyilas rendszer – akkor Haám Ernő törvényszéki elnök szabadságon volt, Almássy Gyula volt a főnök – és közölték, hogy kihírdették a statáriumot, a fiatalok menjenek katonának. Mi fogal-

mazók kértük Almássy Gyulát, hogy menjen el a nyilasokhoz, tegyen valamit az érdekünkben. Ő nagyon utálta a nyilasokat, nem nagyon akart elmenni, de végül az érdekünkben mégis elment a pártközpontba Nagykanizsán. Amikor visszajött, kiderült, hogy valamennyiünknek felmentést szerzett. Azt mondta nekünk, hogy „annyit hazudtam, mint egész életemben összesen sem”. Elmondta, azzal érvelt, hogy a bíróságon nélkülünk, fogalmazók nélkül megáll az élet. Így kaptuk meg a felmentést, kaptunk igazolványt, amivel szabadon közlekedhettünk. Ezt is megúsztuk.

Bíróvá a Vasvári Járásbíróságra neveztek ki, úgy rémlik, 1948 decemberében, de karácsony előtt, az biztos. Ott az elnök Halmai János volt. Ő intézte a polgári ügyeket, én vittem a büntető ügyszakot, bár néha polgárit is kellett tárgyalnom. A vasvári egy kétbírós bíróság volt és Szombathelyhez tartozott. A feleségemet Vasváron ismertem meg. Itt történt, hogy Budapestre szerveztek tanfolyamot. Hat hét volt az időtartama, a szombathelyi elnök pedig a megkérdezésem nélkül engem küldött el erre. Nem is emlékszem, miről szólt a tanfolyam, de elsősorban politikáról volt szó, az biztos. Ekkortájt volt a fordulat éve, bár 1950-ig ezt még nem nagyon éreztük. Mindenesetre ennek a tanfolyamnak köszönhetően kerültem 1950-ben Zalaszöntgrótra, az ottani járásbíróságra, mégpedig vezető járásbírónak szintén a megkérdezésem nélkül. Az is kétbírós bíróság volt. A másik bíró Belinszky Barnabás, büntető ügyszakos volt, így ott én polgárit tárgyaltam.

1951. február 10-én volt az esküvőm.

Zalaszöntgrót jó hely volt, csak egy probléma adódott, a lakás. Először az irodámban laktunk, ahol egy díványon aludtunk a nejemmel. Kicsi volt, oda kellett tolni egy ládát, hogy elférjünk. Reggel, mire az ügyfelek jöttek, visszarendeztük irodának. Utána kaptunk egy szobát, amelybe a bútoraink nem fértek be. Később egy egyszoba-konyhás lakást kaptunk, majd a Germán lakásban (*dr. Germán Gyula lakása volt*) kétszobás lakrészt, itt már udvar is volt. Azt később át kellett engednünk. Majd az orvost, dr. Mangliart kitették falura. Öt szoba volt ott, abból kaptunk kettőt, s volt egy udvari lakás is, abban egy fiatal házaspár lakott, akik folyton veszekedtek. Volt, hogy a férfi késsel kergette az asszonyt, aztán meg csókolóztak.

Az élet nagyon nehéz volt. Zalaszentgrót úgynevezett „önellátó falu” volt, így az ellátás rosszabb volt, mint másutt. Minden jegyre ment, nagyon nehéz volt bármit beszerezni. Ez különösen azért volt gond, mert ekkor már megszületett Zsuzsa lányunk (Zalaegerszegen), akinek tejért például Kisszentgrótra kellett menni. Kenyeret, de különösen húst, alig lehetett szerezni. Annyi szerencsénk volt, hogy egy hentes, aki nagyon rendes ember volt, bár nyers modorú, valamiért minket kedvelt, így jutottunk rendes áruhoz. Olyan volt ez a hentes, hogy marhahúst akart venni az egyik ügyvéd neje, aki megkérdezte, nem vén-e a marha, erre a hentes azt mondta „nem vénebb, mint maga”. Zalaszentgróton az utolsó időkben már saját háztartást nem vittünk, nem főzött a feleségem, mert volt ott egy péknek kifőzdéje, nála lehetett ebédet befizetni.

Nagykanizsára úgy kerültem, hogy lényegében „cseréltem”. Akkor dr. Jász Gyula volt az elnök Nagykanizsán, neki volt valami kellemetlensége, ami miatt célszerű volt onnan eljönnie. Hangsúlyozom, nem hivatali dolog volt. Zalaegerszegen beszéltünk, akkor mondta nekem, hogy szívesen cserélne velem. A megyei elnök akkor dr. Piros Sándor volt – már megszűnt a törvényszék Nagykanizsán, csak járásbíróság volt –, aki beleegyezett a cserébe.

Amikor Sándor fiunk született, már Nagykanizsán voltunk. Mire én oda kerültem, dr. Török Ferencet már behelyezték oda Letenyéről elnöknek, így én Nagykanizsán érdemben elnökhelyettes lettem, ilyen kinevezés nélkül. Sándor 1954. szeptemberben született Zalaegerszegen, így következtetek rá, hogy 1953 vagy 1954 tavaszán kerültem Nagykanizsára. Bent laktunk a bíróság épületében, a korábbi törvényszéki oldalon volt a lakás.

1956 itt ért minket, akkor is Török Feri volt az elnök. Alakult Nemzeti Bizottság, annak az elnöke dr. Lékai Gyula ügyvéd lett. A bizottság üléseire meghívták a bíróságot is. Az elnök elment, egyszer én is elmentem vele. A forradalom első napján én helyszíni tárgyaláson voltam Belezsnán, Tasi Béla mérnök volt velem. Amikor jöttünk vissza, Belezsnán a bakter kirakta a rádiót és ott hallottuk Nagy Imrét beszélni. A vasutasok egymás közt beszéltek, hogy le kell venni a sapkájukról a vörös csillagot, mert úgyis levetetik velük. Amikor jöttünk haza a bíróságra, az Erzsébet (Szabadság) téren már nagy tömeg volt a szobornál,

s a vörös csillagot már levették. Török Ferivel találkoztam, aki hívott, menjünk a tanácsra. Domonkos Sándor volt a vezető, behívott minket. Nagyon sokan voltunk. Különböző szervezetek vezetői, mindenki beszélt, de senki nem tudta, mi van, majd végül felvetődött, hogy szólni kéne a katonai parancsnokságnak. Miután úgy láttuk, hogy nekünk itt nincs mit csinálnunk, eljöttünk, bár Domonkos megpróbált minket visszatartani. A tömeg akkor már a szobrot próbálta lebontani, ledönteni, de nem nagyon akart sikerülni. Másnap lefűrészelték a szobrot tartó vasat és ledöntötték.

A bíróság épületében mi a volt törvényszéki szárnyon laktunk, bent lakott az épületben a túlsó szárnyon Solymos István (telekkönyvvezető) a családjával. Este Solymosné jött át szólni, hogy nagyon verik a bejárati kaput, ki kellett mennem és ki kellett nyitnunk a kaput. Többen voltak, volt vezetőjük, rendesen viselkedtek. Lényegében arról érdeklődtek, hogy ki van az épületben. Elmondtam, hogy a két család. Akkor éppen tartózkodott a folyosón két katona fegyverrel, nem emlékszem, miért. Tőlük elvették a fegyvereiket, de nem bántották őket. Elmentek és mi becsuktuk utánuk a kaput. Megjegyzem, a két katonánál volt külön lőszer is, de volt annyi eszük, hogy azt elrejtették. Egyébként csend volt a városban. Annyi történt, hogy a Sugár úti ÁVH ablakából valaki kilőtt és éppen Skerlák Józsefnét találta el, aki meg is halt. A tömeget katonai tankok oszlatták fel.

A Nagykanizsai Járásbíróságon, amikor odakerültem, dr. Török Ferenc volt az elnök. Bírók voltak dr. Noll László, dr. Bojt István, dr. Weber Imre, telekkönyvvezető volt Solymos István, a másik telekkönyves Nováczki Ferenc volt, majd dr. Hári Tibor, későbbi járásbíró, majd elnök.

A forradalom után Török Ferit áthelyezték a megyei bírósághoz, akkor én vezettem a bíróságot talán hat hónapnál is tovább, kinevezés nélkül. Utána dr. Nagy Antal lett az elnök. Megjegyzem, a már említett Jász Gyulát elzavarták a bíróságról, állítólag ugyanannak a lánynak udvarolt, mint a vezető ügyész. Nagy Antal meg nem jött ki Solymos Istvánnal, aki a párttitkár volt akkor, és másokkal sem. Egyébként Nagy Antal nagyon szeretett szerepelni. Többet volt előadásokon a TIT keretében, mint a bíróságon. Őt ezután szintén a megyére he-

lyezték át, majd utána lett dr. Hámori Zoltán az elnök. Amúgy Nagy Antal nagyon művelt ember volt, gondolatait külön füzetbe jegyezte fel. Könyvet akart írni, ami halála miatt elmaradt.

Én utána közjegyző lettem, egy váratlan, súlyos betegség miatt. Előzmény nélkül lettem rosszul és egy teljes évig táppénzen voltam. Nem voltam ugyan gyógyult, de egy évnél több táppénz akkor nem lehetett, így lettem közjegyző, kiszerveztek. Sokáig voltam közjegyző (1967-73. között – szerk.). Ezt lényegében Piros Sándor megyei elnök ajánlotta, aki szerintem jó ember volt, a forradalom alatt és után is rendesen viselkedett, senkinek kárt nem okozott.

Még Hámori Zoltán idején mentem vissza bírónak, ekkor orvosi bizonyítványt kellett kérni. Piros lejött, felajánlotta, hogy segít, de mondtam, jobban vagyok a tisztí főorvossal, aki olyan bizonyítványt ad, amelyet akarok.

Aztán Noll Laci lett az elnökhelyettes, kimondottan jó viszonyban volt Hámori Zolival, utána Hámorit elküldték nyugdíjba, megkapta az adható legmagasabb polgári kitüntetést és ezt követően lett dr. Hári Tibor az elnök. Dr. Noll Lászlót szerintem azért küldték utóbb nyugdíjba, mert a fia ügyvéd lett. Ez akkor összeférhetetlen volt.

Dr. Hári Tibor javaslatára lettem elnökhelyettes, aztán lettem főtanácsos. A címet az akkori miniszter, Markója Imre adta át a Szalai utcában (fénykép is van róla).

Pólya Károly és felesége előkerestek néhány fényképet, oklevélt, és felleltük az 1992. május 4-i keltű önéletrajzot is. Oklevél az aranydiplomáról (50 év), 1992. november 3., ünnepélyes átadó, fényképekkel. Gyémántoklevél (60 év) 2002. október 30. fotókkal. Emléklap az ügyvédi szakkvizsga átadásának 60. évfordulója alkalmából, 2007. 06. 08., fényképekkel. Vas díszoklevél (65 év) 2007. október 27-én és rubin diploma (70 év) 2012. október 10-én, mindkettőnél fényképekkel. (Az arany, gyémánt, vas, rubin diplomákat az ELTE adta ki). Vannak fényképek a diplomaosztóról is.

A beszélgetés során több emléktöredéket is említ Pólya Károly:

- Arra emlékszen, hogy az 50-es évek elején szűnt meg a törvényszék. Az utolsó törvényszéki elnök Nagykanizsán dr. Korpos Ádám volt, aki tudtommal Zalaegerszegre került át. Őt én személy szerint nem szerettem.
- Úgy emlékszem, Wéber Imre bírót talán áthelyezték innen Debrecenbe. Felesége Török lány volt, de nem rokona dr. Török Ferencnek.
- Volt Nagykanizsán maszek közjegyző, Örley nevezetű. Volt végrehajtó is, valamilyen Elek. Rá emlékszem, egy kétkerekű lovaskocsival járt, mert sánta volt. Maszek végrehajtó volt ő is.
- Emlékszem idekerülesemkor az ügyvédek közül Kovács Lászlóra, akit már említettem, akinél kezdtem az egyetem után. Volt Mező Ignác (eredetileg talán Grünfeld nevű), az olimpiai bajnok – az ókori olimpiákról írt könyvével –, aki tudtommal Mező Ferenc testvére volt. Volt Hoch Oszkár nevezetű, nagy kövér ember, Petrics nevű is. Az ismerős ügyvédekről majd külön jegyzéket készítek. Csallóközneken nevezett helyen voltak az irodáik. Kiskanizsai volt Fülöp György, Herjavec Sándor, Balázsovits Gyula 1954-ben még nem volt ügyvéd, de később az lett. Németh István sem volt még ügyvéd, később az lett, az ÜMK vezetője is lett (dr. Németh Györgyi ügyvéd édesapja). Volt Barta nevezetű és Fodor nevű is, ő zsidó volt, deportálták.
- A háború befejezése után alakult a Népbíróság – Budapesten még a város felszabadulása előtt, de vidéken is nem sokkal a háború befejezése után –, aminek Arató Antal volt az elnöke, korábban pedig járásbíró. Egy Fider nevű nyilas számonkérőszék elnökét ítélték halálra, az ítéletet a NOV életfogytiglanra változtatta. A vádlottat a rendőrségen nagyon megverték, ölben hozták fel a tárgyalásra. Egyébként a nyilas uralom előtt is volt halálos ítélet, amit a hadbíróság hozott. Két katonát és egy munkaszolgálatost végeztek ki az Erzsébet téren

felállított golyófogónál nyilvánosan. Ezt a bíróság ablakából láttam.

- Én, mint legfiatalabb fogalmazó, bekerültem ide jegyzőnek. Arató Antal helyettese Révffy Andor volt - szintén bíró - és mi még halálos ítéletet is hoztunk. Emlékszem még a Földbirtokrendező Bizottságra, ott Hámori Zoltán bíró tevékenykedett.
- Nagyon sok iratunk, fotónk is volt, azt a házunk pincéjében helyeztük el. A ház a köznyelv által Lordok Házának nevezett Fő úti épület, mely az egykori Városi Palota helyén épült. A Nagykanizsai Városi Bíróságra selejtezéskor két lemezszekrényt is vettünk, ide betörték, gyakorlatilag ami lent volt, elvitték. Van így is sok fénykép és irat, azokat át kellene egyszer forgatni. Úgy gondolom, még nagyon sok mindenről tudnék mesélni. Az időpontokat lehetne ellenőrizni, esetleg neveket pontosítani is.

A beszélgetést 13 óra 40 perc táján kezdtük és 16 óra 30 perc körül fejeztük be.

Második beszélgetés – 2018. április 6.

Két unokám – lányomtól és fiamtól – tavaly mentek férjhez, majdnem egyszerre.

Napi egy kávé iszom, délben, annyi nekem elég.

Hámori Zoltánról elmesélem még, hogy az apja evangélikus püspök volt, s emiatt kirúgták a bíróságról a hatalomátvétel után. Utóbb sikerült visszakönyörögnie magát. Akkor három évre a Letenyi Járásbíróságra tették ki azzal, hogy ne nagyon mozogjon. Később Piros Sándor vitte be a megyére. Szerintem ő ezek miatt az események miatt nagyon félt, meg akart felelni.

Itt Nagykanizsán elnöksége idején Hámori Noll Lacit hozta elnökhelyettesnek, aki korábban mellette dolgozott. Én addig ingyen ellát-

tam ezeket a teendőket, ellenszolgáltatás és kinevezés nélkül. Amúgy Hámori Zoltán nagyon jó bíró volt, nekem problémám nem volt vele. Amikor beteg lettem, meg is látogatott a kórházban.

A kollégák közül nagyon jóban voltam Fischer Kálmánnal. A szobánk is egymás mellett volt, ő nagyon jó kolléga volt, de ivott, akár csak a megyei elnök, Piros Sándor. Nyugdíjba vonulásunk után együtt voltunk ügyvédek is Fischer Kálmánnal.

Kitűnő volt a viszonyom Nádas Ferencsel, aki szintén fogalmazó volt. Ő sem vetette meg az italt. A bírósággal szemben volt a „Bodega” kocsmá, konkrétan a jelenlegi Dél-Zalai Áruház után volt, Kiskanizsa felé, talán a jelenlegi első üzlet, amelyre ki volt írva, hogy „Lábad ide, nem oda, nyitva áll a Bodega”. Nádas bíró nem lett, hanem ügyész lett Lengyeltótiiban. Végül úgy halt meg, hogy elütötte a vonat, pedig akkor nem is volt ittas. Összejárók nem voltunk, még Noll Laciéknál voltunk több alkalommal. Nagy bélyeggyűjtő volt, ahogy én is. A Bazárudvar Zrínyi utcai részén lakott, a második emeleten. Megtörtént, hogy későn ment haza, a felesége nem engedte be, erre ittasan, a széles párkányra kimászva, a nyitott ablakon keresztül jutott be a lakásába, aztán reggel elszörnyedt, hogy hova merészkedett.

Már elmondtam, hogy a bíróságon laktunk, onnan a Letenyi Járásbíróság idecsatolása után jöttünk el, ugyanis kellett a hely. Akkor épült fel a Városi Palota maradványainak elbontása után a jelenlegi épület, amelyben lakást kaptunk (a köznyelv Lordok Házának hívta). Itt az első beköltözők között voltunk, úgymond „őslakosok”. Ez emlékeim szerint 1965-ben volt.

Nagyon jó kolléga volt Bojt István is, ő osztotta el a fogalmazókat, így került Noll Laci Hámori Zoltánhoz, én pedig büntetőbe lettem besorozva. Nagyon szerettem a kollégák közül Révffy Andort is.

Nagykanizsára az oroszok 1944. április 1-jén jöttek be. Akkor mi az úgynevezett Szomolányi-házban laktunk (Csengery út – Deák tér sarok) édesanyámmal. Ekkor még nőtlen voltam, mint a múltkor elmondtam. Volt kijárási engedélyünk (Almássy elnökhelyettes úr intézte el), éjjel is kijárhattam, sőt légó ügyeletes is voltam.

Az oroszok a régi 7-es út felől jöttek, miután áttörték a Margit-vonalat (ez a Mária-csatorna vonalában húzódott, a németek utolsó re-

ménye volt). Először a városba az oroszok jöttek be, csak később jöttek a bolgárok (*mai Platán sor, régi nevén Bolgár Hadsereg utca erre emlékeztet*).

Reggel, amikor kinéztem, láttam, hogy ég a Városi Palota és vele szemben levő ház is. Ott Tschantz Gusztávnak volt drogériája és egy benzinkútja. Rákérdezésre elmondom, hogy rendes benzinkút volt, ahol a járművek tankoltak. Szemben a Centrál Szálló mellett volt a németek propagandairodája, az is égett. Ez külsőleg volt propagandairoda, hogy ténylegesen mi volt ott, nem tudom. A Városi Palotát nem bombatalálat érte, hanem arra is átterjedt a tűz, az emeleti rész égett le, a földszint megmaradt. A tűz emlékeim szerint magától elaludt. A földszinti részre rá lehetett volna építeni, de ehelyett később lebontották. A bombázások alatt egyébként anyám lement a pincébe, én viszont nem. A második emeleten laktunk, onnan néztem a repülőket.

Megtörtént, hogy az állomást akarták bombázni, de eltévesztették és a bomba a temetőre esett. A bíróságon abban az időben főrajstromvezető volt Szalai Lajos. Ha megszólalt a sziréna, ő kifutott a temetőbe azzal, hogy oda úgysem dobnak bombát. Mint mondtam, az állomást akarták bombázni, de megcsúszott és a temetőbe csapódott a bomba. Megúsza, de rettenetesen megijedt, amikor a sírokból röpködtek a csontok.

A bombázások idején sem állt meg a bíróságon a munka. Rendesen működött a bíróság, tárgyalások voltak. Ha jöttek a bombázók, leküldtük a feleket a pincébe. Itt rendes légópince volt, olyan ablakkal, amiket vas külső ablak zárt le és állítólag ellenállt a repeszeknek.

Amikor az oroszok bejöttek, az első parancsnokságot a bíróságon rendezték be. Minket akkor kiraktak, aztán ők átköltöztek a Pannónia Szállóba (Sugár út) és visszaadták az épületet. Amikor ki kellett költöznünk, akkor a törvényszék a Szomolányi-házzal szembeni épületben kezdett működni a második emeleten. Az első emeleten volt az ügyészség, a járásbíróság pedig a Bazárudvarba költözött, majd mikor visszakaptuk az épületünket, visszaköltöztünk.

A bírósági épület akkor nem így nézett ki, mint most. Az udvar felől nem voltak irodák, ott üvegfal volt a folyosó mellett. Nagyon szép világos volt a folyosó. Később épültek az irodák meg ott is.

Harmadik beszélgetés – 2018. április 27.

Dr. Pólya Károly kérésére dr. Horváth Károlyné bíróval együtt megmutattuk a Lovagkereszt kitüntetésűnket. Ennek kapcsán ő elmondta, hogy a Piarista Alapítványnak végzett munkájáért kapott egy emlékérmét (Piarista Diákszövetség emlékérmé), meg is mutatta.

Kuratóriumi tag voltam – dr. Horváth Károlyné testvére is volt egy rövid ideig tag – a Vitéz Solymos Ferenc Alapítványnál. Solymos Ferenc murakeresztúri jegyző volt, majd katona, elesett a világháborúban. Az alapítványt testvére, Solymos József hozta létre, aki Kanadába ment ki, ott valami közjegyzőszerű volt, jó anyagiak közt élt, rendszeresen hazajárt. Az alapító okiratot – akkor már ügyvédként – én szerkesztettem. Minden évben megjött Solymos József és hozzám mindig eljött. Jó kapcsolatban voltunk. Azóta meghalt már ő is, de az alapítvány tudtommal megmaradt. Egyébként az összeg, amivel létrehozta az alapítványt, kanadai dollárban érkezett, itt azonban forintban lett elszámolva.

Visszatérve az egyetemi évekre, akkor én a Szentkirályi utcában laktam Budapesten. Ez az utca az Üllői utat és a Rákóczi utat kötötte össze. Könnyű volt bejárni az egyetemre. Elmentem a Kálvin térre, onnan egy utca vitt az egyetemhez.

(Tisztáztuk, hogy az én nagymamám az Üllői út 120-ban lakott, az egyetemre nyilván ugyanabba az épületbe jártam.)

A jogi kar mellett ott volt akkoriban a Teológiai Kar. Át is jártak a hallgatók hozzánk, ott vizsgáztak. Mi is tanultunk egyházjogot, egy világi pap tanította.

Elmesélem, hogy a barátom vizsgázott, én mögötte ültem, nem tudta a tételt, jelzett, hogy súgjak, de én sem tudtam, egy ferences pap állt mellette, ő súgta a választ, a barátom viszont nem hallotta, a professzor odaszólt, hogy mondja már, hisz súgják. Mire ő: – Igen, de nem értem!

A polgári tanszéken Szladics még tanított. Szerencsére én nem nála vizsgáztam. Ő nagyon szigorú volt. Ott tanított még Kolozsvári, a perjogon Nizsalovszky. Én Angyalnál szigorlatoztam. A római jogból az alapvizsgát Notter Antalnál tettem le. Ő nyugdíjba ment, így szigorlatozni már Márton Gézánál szigorlatoztam, aki a tankönyvet is írta. Igen jó könyv volt, más felfogásban volt, mint ahogy kezdtem.

A rendszer olyan volt, hogy minden év végén voltak alapvizsgák. Elsőben római jog, és jogtörténet, másodikban közgazdaság és közjog, harmadikban polgári anyagi jog és eljárás, büntetőjog. Angyal Pál vizsgáztatott, aki elég szigorú volt.

Negyedikben nem volt alapvizsga, fél évet elengedtek sorozás miatt annak, aki bevált. Három és fél év után szigorlatozhattam. Szigorlat volt jogtudományból, államtudományból. A disszertációmát reklámjogból írtam, a reklámszédelgésről, de általában a reklámozásról. Ezt a tárgyat Kuncz Ödön adta elő, akinek a testvére Kuncz Aladár író volt.

A vizsgára felkészítéshez nagyon jól használható könyvet írt egy Fehérvári nevű szakember. Ez volt az ún. „Fehérvári kis tükör”, amelyet úgy készített, hogy rendszeresen részt vehetett bírói vizsgákon, jegyzetelte a kérdéseket és ezek alapján állította össze a könyvet. Ennek ellenére a kötet nem kérdés-felelet formában íródott, hanem rendes könyvként.

Alapmunka volt az ún. kis-Szladics, ami szintén nagyon alkalmas volt a vizsgára való felkészítéshez, de én leginkább a törvényt használtam bíróként is, esetleg még a kommentárokat.

A megyén Piros Sándor előtt Tószegi nevű, talán Ferenc volt az elnök, de őt elég hamar elküldték. Piros valamikor 1952-53. táján lett elnök. Tószegi idején én még Zalaszentgróton voltam, amikor Nagykanizsára kerültem 1954. május 10-én, már Piros volt az elnök a törvényszéken. *(Jól emlékszik, 1951-1953 között Tószegi Ferenc volt a Zalaegerszegi Törvényszék elnöke, akit Piros Sándor követett. Ő 1982-ig volt elnök.)*

Már beszéltem a régi balatonmáriai villámról. Ennek kapcsán elmondom, hogy nálam idősebb volt dr. Béres Sándor, aki volt törvényszéki bíró, letenyei elnök, aztán az IM-be került fel. Jól ismertük, neki is Márián volt villája. Volt egymás mellett három villa, a „Rózsi”, a „Galambom” és a „Gyere be”. Ezek közül a „Galambom” volt Béreséké.

A beszélgetéseknek itt szakadt vége, de mint ahogy Pólya Károly mondta: „Úgy gondolom, még nagyon sok mindenről tudnék mesélni.”

Az elhangzottak pedig felbecsülhetetlen kincsek. Ugyanúgy, ahogy dr. Vértényiné dr. Futó Gabriella, Ferincz Judit, Kovács Erzsébet, dr. Sólyom Péter, dr. Kurta János, Némethné dr. Sebestyén Atala és dr. Szabó Gyulai visszaemlékezései is. Szavaik olyan korokat, történeteket idéznek, amelyek a történelem, a bíróságtörténet egy-egy darabját tárják elénk. Az emlékezés pedig amellet, hogy értelmet ad a múltnak, folytonosságot is biztosít a jövőnek, annak az útnak, amely előttünk, valamint utódaink előtt áll.

A Zalaegerszegi Törvényszék, illetve a törvényszék Bíróságtörténeti Koordinációs Testülete pedig immár évek óta ezen az úton halad Vörösmarty Mihály szavait követve:

„A múltat tiszteld a jelenben, s tartsd a jövőnek.”

Tartalomjegyzék

Előszó [Dr. Sorok Norbert].....	5
„A tiszteletet ... mindig megadták, de én is nekik” <i>Dr. Vértényiné dr. Futó Gabriella</i>	7
„Akár hiszed, akár nem, de két évig sírtam otthon, amikor nyugdíjba mentem” <i>Interjú Ferincz Judittal és Kovács Erzsébettel, a Lenti Járásbíróság egykori irodavezetőivel</i>	27
„A saját véleményemet soha nem tekintettemegyre előre bedobozolt véleménynek, amiből nem engedek” <i>Dr. Kurta János</i>	59
„Visszatértem a bíróságra Nagykanizsára... Másodszor is kineveztek bírónak.” <i>Dr. Sólyom Péter</i>	89
„Csak a bírói pálya volt számomra vonzó” <i>Dr. Szabó Gyula</i>	101
„Azt soha nem lehet elfelejteni, hogy minden ügy mögött emberek vannak...” <i>Némethné dr. Sebestyén Atala</i>	109
„Úgy gondolom, még nagyon sok mindenről tudnék mesélni” <i>Dr. Pólya Károly</i>	127

„Azt, ha az élet új lehetőséget kínál, becsülettel helytállva,
legjobb tudásunk szerint kell végezni az új feladatokat.”
(Némethné dr. Sebestyén Atala)

• • •
„»Judit, én megígérem, amíg én itt leszek,
maga bármikor visszajöhet ide.«.”
(Ferincz Judit)

• • •
„Mindent meg lehetett beszélni, nem volt sértődés,
nem volt megbántottság,
a hangulat pedig nagyon kollegiális volt.”
(Dr. Vértényiné dr. Futó Gabriella)

• • •
„...Lementem a főnökhöz, mondtam neki, hogy itt vagyok és
valamit szeretnék csinálni ... onnantól kezdve
nem volt egy perc nyugtom sem.”
(Dr. Kurta János)

• • •
„...Mi voltunk a »bezzeg« és a »minta« bíróság.
Én úgy gondolom, hogy ez nem is volt véletlen,
mert a kollégáim is elismert, jó bírók voltak.”
(Dr. Szabó Gyula)

• • •
„Ma úgy látom, hogy életem során választási lehetőségem
általában nem nagyon volt, amit a sors adott, azt csináltam.”
(Dr. Sólyom Péter)

• • •
„»Na, mit szól?« Mondom mihez elnök úr? »Kihez, kihez!
Hát a pasihoz!« Mondta, hogy itt a ragyogó alkalom,
tessék férjhez menni!”
(Kovács Erzsébet)

• • •
„Minden ember egy külön világ,
minden emberi sors érdekes, megismerésre méltó.”
(Dr. Pólya Károly)

A kiadvány

**az Országos Bírósági Hivatal
által meghirdetett
Ráth György Bírósági Történelem és
Hagyományápolás pályázat
keretében készült.**

9 786150 189437